

Als het verkeer^{je} raakt

PRAKTISCHE GIDS NA EEN VERKEERSONGEVAL

Colofon

"Als het verkeer je raakt. Praktische gids na een verkeersongeval"
is een uitgave van Rondpunt gerealiseerd in nauwe samenwerking
met ZEBRA en mjPublishing nv..

Met steun van de
Vlaamse overheid

In samenwerking met

Redactie: Peter Cotur

Mijmeringen: Wim Geysen - www.wimgeysen.be

Coördinatie: mjPublishing nv – www.mjPublishing.be

Vormgeving omslag en binnenwerk:

Eva Baeckelmans en Guy Salens, Dericon bvba

Druk: NewGoff – www.newgoff.be

© Rondpunt, Diksmuidelaan 50,

2600 Berchem,

Tel: +32 3 312 85 11

info@rondpunt.be

www.rondpunt.be

ISBN 978-90-78715-18-4

D/2009/11.077/4

NUR 740

1ste druk: februari 2009

2de druk: mei 2009

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook,
zonder voorafgaandelijk en schriftelijke toestemming van de uitgever.
Ondanks alle zorg die aan de samenstelling van deze uitgave werd besteed,
kan de redactie noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor
eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in dit
boek zou kunnen voorkomen.

Als het verkeer raakt

in het geloei van sirenes

weerklinkt

de klaagzang van verdriet

Als een verkeersongeval je raakt

Een verkeersongeval: wat je niet voorzien of verwacht had, wordt plots werkelijkheid. In een fractie van een seconde verandert je leven en dat van de mensen om wie je geeft. Je leven wordt overhoopgehaald. Hevige emoties van pijn, verdriet, angst en kwaadheid wisselen af met een gevoel van vervreemding en vermoeidheid. Je hoopt dat alles goed komt.

Je wil tijd om bij je dierbaren te zijn. Toch dien je ook snel belangrijke beslissingen te nemen. Je verdwaalt in een doolhof van diensten en instellingen met massa's regels en procedures waarmee je nooit eerder te maken kreeg.

De steun van je familie, een goede vriend of een nabije collega is heel kostbaar op zo'n moment, maar ook zij weten vaak niet waar je terecht kan voor informatie of professionele hulp. Ook zij zijn op zoek naar hoe ze jou het best kunnen helpen.

Deze gids is geschreven voor iedereen die betrokken is bij een ernstig verkeersongeval met zwaargewonden of zelfs met dodelijke afloop.

Al vele jaren signaleren verkeersslachtoffers, lotgenotenorganisaties en beroepsmensen ons dat ze vaak 'toevallig' bij de juiste persoon of dienst terechtkwamen. Ze hadden geen idee wat hun rechten waren of wie hen kon helpen. Met deze gids willen we hieraan tegemoetkomen.

We proberen je een antwoord te geven op de vraag: hoe verder na een zwaar verkeersongeval? We geven je informatie over heel wat praktische zaken, maar trachten je ook inzicht te geven in wat er emotioneel met je gebeurt.

Jouw mening als betrokkene is belangrijk voor ons. Al je opmerkingen en aanvullingen kan je kwijt op de antwoordkaart, achter in deze wegwijzer. Bij een volgende uitgave houden we daar dan rekening mee.

Je kan ook surfen naar onze website:

www.watnaeenverkeersongeval.be en

www.ikbenverkeersslachtoffer.be.

Deze wegwijzer bestaat uit verschillende hoofdstukken

We beginnen in hoofdstuk 1 met een overzicht van alles waar je aan zou moeten denken in de eerste uren en dagen na het ongeval. Je vindt hier veel praktische tips en ideeën.

In hoofdstuk 2 en 3 leggen we stap voor stap uit wat de politie doet en wat de rol van justitie is. Hoofdstuk 4 is er voor slachtoffers die door een verkeersongeval gewond raakten. Hoofdstuk 5 is gewijd aan de nabestaanden van overleden verkeersslachtoffers. In hoofdstuk 6 lees je over de verzekering en het herstel van schade. Hoofdstuk 7 gaat over uitkeringen via de sociale zekerheid en het terugkeren naar het dagelijkse leven.

In hoofdstuk 8 staan we stil bij de aparte aanpak voor kinderen die bij een zwaar verkeersongeval betrokken geraken. In hoofdstuk 9 lees je over hoe omgaan met wat gebeurd is. Hoofdstuk 10 gaat over praten met journalisten.

Vragen over de veroorzaker van het ongeval en aspecten als aansprakelijkheid of vluchtmisdrijf lees je tenslotte in hoofdstuk 11.

Deze gids is thematisch opgebouwd. Je hoeft hem niet van voor naar achter door te nemen, je kan gewoon inpikken vanaf elke bladzijde. Bij de start van elk nieuw hoofdstuk vind je een korte inhoud. De volledige inhoudstafel staat vooraan in het boek en maakt je wegwijz doorheen alle thema's.

In elk hoofdstuk staan tips en aandachtspunten.

Achter een aantal woorden staat een*. Dit zijn woorden die beroepsmensen vaak gebruiken en die je vaak zal horen. We hebben ervoor gekozen om ze in dit boek ook te gebruiken. Een verklarende woordenlijst achterin legt de betekenis uit. Wil je zoeken op begrippen, dan vind je via de trefwoordenlijst alle pagina's terug waarop jouw zoekterm voorkomt. Tenslotte vind je vanaf p. 189 een adressenlijst van alle diensten die in deze gids vermeld staan.

We schrijven 'je' als we jou als gewond slachtoffer, als nabestaande of als betrokken familielid, vriend of collega bedoelen.

Wanneer we 'hij' gebruiken, bedoelen we 'hij of zij', maar voor de vlotte leesbaarheid vermelden we niet beide.

Dankwoord

Deze gids was er niet gekomen zonder de inzet van velen.

In de eerste plaats ontwikkelden mijPublishing en ZEBRA het idee. Onze dank gaat dan ook uit naar Marina Stoop en Jozef Govaerts van mijPublishing en naar Lieve Stappers en Katrien Hutsebaut van ZEBRA. Om dit idee in een eerste fase inhoudelijk vorm te geven werd een beroep gedaan op een adviesraad die bestaat uit: Guido De Backere, Nicole Cornelis, professor Hubert Claassens, Raymond Bueckenhout, Nathalie Ansoms, Marina Stoop, Jozef Govaerts, Katrien Hutsebaut, Katlijn Sanctorum en Lieve Stappers. Hun ervaringen en kennis waren onmisbaar. Bij de oprichting begin 2008 van het Steunpunt Verkeersslachtoffers, het huidige Rondpunt, werd de coördinatie overgenomen. We konden echter blijven rekenen op de deskundige steun van deze adviesraad.

Onze dank aan Peter Cotur, die de verzamelde gegevens vertaalde tot het boek dat voor je ligt. Hij werd hierin bijgestaan door Hilde Peeters, Gerdine Westland en Katlijn Sanctorum van Rondpunt.

Ook een warme dankjewel aan Eric Brosens, Barbara Wille, Dominique Put, Walter Vervliet, Jurgen De Munck, Ives Verbaeys, Pieter Verbeeck, Isabelle Deschrijver, Pieter Corveleyn, Sandra Corveleyn, Koen Devroey, Yves Clercx, An Swinnen, Anne Otte, Ludo Govaerts, Flip Voets, Doreen Coeckelbergh, Huget Désiron, Lies Simons, John Vandelanotte, Sigrid Engelen, Veerle Vanspauwen, Catherine Molleman, Marc Sevenhant, Jozef De Herdt, Miranda Van De Wiele, Jos Parton, de leden van de adviesraad, het ZEBRA-team en Filip Coertjens voor hun correcties en commentaar.

Ook aan Eva Baeckelmans, Guy Salens en Wim Geysen: bedankt voor jullie creatieve bijdrage.

Tenslotte een groot woord van dank aan de Vlaamse overheid. Op de Vlaamse Staten-Generaal voor een Betere Opvang en Begeleiding van Verkeersslachtoffers van 16 februari 2007 hebben zij groen licht gegeven om aan een gids als deze te werken. Zonder de steun van de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin zouden we er niet in geslaagd zijn deze gids gratis te verdelen onder al wie door een zwaar verkeersongeval geraakt werd.

Astrid Rubbens

Coördinator Rondpunt
Mei 2009

Inhoudstafel

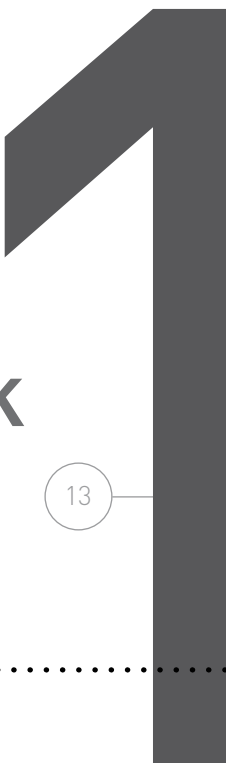
Als een verkeersongeval je raakt	4
Dankwoord	6
Inhoudstafel	8
1. Wat moet er gebeuren onmiddellijk na het ongeval?	13
2. Wat doet de politie?	17
2.1. Op de plaats van het ongeval	18
2.2. Bijstand door de politie	20
2.2.1. Een zorgzame opvang	20
2.2.2. Het slechte nieuws brengen	22
3. De rol van justitie	23
3.1. Een opsporingsonderzoek door het parket	24
3.2. Wat betekent een statuut van benadeelde persoon?	26
3.3. Het gerechtelijk onderzoek door een onderzoeksrechter	26
3.3.1. Wat doen de raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling?	27
3.4. Je burgerlijke partij stellen	28
3.4.1. Burgerlijke partijstelling voor de politierechtbank	28
3.4.2. Burgerlijke partijstelling voor de onderzoeksrechter	29
3.5. De procedure voor de politierechter	31
3.5.1. De veroordeling van de veroorzaker: de strafrechtelijke gevolgen	31
3.5.2. De vergoeding van de geleden schade: de burgerrechtelijke gevolgen	32
3.6. Wie betaalt de kosten?	32
3.6.1. Wie betaalt mijn advocaat?	32
3.6.2. Wat is een rechtsplegingvergoeding?	33
3.6.3. Wie betaalt de gerechtskosten?	33
3.7. Waarvoor kan je terecht bij het justitiehuis en de dienst slachtofferonthaal?	33

4.	Je bent gewond	35
4.1.	In het ziekenhuis	36
4.1.1.	Opname via de dienst spoedgevallen	36
4.1.2.	Wat mag ik verwachten als patiënt?	38
4.1.3.	Wat kan je als naaste verwachten?	40
4.2.	De weg doorheen revalidatie	43
4.3.	Wanneer er sprake is van een hersenletsel	44
4.3.1.	Wat moet je weten over coma?	44
4.3.2.	Wanneer er een blijvend hersenletsel is	47
5.	Je bent een dierbare verloren	49
5.1.	Afscheid nemen	50
5.2.	Orgaandonatie en lichaamsafstand	53
5.3.	Kiezen voor een begrafenis of crematie	54
5.4.	De rouwplechtigheid	55
5.5.	Welke diensten moet je verwittigen?	56
5.5.1.	Welke personen of instanties dien je onmiddellijk te verwittigen?	56
5.5.2.	Wat regel je na de begrafenis?	59
5.6.	Nalatenschap en testament	68
5.6.1.	De nalatenschap	68
5.6.2.	Wat met een testament?	69
5.6.3.	Dien je een erfenis te aanvaarden?	70
6.	Verzekering en herstel van schade	73
6.1.	Welke basisregels zijn van toepassing?	74
6.1.1.	De burgerlijke aansprakelijkheid	74
6.1.2.	Je bent zwakke weggebruiker	76
6.1.3.	Wat bij een arbeidsongeval?	77
6.1.4.	Er is geen andere aansprakelijke	79
6.2.	Welke soorten schade zijn er?	81
6.2.1.	Wat is lichamelijke schade?	81
6.2.2.	Schade bij overlijden	88
6.2.3.	Wat is stoffelijke schade?	91

6.3.	Wie vergoedt de schade?	94
6.3.1.	Je hebt een rechtsbijstandverzekering?	94
6.3.2.	Via de burgerlijke aansprakelijkheid	96
6.3.3.	De arbeidsongevallenverzekeraar	97
6.3.4.	De aansprakelijke zelf	98
6.3.5.	Een persoonlijke ongevallenverzekering	98
7.	Je hebt een blijvend letsel	99
7.1.	De sociale zekerheid	101
7.1.1.	Het krijgen van een vervangingsinkomen	101
7.1.2.	Het krijgen van tegemoetkomingen	103
7.1.3.	Van welke sociale voordelen kan je genieten?	103
7.2.	Aangepast wonen	106
7.2.1.	De inschrijving bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH)	106
7.2.2.	Weer thuis gaan wonen	110
7.2.3.	Een beroep doen op een voorziening	112
7.2.4.	Hulpmiddelen voor in je dagelijks leven	115
7.3.	Weer aan het werk	116
7.3.1.	Bij je vroegere werkgever terug aan de slag	117
7.3.2.	Op zoek naar een nieuwe job	119
7.3.3.	Op een andere manier aan de slag	121
7.4.	Terug op de weg	122
7.4.1.	Opnieuw met je eigen auto rijden	122
7.4.2.	Andere vervoersmogelijkheden	123
7.5.	Vrije tijd	124
7.5.1.	Ineens thuis, wat nu?	124
7.5.2.	Sport en cultuur anders beleven	125
7.5.3.	Op reis, op uitstap	126
8.	Je kind is betrokken bij een verkeersongeval	127
8.1.	De beleving van kinderen en jongeren	128
8.1.1.	Hoe omgaan met kinderen?	129
8.2.	De broer, zus of het kind van een overleden slachtoffer	132

8.3.	Wanneer langdurige zorg nodig is	133
8.4.	De school	135
8.4.1.	Onderwijs tijdens de opname in het ziekenhuis of het revalidatiecentrum	135
8.4.2.	Terug naar het reguliere onderwijs	135
8.4.3.	Tijdelijk onderwijs aan huis	137
8.4.4.	Mogelijkheden in het buitengewoon onderwijs	138
8.5.	Vrije tijd	139
9.	Omgaan met wat gebeurd is	141
9.1.	De emotionele schok	143
9.2.	Wat is verwerken?	143
9.3.	Een naaste helpen	145
9.4.	Je hoeft het niet alleen te doen	148
9.4.1.	Waar kan ik terecht voor hulp?	148
10.	Praten met de pers	153
10.1.	Een interview geven	154
10.2.	Wat met klachten?	157
11.	Veroorzaker van een verkeersongeval	159
11.1.	Omgaan met wat gebeurd is	160
11.2.	Vluchtmisdrijf	162
11.3.	Verhaal van de verzekeringsmaatschappij	163
12.	Verklarende woordenlijst	165
13.	Trefwoordenlijst	183
14.	Nuttige adressen en telefoonnummers	189
15.	Geraadpleegde werken en websites	205

dit is niet waar
hier wordt niet getreurd
dit moment is niet echt
dit is niet gebeurd

Wat moet er
gebeuren onmiddellijk
na het ongeval?

Wat moet er gebeuren onmiddellijk na het ongeval?

Vlak na het ongeval heb je meestal geen tijd om veel te lezen. Toch zijn er een aantal dingen die je moet weten. In dit hoofdstuk vind je een overzicht.

Op het moment dat je verneemt dat iemand uit je omgeving gewond of overleden is door een verkeersongeval, denk je er meestal meteen aan om je gezin, familie, vrienden of burens te verwittigen. Er zijn echter ook heel wat administratieve diensten die snel over het ongeval moeten ingelicht worden. Enkele hiervan liefst binnen de 24 of 48 uur na het ongeval.

Al deze mensen verwittigen is vaak ontzettend zwaar. Zie je dit niet zitten, vraag dan aan een vertrouwenspersoon – dat kan een vriend of een familielid zijn – om je hierbij te helpen.

Verwittig in geval van letsel je mutualiteit*. Ongeacht of je nu werknemer, zelfstandige of steungerechtigde bent: je moet in orde zijn met je lidmaatschap en/of bijdragen om een beroep te kunnen doen op je mutualiteit.

Vraag je mutualiteit wat je nu precies moet doen om met alles in orde te zijn. Er zijn verschillende regelingen voor werknemers, zelfstandigen, werkzoekenden, WIGW's (weduwen, invaliden, gepensioneerden en wezen) met voorkeurregeling. De mutualiteit kan je helpen bij het invullen van de juiste documenten.

Na een verkeersongeval waarbij iemand zwaargewond werd of overleed, moet de politie die ter plaatse de nodige vaststellingen heeft gedaan, jou zo snel mogelijk volgende gegevens meedelen:

- inlichtingen over de politie-eenheid die de vaststellingen heeft gedaan (adres, telefoonnummer, openingsuren van het bureau);
- het dossiernummer;
- de identiteit van de betrokken partijen en verzekeringsgegevens;
- naam en adres van de bevoegde procureur des konings* voor wie het proces-verbaal* bestemd is.

Politiediensten doen zelf nooit aangifte bij de verzekeringsmaatschappij. Jij dient deze gegevens zelf aan je verzekering door te geven.

Breng liefst nog dezelfde dag je verzekeringsmaatschappij of je verzekeringstussenpersoon* op de hoogte. Je kan verschillende verzekeringen hebben die je dient te verwittigen:

- een autoverzekering;
- een hospitalisatieverzekering;
- een reisverzekering;
- een ongevalverzekering;
- een rechtsbijstandverzekering*;
- een familiale verzekering*;
- een uitvaartverzekering.

15

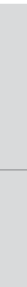
De mutualiteit voorziet een tussenkomst in een deel van de ziekenhuiskosten. Wanneer je een hospitalisatieverzekering hebt, dekt deze meestal het grootste deel van de overblijvende kosten. Neem hiervoor contact op met je hospitalisatieverzekeraar. Die zal je zeggen wat je precies te doen staat. Bij opname in een ziekenhuis moet je meestal een aangifteformulier ingevuld terugsturen. De onkostennota's moet je pas later indienen.

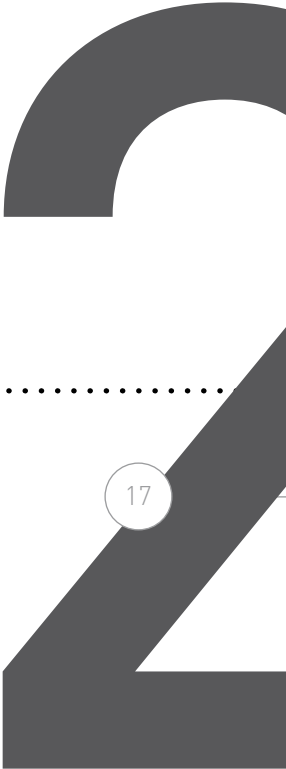
Bij een ongeval in het buitenland moet je de bijstandverlener* van je mutualiteit en/of reisverzekering op de hoogte brengen. Deze diensten regelen immers de praktische verplichtingen rond ziekenhuiskosten, medische en paramedische zorgen in het buitenland en een eventuele repatriëring, dat is het overbrengen naar ons land.

Denk eraan dat je autoverzekering ook geldig is in de landen die vermeld staan op het 'groene formulier' dat je van je verzekeringsmaatschappij krijgt.

Vergeet niet om de werkgever en/of de school van het slachtoffer op de hoogte te brengen.

Noteer zoveel mogelijk de namen en telefoonnummers van de personen en diensten waarmee je te maken hebt. Dit kan je later helpen als je opnieuw contact met mensen wil opnemen.

Wat doet de politie?

2.1.	Op de plaats van het ongeval	18
2.2.	Bijstand door de politie	20

2. Wat doet de politie?

Wanneer je deze gids krijgt, heeft de politie het eerste werk al verricht. We beschrijven kort wat de rol van de hulpdiensten is in de eerste momenten na een ongeval.

2.1. Op de plaats van het ongeval

Wanneer er bij een verkeersongeval iemand gewond raakt of overlijdt, moeten de politiediensten steeds op de hoogte gebracht worden. Ze komen dan zo snel mogelijk ter plaatse om de nodige vaststellingen te doen.

Als de medische hulpdiensten – ambulance of MUG* – nog niet ter plaatse zijn, bieden de politiemensen de eerste hulp bij ongevallen aan de gewonde slachtoffers.

Bij zware ongevallen brengt de politie een magistraat* van het parket* op de hoogte. Die kan zelf ter plaatse komen of een deskundige* sturen.

De politie regelt ook het verkeer op de plaats van het ongeval. Ze houdt nieuwsgierigen op afstand, zoekt eventuele getuigen en waakt erover dat de plaats van het ongeval en de persoonlijke bezittingen van de slachtoffers ongeschonden blijven. Vaak zetten ze de plaats van het ongeval af. Zo kunnen de interventiediensten* optimaal hun onderzoek en vaststellingen doen. Steeds vaker gebruiken de hulpdiensten een tent: die moet de privacy van het slachtoffer beschermen.

De politie moet de toestand zo nauwkeurig mogelijk onderzoeken. Ze doet opmetingen, maakt situatieschetsen en foto's, neemt verklaringen op van slachtoffers en getuigen en beschrijft de staat van de voertuigen. Om dit zo concreet mogelijk te kunnen doen, worden de voertuigen best niet verplaatst. De reconstructie* van het ongeval is immers van belang voor het bepalen van de verantwoordelijkheid.

Alle gegevens van de zwaargewonde personen worden verzameld door de politie: hun identiteit, waar ze zich bevonden op het moment van het ongeval, naar welk ziekenhuis ze werden overgebracht, welke dienst voor het transport heeft gezorgd en hoe hun actuele toestand is.

Indien er bij een ongeval één of meerdere dodelijke slachtoffers vallen, moet het overlijden door een arts worden vastgesteld. Alleen een geneesheer is hiervoor bevoegd.

Het lichaam van de overledene mag **niét** door een ziekenwagen vervoerd worden. De politie roept hiervoor de hulp van een begrafenisondernemer in.

Alle vaststellingen worden bijeengebracht in een proces-verbaal* of pv*. Dat wordt bezorgd aan de bevoegde parketmagistraat*. Dit pv is het belangrijkste – en in heel wat gevallen zelfs het enige – officiële stuk waarop het onderzoek en eventueel de gerechtelijke procedure zich later zullen baseren. De parketmagistraat kan de politiediensten vragen om een aanvullend onderzoek te doen. Zie ook hoofdstuk 3.1. – p. 24 over de rol van de procureur.

Wanneer je niet voor verzorging naar het ziekenhuis moet, dien je ter plaatse te blijven. Zo geef je de politie de kans om ook jouw verhaal te noteren. Zie ook hoofdstuk 11.2.- p. 162 over vluchtmisdrijf. In de mate van het mogelijke zal de politie alle betrokkenen verhoren.

Als je zwaargewond bent, gebeurt het verhoor* niet meteen op de plaats van het ongeval, maar pas een hele tijd later in het ziekenhuis.

Het pv, dat op basis van de vaststellingen op de plaats van het ongeval wordt opgesteld, wordt uitsluitend naar het bevoegde parket gestuurd. In dit pv staan:

- datum, uur en plaats van het ongeval;
- het nummer van het proces-verbaal;
- de materiële vaststellingen van de politiemensen en de door hen opgestelde plaatsbeschrijving*;
- de volledige identiteit van de personen die bij het ongeval betrokken zijn, samen met hun verklaringen;

- de identiteit en de verklaringen van eventuele getuigen;
- de omstandigheden van het ongeval, zoals bijvoorbeeld de weersituatie of de staat van het wegdek.

Tips:

- Bewaar het nummer van het pv zodat je later verdere informatie over je dossier kan opvragen.
- Heb je na het afleggen van je getuigenis nog het gevoel dat je iets bent vergeten te vermelden? Aarzel dan niet om opnieuw contact op te nemen met de betrokken politiedienst. Die kan het pv aanvullen.
- Je hebt altijd het recht een afschrift* te krijgen van de tekst van het afgenomen verhoor.

2.2. Bijstand door de politie

Naast haar onderzoekstaak heeft de politie ook de opdracht je bij te staan.

2.2.1. Een zorgzame opvang

De politieagenten zijn meestal de eerste mensen die aanwezig zijn op de plaats van het ongeval. Je mag van hen een degelijke opvang verwachten. Ze zullen je praktische informatie geven en de eerste emotionele ondersteuning bieden. Men noemt dat 'slachtofferbegegening'. Het is niet de bedoeling dat politiemensen ook psychosociale* of therapeutische* hulp verstrekken. Daarvoor zullen ze je doorverwijzen naar de dienst Slachtofferhulp* van een Centrum Algemeen Welzijnswerk. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

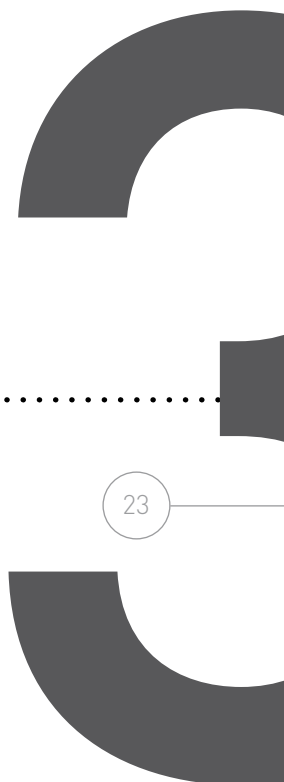
dus: het is nacht
straat, huis, tuin
aanbellen
hiervoor werd je opgeleid
alles werd je uitgelegd
de deur zwaait open
niets krijg je gezegd

2.2.2. Het slechte nieuws brengen

Wanneer iemand gewond wordt overgebracht naar het ziekenhuis, zal de persoon zelf zijn naasten inlichten. Tenminste, als hij daartoe in staat is. Anders gebeurt dat door het ziekenhuis of soms door de politie.

Het is de taak van de politie om het overlijden van een persoon te melden. Na de identificatie* van de overledene(n) worden de naaste familieleden op de hoogte gebracht. Meestal is het de politie van de woonplaats van het overleden slachtoffer die deze taak op zich neemt en persoonlijk contact met de naasten opneemt.

Soms duurt het enige tijd vooraleer je als nabestaande verwittigd wordt. Dat heeft te maken met verschillende redenen. De politie wil de boodschap liefst via een persoonlijk en menselijk contact brengen. Daarnaast is er soms ook enige tijd nodig om tot een correcte identificatie te komen, bijvoorbeeld wanneer het slachtoffer geen identificatiedocument bij zich heeft. Wanneer er meerdere slachtoffers betrokken zijn, is het vaak niet onmiddellijk duidelijk wie wie is. De politie moet alleszins alles in het werk stellen opdat je zo snel mogelijk en niet via de pers verwittigd wordt.

De rol van justitie

3.1.	Een opsporingsonderzoek door het parket	24
3.2.	Wat betekent een statuut van benadeelde persoon?	26
3.3.	Het gerechtelijk onderzoek door een onderzoeksrechter	26
3.4.	Je burgerlijke partij stellen	28
3.5.	De procedure voor de politierechter	31
3.6.	Wie betaalt de kosten?	32
3.7.	Waarvoor kan je terecht bij het justitiehuis en de dienst slachtofferonthaal?	33

3. De rol van justitie

De juridische procedure lijkt ingewikkeld omdat je meestal niet vertrouwd bent met de gebruikte woorden en stappen. In dit hoofdstuk leggen we uit wat je moet weten. Het is belangrijk dat je je laat bijstaan door een advocaat of een jurist. De juridische afwikkeling van een verkeersongeval kan soms erg lang duren. Dat lange traject kan erg belastend zijn.

Een meer gedetailleerde brochure over de juridische procedure en de werking van justitie*, kan je opvragen bij de Federale Overheidsdienst Justitie ('Informatie en raadgevingen voor families van verkeersslachtoffers'). De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

3.1. Een opsporingsonderzoek door het parket

Bij een ongeval met gewonde en/of overleden slachtoffers brengt de politie de procureur des konings* steeds op de hoogte. Deze persoon werkt op het parket*. De procureur of één van zijn substituten* heeft de leiding over het opsporingsonderzoek*. Hij geeft de politiemensen de nodige instructies en hij kan één of meer van de volgende maatregelen treffen:

- Hij kan bevelen de plaats van het ongeval 'in dezelfde staat te houden' om de sporen ervan zo goed mogelijk te kunnen onderzoeken.
- Hij kan de betrokken voertuigen in beslag* nemen.
- Hij kan een verkeersdeskundige aanstellen om de juiste omstandigheden van het ongeval te achterhalen.
- In geval van dodelijke afloop kan hij een wetsdokter* laten komen om de juiste oorzaak van het overlijden vast te stellen.
- Hij kan het rijbewijs intrekken van de chauffeur die het ongeval veroorzaakt heeft.
- Hij kan laboratoriumdeskundigen naar de plaats van het ongeval sturen om de politie te helpen bij het sporenonderzoek*.

Tijdens het onderzoek kan je de procureur aanschrijven om hem te vragen op de hoogte gehouden te worden van de stand van zaken in je dossier.

De procureur kan zelf verantwoordelijk blijven voor het onderzoek of hij kan dadelijk of na verloop van tijd een onderzoeksrechter* inschakelen. We spreken dan van een gerechtelijk onderzoek*. Een onderzoeksrechter wordt meestal alleen gevorderd bij zeer zware feiten, bijvoorbeeld wanneer een bevel tot aanhouding nodig is. De onderzoeksrechter moet dan nadien zijn dossier terug aan de procureur overmaken. Maar over het gerechtelijk onderzoek vertellen we meer in hoofdstuk 3.3.– p. 26.

Wanneer het opsporingsonderzoek is afgerond, kan de procureur verschillende beslissingen nemen:

- Hij gaat over tot vervolging van de bestuurder die het ongeval heeft veroorzaakt.
 - Hij beslist tot seponering* van het onderzoek. Er wordt geseponeerd wanneer er voor justitie* geen aanleiding bestaat om één van de bij het ongeval betrokken bestuurders te vervolgen*. De meest voorkomende situaties van seponering zijn:
 - De bestuurder die verantwoordelijk is voor het ongeval, is overleden bij het ongeval of tijdens het verloop van de gerechtelijke procedure. Er kan dan geen strafvervolging* worden ingesteld.
 - De verantwoordelijke voor het ongeval is niet of niet met zekerheid gekend, bijvoorbeeld in geval van vluchtmisdrijf.
- De procureur moet de beslissing tot seponering motiveren. Hij moet je het besluit ook meedelen wanneer je geregistreerd bent als benadeelde persoon* of wanneer je je burgerlijke partij* hebt gesteld. Zie ook hoofdstuk 3.4. – p. 28 over je de burgerlijke partij stellen.
- Hij kan in uitzonderlijke gevallen ook een minnelijke schikking* voorstellen. Dit zal normaal alleen het geval zijn bij kleinere schadegevallen.

3.2. Wat betekent het statuut van benadeelde persoon?

Door je te laten registreren en het statuut van benadeelde persoon* te krijgen, word je op de hoogte gebracht van belangrijke stappen in de gerechtelijke procedure. Je zal per brief bericht krijgen over:

- een eventuele seponering en de reden daarvan;
- het instellen van een gerechtelijk onderzoek*;
- de datum waarop je dossier voor het onderzoeksgerecht of het vonnisgerecht* komt.

Ieder document waarvan je denkt dat het nuttig is, mag je toevoegen aan het dossier.

Je kan je laten registreren door zelf of via je advocaat een formulier bij het parketsecretariaat in te vullen.

Let op:

- Het is niet omdat je het statuut van benadeelde persoon hebt verworven, dat je je burgerlijke partij* hebt gesteld. Door de verklaring van benadeelde persoon heb je nog niet te kennen gegeven dat je voor de schade vergoed wil worden.
- Je kan je niet laten registreren als benadeelde persoon wanneer je voor het ongeval aansprakelijk bent gesteld. Zie ook hoofdstuk 3.4. - p. 28 over je de burgerlijke partij stellen.

3.3. Het gerechtelijk onderzoek door een onderzoeksrechter

Zoals je hierboven kon lezen, kan de procureur des konings* een onderzoeksrechter* inschakelen om een gerechtelijk onderzoek* uit te voeren. Hij doet dat om in de eerste fase van het strafonderzoek* de nodige elementen te verzamelen om een vermoedelijk misdrijf te bewijzen.

De onderzoeksrechter beschikt over uitgebreide bevoegdheden:

- hij kan een autopsie* bevelen;
- hij kan getuigen verhoren;
- hij kan verslagen door deskundigen* laten opstellen;
- hij kan een aanhouding of een huiszoeking* bevelen;
- hij kan bepaalde voorwerpen in beslag* laten nemen.

Hij is verplicht een onderzoek zowel 'à charge'* als 'à décharge'* uit te voeren. Met andere woorden: hij moet alle elementen achterhalen die zowel wijzen op schuld als op onschuld.

Wil je dat er een gerechtelijk onderzoek komt? Dan kan je je ook rechtstreeks tot de onderzoeksrechter wenden. Zie ook hoofdstuk 3.4. - p. 28 over je de burgerlijke partij stellen.

Zodra het gerechtelijk onderzoek en eventueel het bijkomend deskundigenonderzoek afgerond zijn, maakt de onderzoeksrechter het dossier over aan de procureur.

3.3.1. Wat doen de raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling?

De raadkamer* beslist over het gevolg dat aan het gerechtelijk onderzoek* wordt gegeven. De procureur kan aan de raadkamer vragen om je zaak naar de politierechtbank* door te verwijzen. In geval van onvoldoende bewijzen kan hij ook een buitenvervolginstelling* vorderen.

Zowel wanneer je voor het ongeval verantwoordelijk wordt gesteld, als wanneer je je burgerlijke partij* hebt gesteld, word je voor de raadkamer geroepen. Daar kan je dan je eventuele opmerkingen over de doorverwijzing of de buitenvervolginstelling kwijt. Meestal word je hierin bijgestaan door je advocaat.

Indien de raadkamer tot een buitenvervolginstelling beslist, kun je daar beroep tegen aantekenen. Dat gebeurt bij de kamer van inbeschuldigingstelling* (KI). Vooraleer dit te doen, win je best advies in bij je advocaat.

3.4. Je burgerlijke partij stellen

Iedereen die schade heeft geleden, kan zich burgerlijke partij* stellen. Zie ook hoofdstuk 6. - p. 73 over verzekering en herstel van schade.

Door je burgerlijke partij te stellen, bekom je, naast het recht om schadevergoeding* te eisen, ook andere rechten:

- Je kan inzage* vragen in het strafdossier*. Meestal staat men die inzage pas toe als alle onderzoeksdaeden achter de rug zijn. En dat kan soms maanden aanslepen.
- Je mag bijkomende onderzoeksverrichtingen aanvragen die eventueel nuttig kunnen zijn om de volledige waarheid over het ongeval te achterhalen.
- Je mag vragen om onderzoeken die langer dan een jaar duren, weer op gang te trekken.

Er zijn twee vormen van burgerlijke partijstelling.

3.4.1. Burgerlijke partijstelling voor de politierechtbank

Wordt de veroorzaker van het ongeval vervolgd, dan kan je je burgerlijke partij* stellen. Dit gebeurt tijdens de zitting* van de politierechtbank*. Het doel is dan om de verantwoordelijke te laten veroordelen tot het betalen van een schadevergoeding* aan het slachtoffer en/of zijn familie.

Ook wanneer de procureur beslist tot een seponering*, heb je nog altijd het recht om een schadevergoeding te eisen. Die eis is dan gericht tegen de verzekeringsmaatschappij die de burgerlijke aansprakelijkheid* van de veroorzaker dekt. Is de veroorzaker niet verzekerd, dan kan je hem rechtstreeks aanspreken via een burgerlijke vordering.

Deze vordering tot schadevergoeding komt steeds voor de politierechtbank.

3.4.2. Burgerlijke partijstelling voor de onderzoeksrechter

Tijdens het opsporingsonderzoek* kan je ervoor zorgen dat er een onderzoeksrechter* wordt aangesteld. Je doet dit door een klacht met burgerlijke partijstelling* neer te leggen. Vanaf dat moment word je partij in de hele procedure. Je hebt dan het recht je standpunt kenbaar te maken voor er verdere beslissingen genomen worden.

Je kan je voor de onderzoeksrechter op twee manieren burgerlijke partij* stellen:

- Er is al een onderzoeksrechter aangeduid in jouw dossier. Dan moet de onderzoeksrechter alleen maar nota nemen van de burgerlijke partijstelling. Je moet geen voorschot betalen.
- Je zaak is nog niet bij een onderzoeksrechter 'aanhangig' gemaakt. Dan moet je eerst een klacht indienen die gericht is aan een onderzoeksrechter en waarin je de feiten uiteenzet. Je dient ook de identiteit van het slachtoffer te vermelden en die van de personen die zich burgerlijke partij willen stellen. De klacht moet de plaats en datum van het ongeval vermelden, de politiediensten die zijn opgetreden en best ook het identificatienummer van het dossier dat voorkomt op het proces-verbaal*. Dit laatste noemt men het notitienummer*. Wil je klacht indienen, wend je dan tot de griffie* van de bevoegde correctionele rechtbank*. Meestal zal je een som van minimum 125 euro moeten betalen als voorschot op de kosten van het onderzoek. Het voorschot wordt terugbetaald indien de veroorzaker van het ongeval wordt veroordeeld, eventueel na aftrek van de gerechtskosten die in het vonnis bepaald worden. Wanneer de veroorzaker van het ongeval door de rechter wordt vrijgesproken of buiten vervolging gesteld, zal je zelf de kosten van eventuele onderzoeken door deskundigen* moeten betalen. Deze kosten kunnen oplopen.

Ook wanneer de verantwoordelijke bestuurder niet of onvoldoende geïdentificeerd kan worden, kan het nuttig zijn om je burgerlijke partij te stellen. Dit doe je door een klacht tegen onbekenden in te

dienen. Het heeft alleen maar nut wanneer er een redelijke kans is dat de waarheid over wat gebeurd is door 'bijkomende onderzoeks-handelingen', aan het licht zou komen.

Let op:

- Een rechtstreekse burgerlijke partijstelling voor de onderzoeksrechter is niet alleen een ingewikkelde procedure. Het is ook belangrijk om in te schatten wat je kansen zijn, om onnodige kosten te vermijden. Je laat je dan ook best bijstaan door een advocaat.

noodzaak

gemis moet geduid
en schuld benoemd
wat krom is rechtgesproken
vergoed wat heeft gebloed
gelijmd wat werd gebroken

3.5. De procedure voor de politierechter

Er is een onderscheid tussen de strafrechtelijke* en de burgerlijke procedure* voor de politierechtbank*. Als je hoger beroep instelt tegen een vonnis van de politierechtbank, wordt de zaak behandeld door de correctionele kamer van de rechtbank van eerste aanleg*. Gaat het om een zuiver burgerrechtelijk verkeersgeschil, dan komt het hoger beroep voor een burgerlijke kamer van de rechtbank van eerste aanleg*.

3.5.1. De veroordeling van de veroorzaker: de strafrechtelijke gevolgen

Een strafrechtelijke* procedure wordt ingezet wanneer onderzoek aantoonst welke betrokkene de verkeersregels niet heeft nageleefd. Door het rode licht of te snel rijden, rijden onder invloed van drugs, ... zijn hier voorbeelden van. Het doel is om de beklaagde* te veroordelen voor een overtreding van de wegcode* en eventueel voor het onopzettelijk verwonden of doden van een persoon. De vervolging wordt ingesteld door het parket* of de raadkamer*. Ze kan leiden tot een boete, gevangenisstraf en een rijverbod gedurende een bepaalde periode of levenslang.

Beslist het parket om tot een strafrechtelijke vervolging over te gaan, dan kan je als slachtoffer hieraan een burgerlijke vordering om herstel van de schade toevoegen. Dat doe je door je burgerlijke partij* te stellen voor de politierechter. Zie ook hoofdstuk 3.4. - p. 28 over je burgerlijke partij stellen.

Wanneer het parket de veroorzaker van een ongeval niet vervolgt, kan je toch proberen een strafvordering* af te dwingen. Je doet dit via een rechtstreekse dagvaarding* voor de politierechtbank*. Dit is een burgerlijke vordering, waardoor meteen ook de strafvordering wordt ingesteld. Je moet dan wel zelf voldoende elementen van zowel schuld als schade naar voren brengen. De kans dat dit lukt, is vrij beperkt.

3.5.2. De vergoeding van de geleden schade: de burgerrechtelijke gevolgen

Een burgerrechtelijke procedure is gericht op het herstel van de schade die de veroorzaker heeft aangericht. Deze vervolging stel je als slachtoffer of nabestaande in. Zie ook hoofdstuk 6. - p. 73 over verzekering en herstel van schade.

De politierechtbank* is bevoegd om alle vorderingen tot schadevergoeding* als gevolg van een verkeersongeval te onderzoeken, ongeacht de grootte van het bedrag. Ze is ook bevoegd wanneer het verkeersongeval niet op de openbare weg is gebeurd, maar op een privéterrein zoals een parking van een supermarkt.

3.6. Wie betaalt de kosten?

3.6.1. Wie betaalt mijn advocaat?

Het is altijd zinvol je te laten bijstaan door een advocaat. Die kan er namelijk op toezien dat al je rechten gegarandeerd worden. De kosten voor een advocaat kunnen oplopen. Maar bij een verkeersongeval kan je vaak gebruikmaken van een rechtsbijstandverzekering*. Wanneer je inkomen onder een bepaald maximum valt, kan je ook een beroep doen op een pro-Deoadvocaat.

Rechtsbijstandverzekering

Kijk na of je geen polis rechtsbijstand hebt gesloten bij je verzekeringmaatschappij of verzekeringtussenpersoon*. Zo'n polis voorziet in bijstand door een advocaat en deskundigen*. Het kan de kosten op dat vlak verlichten. Meestal zit de rechtsbijstandverzekering verrat in je autoverzekering of je familiale verzekering*. Je kan het ook als een afzonderlijke verzekering afsluiten. Zie ook hoofdstuk 6. - p. 73 over verzekering en herstel van schade.

Een pro-Deoadvocaat

Pro Deo is een verplichting van advocaten om een aantal zaken volledig of gedeeltelijk kosteloos te behartigen. Deze bijstand gaat van uitgebreid juridisch advies tot de vertegenwoordiging voor de rechtbank. Je kan een pro-Deoadvocaat krijgen wanneer je over onvol-

doende financiële middelen beschikt om hem te betalen. Zo is de pro-Deadvocaat volledig gratis voor alleenstaanden van wie het netto-inkomen maximum 865 euro per maand bedraagt (grenzen op 1 september 2008).

3.6.2. Wat is een rechtsplegingvergoeding?

Sinds 1 januari 2008 is er een nieuwe wet die zegt dat de in het ongelijk gestelde partij een forfaitaire* vergoeding moet betalen aan de in het gelijk gestelde partij voor diens advocaatkosten.

De winnende partij moet nog altijd zelf de kosten en erelonen van haar advocaat betalen, maar kan daar wel een deel van recupereren. Dit hangt van situatie tot situatie af. Meer informatie kan je steeds bekomen bij je advocaat.

3.6.3. Wie betaalt de gerechtskosten?

De rechtbank beslist in het vonnis wie de gerechtskosten, zoals kosten van dagvaarding*, rolrechten* en attesten moet betalen. Meestal is dat de verliezende partij. Worden beide partijen deels in het gelijk en deels in het ongelijk gesteld, dan kan de rechtbank een verdeelsleutel* voor deze kosten opleggen. Ze kan ook bepalen dat elk van de partijen de eigen kosten moet dragen.

3.7. Waarvoor kan je terecht bij het justitiehuis en de dienst slachtofferonthaal?

Binnen justitie* zijn er diensten die je kunnen helpen. Overal waar een parket* is, is er ook een justitiehuis. Dat biedt 'eerstelijns juridische bijstand'. De Orde van Vlaamse Balies staat hiervoor in. Je krijgt er een antwoord op eenvoudige juridische vragen. Je kan er niet terecht voor de concrete behandeling van je zaak voor de rechtbank. De contactgegevens van de justitiehuizen vind je achteraan in het boek.

In het justitiehuis is er een dienst die zich specifiek bezighoudt met het onthaal van slachtoffers. Bij de justitieassistenten van de dienst slachtofferonthaal* kan je als slachtoffer terecht voor:

- Informatie over jouw dossier en het verloop van de gerechtelijke procedure.
- Steun en bijstand op verschillende momenten, bijvoorbeeld tijdens de zitting*, bij de registratie als benadeelde persoon*, bij het teruggeven van persoonlijke spullen. Zij bereiden samen met jou ook eventuele moeilijke stappen voor zoals inzage* in het dossier.
- Verwijzing naar gespecialiseerde diensten zoals Slachtofferhulp*.

Via de dienst slachtofferonthaal kan je steeds aan de substituut* van de procureur des konings* die je dossier behandelt, vragen om je op de hoogte te houden van de stand van zaken.

Je bent gewond

4.1.	In het ziekenhuis	36
4.2.	De weg doorheen revalidatie	43
4.3.	Wanneer er sprake is van een hersenletsel	44

4. Je bent gewond

Na de eerste verzorging ter plaatse word je naar het ziekenhuis gebracht. Wanneer er verschillende gewonden zijn, zal de interventiearts* beslissen wie naar welk ziekenhuis wordt gebracht. Hij schat daarbij de ernst van je situatie in en de capaciteit en de geschiktheid van het ziekenhuis. Het kan gebeuren dat slachtoffers uit hetzelfde gezin naar verschillende ziekenhuizen worden gebracht.

Na het ziekenhuis volgt soms een revalidatieperiode*. In dit hoofdstuk geven we weer wat je kan verwachten in het ziekenhuis en het revalidatiecentrum.

In deze gids gaan we niet in op alle mogelijke letsels die je kan oplopen. We maken hierop één uitzondering door je wat te vertellen over de mogelijke gevolgen van een niet aangeboren hersenletsel*.

4.1. In het ziekenhuis

4.1.1. Opname via de dienst spoedgevallen

Wanneer je zwaargewond bent geraakt bij een verkeersongeval, zal de ziekenwagen je meestal naar de dienst spoedgevallen van het dichtstbijzijnde ziekenhuis brengen. Indien het letsel van een specifieke aard is, bijvoorbeeld een hersenletsel, dan kunnen de hulpdiensten beslissen om je naar een verder gelegen, meer gespecialiseerd ziekenhuis te brengen. Jouw medische toestand en je verzorging zijn daarbij het belangrijkste criterium.

Indien je toestand het toelaat, zal je gevraagd worden enkele administratieve zaken te vervullen. Zo kan men je ziekenhuisdossier beheren. Is je toestand zeer ernstig of zelfs kritiek, dan zal dit later in orde gebracht worden, bijvoorbeeld door een familielid.

Wat heeft het ziekenhuis nodig?

- je identiteitskaart;
- je mutualiteitsgegevens;
- je SIS-kaart;
- gegevens over je hospitalisatieverzekering, als je die hebt.

Wanneer je deze documenten niet kan voorleggen – je bent bijvoorbeeld niet bij een mutualiteit* aangesloten – dan vraagt men een voorschot.

Tip:

- Vergeet niet om zo snel mogelijk je verzekeraar* en mutualiteit te verwittigen. Zie ook hoofdstuk 1. – p. 13 over wat moet er gebeuren onmiddellijk na het ongeval.

37

Bij levensbedreigende verwondingen word je onmiddellijk onderzocht door één of meerdere artsen en verpleegkundigen van de spoedgevallendienst of door één of meerdere specialisten van andere diensten. Is je toestand eerder stabiel, dan zal de aandacht eerst gaan naar de meer ernstig gewonde slachtoffers. Afhankelijk van het aantal aanwezige patiënten op de spoedafdeling* zal je verder worden verzorgd. Het ziekenhuis zal proberen om de wachttijden tot een minimum te beperken. Vaak zullen er ook laboratoriumonderzoeken en röntgenopnamen nodig zijn.

De kans bestaat dat je meteen een chirurgische ingreep moet ondergaan. Nadien kom je dan een tijd op de dienst intensieve zorgen* terecht. Is een operatie niet noodzakelijk, dan kan je eventueel meteen in een gewone ziekenhuiskamer opgenomen worden.

Zodra de meest kritieke fase voorbij is, mag je de spoedafdeling of intensieve zorgen verlaten. Je wordt naar een gewone ziekenhuiskamer overgebracht.

Als naaste kom je met andere familieleden of vrienden vaak samen in het ziekenhuis. Soms moet je lange tijd wachten voor je bij het slachtoffer mag komen. Het medische team geeft voorrang aan de medische verzorging, maar het welzijn van patiënt en familie wordt niet uit het oog verloren. Artsen en verplegend personeel zullen trachten de familie zo snel als mogelijk bij de patiënt te laten. Op deze cruciale momenten is de nabijheid van de naaste familie belangrijk.

Vraag zodra het mogelijk is een getuigschrift dat de vastgestelde letsels vermeldt. Je verzekeringsmaatschappij heeft dit nodig. Ook de mutualiteit, de werkgever of de school hebben een getuigschrift van ongeschiktheid nodig. De arts kan hiertoe het 'attest vertrouwelijk' invullen dat je dan binnenbrengt bij de mutualiteit.

Tips:

- Maak een kopie van elk document dat betrekking heeft op het ongeval, vooraleer je de originelen naar de betrokken instellingen stuurt.
- Laat de arts een medisch getuigschrift opstellen, 'onder voorbehoud' van letsels die nog niet zijn opgemerkt of opgetreden.

4.1.2. Wat mag ik verwachten als patiënt?

In het ziekenhuis sta je als patiënt centraal. Wanneer je zwaargewond naar een ziekenhuis wordt gebracht, is je enige bekommernis wellicht dat de artsen je zo goed en zo efficiënt mogelijk behandelen. De gebruikelijke administratieve afhandeling bij een ziekenhuisopname gaat aan je voorbij. Het ziekenhuispersoneel of één van je naaste familieleden zal zich hierom bekommeren.

Je mag als patiënt verwachten dat artsen en verplegend personeel je met respect en op een professionele manier verzorgen. Als patiënt heb je het recht om op een correcte manier ingelicht te worden over je verwondingen. Je mag aan je behandelende artsen alle mogelijke vragen te stellen. Zie ook hoofdstuk 4.1.3. - p. 40. We vermelden daar enkele zaken die je naaste familieleden in het oog moeten houden. Dat geldt uiteraard ook voor jezelf als patiënt. Aarzel daarom nooit om je bepaalde zaken over je medische toestand en je behandeling meerdere keren te laten uitleggen tot je ze volledig begrepen hebt. Wanneer je minder goed nieuws te verwerken krijgt of wanneer je misschien angstig of verdrietig bent, kan je psychologische bijstand* krijgen. Je kan vragen om te praten met een moreel consulent* of met een geestelijke. Je kan ook een beroep doen op een maatschappelijk

laat de zorgen nu over aan ons
aanvaard deze helpende handen
keer terug uit jezelf
en vecht
er is nog hoop voorhanden

werker van de dienst patiëntenbegeleiding of een psycholoog* die verbonden is aan de sociale dienst van het ziekenhuis.

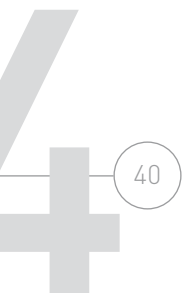
4.1.3. Wat kan je als naaste verwachten?

Als naaste familie kan je door het gewonde slachtoffer zelf verwittigd worden. Als die daartoe niet in staat is, gebeurt dat meestal door het ziekenhuispersoneel of uitzonderlijk door de politie. Uiteraard is het voor jou als naaste familie de eerste bekommernis om je zo snel mogelijk naar het ziekenhuis te begeven. In het beste geval ligt dat dicht bij je woning. Maar het ongeval kan zich ook een heel eind van huis hebben voorgedaan, mogelijk zelfs aan de andere kant van het land of in het buitenland.

Het is meestal een arts of een verpleegkundige van de spoedgevallendienst die de taak heeft om je op te vangen. Hij informeert je over de aard van de verwondingen en de medische behandeling. Je mag verwachten dat je zo correct en verstaanbaar mogelijk wordt geïnformeerd. Op sommige vragen zal men niet kunnen antwoorden. Kort na het ongeval is het vaak onmogelijk om een precieze inschatting te maken van de overlevingskansen of de mogelijke latere gevolgen van de verwondingen.

Door de emotionele impact van alles wat er gebeurt, dringt vaak veel van de verstrekte informatie niet helemaal tot je door. Soms hoor je slechts een deel van wat er gezegd wordt. Aarzel niet om te vragen of men de informatie wil herhalen als je twijfelt of iets niet goed begrepen hebt.

Je zal waarschijnlijk ook een tijd met onbeantwoorde vragen blijven zitten. Stel alle vragen die in je opkomen. Door vragen te stellen en te zoeken naar antwoorden kan je terug 'greep' krijgen op de situatie. Zie ook hoofdstuk 9. - p. 141 over omgaan met wat gebeurd is.

Enkele tips die je kunnen helpen:

- Maak een afspraak voor een gesprek met de behandelende arts(en) om meer uitleg en antwoorden op je vragen te krijgen.
- Het is nuttig om je vragen op te schrijven. Wanneer je bij de arts zit, kan je al je vragen overlopen en de antwoorden noteren. Op een later tijdstip kan je die notities in alle rust nalezen.
- Ook aan je huisarts kan je uitleg vragen bij datgene wat men je heeft verteld. Hij kan contact opnemen met de behandelende artsen en je uitleggen wat er precies aan de hand is, welke behandeling er al is ingesteld en wat de kansen op herstel zijn.
- Wanneer je bezorgd en moe bent of slecht nieuws hebt gekregen, is je concentratie meestal niet optimaal. We raden je aan om iemand anders – een vriend of familielid bijvoorbeeld – te vragen om je naar het ziekenhuis te brengen.
- Op moeilijke momenten heb je soms heel veel nood aan een gesprek. Een geestelijke of een moreel consulent* zijn er voor jou. Aarzel niet om van hun diensten gebruik te maken in het ziekenhuis zelf.
- Net dan krijg je vaak heel wat telefoontjes van vrienden en kennissen die zich zorgen maken. Ze willen natuurlijk weten wat er aan de hand is. Enerzijds ervaar je dat als een steun, anderzijds kan het ook erg belastend zijn. Spreek af met familie en vrienden dat ze je bellen op het nummer dat je niet aan het ziekenhuis opgaf. Zo weet je wanneer vrienden of familie je opbellen en niet het ziekenhuis. Maak duidelijke afspraken over je telefonische bereikbaarheid en spreek af dat vrienden elkaar op de hoogte houden. Maak eventueel gebruik van een antwoordapparaat.
- Hou een dagboek bij, schrijf dingen op of maak foto's. Het komt vaak voor dat je na verloop van tijd de vraag krijgt: wat is er precies met mij gebeurd? Hoe lag ik er bij op de dienst intensieve zorgen*? Noteer ook kleine dingen zoals het moment waarop het slachtoffer voor het eerst weer heeft gegeten.

De toestand van je dierbare kan een hele tijd instabiel zijn. Op het ene moment lijkt het slachtoffer het redelijk goed te maken, om vlak daarna op het randje van het leven te balanceren. Het is meestal erg moeilijk om hiermee om te gaan. Ook je toekomstplannen of toekomstverwachtingen kunnen plots totaal veranderen.

Ondanks alle hulp van familie en vrienden is het te begrijpen dat je op bepaalde momenten de situatie niet meer aankunt. Er bestaat allerhande hulp waarop je een beroep kan doen.

Er zijn vertrouwenspersonen in het ziekenhuis en later, in het revalidatiecentrum, bij wie je eens je hart kan luchten. Wil je contact met lotgenoten*, dan bestaan er verschillende zelfhulpgroepen* waar mensen met een gelijkaardige ervaring elkaar ontmoeten. De contactgegevens van deze groepen vind je achteraan in het boek.

Je kan ook tijdelijke hulp in het huishouden, gezinshulp of psychosociale* begeleiding inroepen. Bij de sociale dienst van het ziekenhuis, je mutualiteit* of een Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW) in je omgeving kan je contactgegevens krijgen voor zowel praktische hulp in het huishouden als emotionele ondersteuning en juridisch advies. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Een ziekenhuisopname kan soms erg lang aanslepen. Net als een eventueel verblijf en behandeling in een revalidatiecentrum. Om deze situatie vol te houden, is het heel belangrijk dat je in je dagelijkse leven regelmaat inbouwt. Probeer jezelf voldoende rust en ontspanning te geven. Ook al is dat heel moeilijk. Vraag eventueel of iemand anders een keer naar het ziekenhuis kan gaan. Zo kan je zelf eens een avond thuis doorbrengen. Dit is niet onbelangrijk wanneer het verkeersslachtoffer één van je kinderen is en er thuis nog broers en zussen zijn. Kinderen tonen weliswaar in de meeste gevallen veel begrip voor de zorgen en problemen van hun ouders, maar zij hebben zelf ook aandacht nodig, soms veel meer dan je denkt. Neem de nodige tijd voor jezelf, je gezin of voor je (andere) kinderen. Tracht je kinderen, hoe jong ze ook zijn, van bij het begin in te lichten over wat er gebeurd is. Neem hen mee op bezoek zodra dat mogelijk is of wenselijk lijkt. Vraag eventueel de nodige begeleiding of informatie aan de hulpverleners in het ziekenhuis. In hoofdstuk 8. - p. 127 lees je meer over kinderen die betrokken zijn bij een verkeersongeval.

4.2. De weg doorheen revalidatie

Wanneer je nog belangrijke restletsels* hebt na je verblijf in het ziekenhuis, zal de behandelende arts je voorstellen om een revalidatieprogramma te volgen.

Bij een revalidatie kom je opnieuw in een totaal andere wereld terecht. Je komt in contact met woorden en therapieën waar je misschien nog nooit van hebt gehoord.

Je kan revalideren door een opname in een residentieel* revalidatiecentrum of ambulant* in de vorm van dagrevalidatie. In het eerste geval blijf je er overnachten, in het tweede geval ga je alleen overdag naar het revalidatiecentrum. Contactgegevens van enkele revalidatiecentra vind je achteraan in het boek.

Er bestaan gespecialiseerde en erkende revalidatiecentra die al dan niet binnen een ziekenhuis gevestigd zijn. Al deze centra hebben hun specialiteit, zowel op het vlak van de letsels die ze behandelen als op het vlak van leeftijd. Zo zijn er in Vlaanderen gespecialiseerde centra voor kinderen en jongeren. Om een revalidatiecentrum te kiezen dat voor jou gepast is, kan je hulp vragen aan de sociale dienst van het ziekenhuis of je mutualiteit*. Wanneer je een verzekering hebt, zal deze in bepaalde gevallen tussenbeide komen.

De aard van het revalidatieprogramma zal afhangen van de letsels. Zowel cognitieve* problemen – bijvoorbeeld geheugen- of spraakproblemen – als lichamelijke – bijvoorbeeld als gevolg van een verlamming of een amputatie – kunnen behandeld worden.

In de erkende revalidatiecentra wordt het trainingsprogramma opgesteld door een team dat ten minste bestaat uit een revalidatiearts, een maatschappelijk werker, een kinesitherapeut, een ergotherapeut*, een logopedist* en een orthopedagoog* of een psycholoog*. Hoe lang een revalidatie gaat duren, valt vooraf moeilijk te voorspellen. Niet alleen de ernst van het letsel, maar ook je algemene gezondheidstoestand is een belangrijke factor.

Tip:

- Je kan vooraf even een kijkje gaan nemen in een revalidatiecentrum dat aanbevolen wordt. Zo kan je met de verantwoordelijken praten over de manier waarop ze daar werken.

4.3. Wanneer er sprake is van een hersenletsel

Verkeersongevallen zijn één van de belangrijkste oorzaken van niet aangeboren hersenletsels* (NAH). Afhankelijk van de impact op het hoofd is er een tijdelijk of blijvend letsel en kan er sprake zijn van coma*.

4.3.1. Wat moet je weten over coma?

Na een verkeersongeval waarbij het slachtoffer een hoofdletsel oploopt, gebeurt het dat deze een tijd in een comateuze toestand terecht komt. Coma* is een toestand van verminderd bewustzijn. Soms is het nodig dat artsen zwaargewonde patiënten door medicatie kunstmatig in een coma houden. Wanneer de verdoving wordt afgebouwd, komen deze patiënten geleidelijk terug bij.

We geven je enkele tips over hoe je kan reageren op iemand in coma:

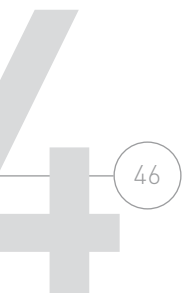
- Bezoek is voor deze patiënten erg belangrijk.
- Je kan tegen de patiënt praten, ook al weet je niet goed of hij je wel kan horen en/of begrijpen. Laat ook meteen nadat je de ziekenhuiskamer bent binnengestapt, weten dat je er bent door iets te zeggen.
- Spreek nooit over de toestand van de persoon die je bezoekt in zijn nabijheid. Je weet nooit wat wel of niet bij het slachtoffer doordringt.
- Vertel over dagelijkse gebeurtenissen of over gezamenlijke herinneringen.
- Praat vooral op een rustige en gewone toon.
- Aarzel niet om, wanneer het is toegelaten, de patiënt aan te raken zodat hij kan voelen dat je er bent. Dat kalmeert en maakt rustiger.

- Breng eventueel – in overleg met de behandelende arts – persoonlijke dingen mee zoals foto's, lievelingsmuziek of een bekend parfum.
- Praat niet met meerdere personen door elkaar. Een rustige sfeer is bijzonder belangrijk.
- Best is zelfs dat er slechts één bezoeker tegelijk de kamer binnenkomt. Een beurtrol opstellen kan helpen om te vermijden dat je met te veel bezoekers tegelijkertijd aanwezig bent.
- Een bezoek duurt best niet al te lang.

De meeste personen lijden vlak na het ontwaken uit de coma aan posttraumatische* amnesie*. Ze zijn wel wakker en bij bewustzijn, kunnen praten en herkennen je, maar zijn vaak nog erg verward en gedesoriënteerd in tijd en ruimte. Dat komt omdat ze niet beseffen wat er gebeurd is en waar ze zich precies bevinden. De duur van zo'n posttraumatische amnesie is onmogelijk te voorspellen en kan gaan van enkele dagen tot enkele weken, maanden of zelfs langer.

Soms reageert de persoon na het ontwaken anders dan voor het ongeval en vertoont hij ongewoon of verward gedrag. Meestal is men zich hier niet van bewust en is deze fase van voorbijgaande aard. In een latere fase kunnen dezelfde kenmerken voorkomen, maar dan als gevolg van taal-, bewegings- of emotionele problemen.

Dit kan het gevolg zijn van hersenschade. De plaats van beschadiging is soms bepalend voor het afwijkend gedrag. Voor beschadiging van bepaalde andere hersenlocaties zijn de veranderingen erg uiteenlopend en verschillen ze per patiënt. De neuroloog van het behandelende ziekenhuis kan vast verdere uitleg geven en antwoorden op jouw specifieke vragen. Aarzel niet om met je twijfels en vragen de medische staf aan te spreken.

maan zegt de vrouw en jij zegt maan
roos zegt de vrouw en jij zegt roos
vis zegt de vrouw en jij zegt vis

je bent achtendertig jaar
weet wat verliezen is

4.3.2. Wanneer er een blijvend hersenletsel is

Soms is er blijvende schade aan de hersenen. We spreken dan van een niet aangeboren hersenletsel* (NAH).

De gevolgen van een NAH zijn erg uiteenlopend en afhankelijk van de aard en de omvang van de hersenletsels. Een hersenletsel kan zich op verschillende manieren uiten. Ook de wetenschap rond hersenletsel is nog in volle ontwikkeling.

Laat je niet misleiden door ervaringen van anderen. Elke persoon met een niet aangeboren hersenletsel is uniek en het is onmogelijk om patiënten met elkaar te vergelijken.

We geven hieronder een lijst met enkele van de meest voorkomende gevolgen van een niet aangeboren hersenletsel. Ze kunnen zowel lichamelijk als mentaal zijn. Deze gevolgen komen zelden of nooit samen voor bij één en dezelfde patiënt.

Mogelijke lichamelijke gevolgen:

- *Verlammingen*, al dan niet gepaard met spasticiteit. Dit zijn niet te controleren bewegingen door verhoogde spierspanning.
- *Evenwichtsproblemen*, met verhoogd risico op valpartijen.
- *Gevoelsstoornissen* in bepaalde lichaamsdelen.
- *Problemen met het zicht*: mensen met een halfzijdige verlamming* kunnen ook lijden aan halfzijdige blindheid. Andere mensen hebben dan weer last van dubbelzicht: ze zien bijvoorbeeld een voorwerp of persoon twee keer.
- *Spraakmoeilijkheden*: niet of moeilijk kunnen spreken als gevolg van verminderde controle op de spieren van tong, mond en lippen.
- *Slikproblemen*: door verminderde controle op de spieren in mond en keel die nodig zijn voor het kauwen en slikken.

Mogelijke gedrags-, emotionele en leerproblemen:

- *Geheugenproblemen*, waardoor je afspraken vergeet of vergeet wat is gebeurd of gezegd.
- *Aandachtsstoornissen*, waardoor je snel afgeleid bent en moeilijk tegen drukte kan.
- *Afasie*: je kan taal niet meer correct gebruiken en/of begrijpen. Je hebt problemen om de juiste woorden te vinden of je verwisselt of verzint woorden. Soms kunnen patiënten die aan afasie lijden, zich totaal niet meer in woorden uitdrukken. Het gebeurt zelfs dat ze zich plots van een vreemde taal bedienen.
- *Agnosie*: je ziet mensen, dieren en voorwerpen wel, maar herkent ze niet.
- *Neglect*: wanneer iemand een linkerzijdige verlamming heeft, is hij zich vaak niet bewust van zijn linkerlichaamshelft en van zijn linkerruimte. De verlamde kant wordt als het ware niet als deel van het lichaam ervaren. Er is ook geen aandacht voor wat er aan die kant van de ruimte rondom de patiënt gebeurt. Het resultaat is dat sommige patiënten soms maar één helft van hun bord leegeten of langs de kant die zij 'negeren', tegen allerlei obstakels of mensen botsen.
- *Ongeremd en impulsief* gedrag*.
- *Geen initiatief meer nemen*.
- *Snel boos of prikkelbaar worden*.
- *Kinderlijk gedrag**.
- *Wisselende emoties*.

De mate van herstel kan maanden of zelfs jaren duren en het is vaak onmogelijk om een juiste inschatting van de toekomst te maken. Dit vraagt veel geduld en doorzettingsvermogen: niet alleen van de persoon met NAH, maar ook van zijn omgeving.

Je bent een dierbare verloren

5.1.	Afscheid nemen	50
5.2.	Orgaandonatie en lichaamsafstand	53
5.3.	Kiezen voor een begrafenis of crematie	54
5.4.	De rouwplechtigheid	55
5.5.	Welke diensten moet je verwittigen?	56
5.6.	Nalatenschap en testament	68

5. Je bent een dierbare verloren

Iemand verliezen door een verkeersongeval is een enorme schok. Je verliest plots een geliefde zonder afscheid te kunnen nemen. In hoofdstuk 9 - p. 141 lees je meer over hoe je het verlies van je dierbare een plaats kan geven.

Vlak na het ongeval komt er erg veel op je af. Je dient een aantal dingen te regelen terwijl je hoofd er niet echt naar staat. Veel doe je gewoon omdat het nu eenmaal moet, alsof je 'op automatische piloot' functioneert. Vele nabestaanden getuigen dat ze zich niet veel meer kunnen herinneren van de eerste momenten of dagen. Hieronder bespreken we een aantal momenten die met belangrijke beslissingen gepaard kunnen gaan.

Afscheid nemen gaat vaak samen met rituelen en gebruiken. Die kunnen verschillen naargelang je godsdienst of overtuiging. We gaan hier in deze gids niet op in. Achteraan vind je contactgegevens van verschillende religieuze en levensbeschouwelijke organisaties die je kunnen helpen. Ook de begrafenisondernemer kan je hierin bijstaan.

5.1. Afscheid nemen

Je dierbare kan overlijden op de plaats van het ongeval of pas later in het ziekenhuis. In het eerste geval wordt hij naar een mortuarium* of een privéfunerarium* overgebracht, al naargelang de beschikbare ruimte en/of plaatselijke regels. In het tweede geval wordt de overleden persoon opgebaard in het mortuarium van het ziekenhuis. Wanneer iemand op de plaats van het ongeval overlijdt, zal de ziekenwagen het slachtoffer niet kunnen transporteren. De hulpdiensten zullen dan contact opnemen met een begrafenisondernemer.

het eerste uur
is steeds het ergste
wakker worden
zonder
en ik die keer op keer herhaal
dat ik je nog eenmaal

Wanneer de gerechtelijke diensten voor het onderzoek ter plaatse komen, wordt het lichaam van de overleden persoon niet altijd direct vrijgegeven. Je mag je dierbare meestal wel zien, maar niet aanraken. De overledene mag dan niet gewassen worden, er mogen geen verbanden worden aangebracht en alle persoonlijke voorwerpen zoals ringen, horloges, oorbellen en armbanden moeten onaangeroerd blijven. Soms moet in opdracht van het parket* eerst een autopsie* gebeuren vooraleer je de overleden persoon mag zien.

Of je de overleden persoon wel of niet wil zien, is een persoonlijke keuze. Niemand kan dat voor jou bepalen. Je kan wel vragen om je daarin bij te staan en je te helpen voorbereiden op het zien van je overleden dierbare.

Ook kinderen kunnen een laatste groet brengen en afscheid nemen. Het kan hen zelfs helpen bij het rouw- en verwerkingsproces. Belangrijk is om kinderen voor te bereiden op wat ze gaan zien. Zorg ervoor dat ze vergezeld zijn door iemand die rustig is en een vertrouwenspersoon voor hen is. Wanneer een kind zegt dat het liever geen laatste groet wil brengen, is het beter om het kind daar niet toe te dwingen.

Groeten kan en mag doorlopend tijdens de openingsuren van het mortuarium. Wanneer je op de spoedgevallendienst van het ziekenhuis nog geen kans tot groeten kreeg, dan is dat in overleg met het personeel vaak ook buiten de openingsuren mogelijk.

Wanneer het slachtoffer van een ongeval pas in het ziekenhuis overlijdt, word je daar bij aankomst opgevangen door een arts of een verpleegkundige van de spoedgevallendienst. Die zal jou meestal in de spreekkamer ontvangen.

Tijdens een eerste gesprek dringt informatie vaak niet volledig door. Je hebt dan ook steeds de mogelijkheid om later opnieuw met de hulpverleners contact op te nemen.

De verzorgenden van het ziekenhuis zullen de overledene wassen en in de mate van het mogelijke aankleden met persoonlijke kleren of met ziekenhuiskledij. Ondanks hun inspanningen kan het lichaam echter erg gehavend zijn door verwondingen.

Bij overleden slachtoffers met zware verwondingen kan thanatopraxie toegepast worden. Dat is een moderne vorm van verzorgen

van de overledene. Bij thanatopraxie is het niet alleen de bedoeling om het eventueel geschonden gelaat zoveel mogelijk te herstellen, maar ook het lichaam zo goed mogelijk te bewaren. Wie namen en adressen wil van begrafenisondernemers die deze techniek toepassen, kan contact opnemen met het Belgisch Instituut voor Thanatopraxie. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

5.2. Orgaandonatie en lichaamsafstand

Iemand die in een verkeersongeval overlijdt, komt in aanmerking als orgaandonor. Dit geldt zeker voor jonge en gezonde mensen. Wettelijk gezien mag men bij iedere meerderjarige Belg organen wegnemen, tenzij hij daar zelf schriftelijk verzet tegen heeft aangetekend. In principe mogen artsen volgens die wet organen of weefsels wegnemen zonder je in te lichten en/of toestemming te vragen.

In de praktijk gebeurt dat niet. Men zal steeds de toestemming vragen van de meest nabije familie die met het slachtoffer samenleeft. Dat zijn ouders, broer, zus, zoon, dochter, echtgenoot of echtgenote. In geval van verzet moeten de artsen daar rekening mee houden. Dat verzet vervalt wanneer het slachtoffer zelf tijdens zijn leven een uitdrukkelijke verklaring als kandidaat-donor* heeft afgelegd. Organen die momenteel voor transplantatie* in aanmerking komen zijn: het hart, de longen, de lever, de nieren, de pancreas, de dunne darm, gehoorbeentjes, het hoornvlies van het oog en ook de huid.

Het kan zijn dat je op een bepaald moment geconfronteerd wordt met de vraag tot orgaanafstand van een overleden familielid. Dat is een zeer persoonlijke keuze. Op zo'n moment van pijn en verdriet kan het een steun zijn om te weten dat de dood van je geliefde kan leiden tot het verbeteren van de gezondheid van iemand anders. Dat is dan ook vaak de reden waarom families instemmen wanneer ze de vraag voor orgaandonatie krijgen.

Soms lijkt je dierbare slechts in een diepe slaap, maar vooraleer jou de vraag wordt gesteld of organen mogen worden weggenomen, is de hersendood* van het slachtoffer vastgesteld door drie artsen die geen deel uitmaken van het transplantatieteam.

Zodra je toestemming gegeven hebt, wordt een procedure in gang gezet. Die kan gemakkelijk enkele uren in beslag nemen. Ondertussen wordt het lichaam van je dierbare ondersteund om voldoende zuurstof en bloeddruk op de organen te houden. De persoon lijdt dan geen pijn. Je kan ondertussen bij je dierbare blijven.

Het wegnemen van de organen gebeurt via een operatieve ingreep die met dezelfde zorgzaamheid wordt verricht als was het bij een nog levende patiënt. Het lichaam wordt daarna teruggebracht naar de dienst intensieve zorgen*, waar je nog afscheid kan nemen.

Orgaandonatie is niet hetzelfde als lichaamsafstand. Beide zijn ook niet verenigbaar. Sommige mensen stellen na hun dood hun lichaam ter beschikking van de wetenschap voor onderzoek en/of voor de artsenopleiding. Je dient daarvoor zelf het initiatief te nemen. Heeft een familielid dat bij leven gedaan, dan dien je er rekening mee te houden dat een eventuele plechtigheid na zijn overlijden zal plaatsvinden in afwezigheid van het lichaam.

Nadat het lichaam voor onderzoek en/of voor opleiding is gebruikt, wordt het begraven of gecremeerd volgens de wens van de overledene of zijn familie.

5.3. Kiezen voor begrafenis of crematie

De begrafenisondernemer helpt je bij de administratieve zaken en de begrafenisplechtigheid. Niemand kan je verplichten voor een bepaalde begrafenisondernemer te kiezen. Wanneer de politie een begrafenisondernemer gevraagd heeft om het lichaam weg te brengen van de plaats van het ongeval, kan je toch voor de volgende stappen een andere begrafenisondernemer kiezen.

Je wordt al snel gevraagd om te beslissen of je een crematie of begrafenis wil. Soms heeft de overledene dat zelf al vooraf bepaald, in een laatste wilsbeschikking* of testament*. Een aanvraag tot crematie moet je bij de burgerlijke stand indienen op het moment dat je het overlijden aangeeft. Vóór de crematie zal de overheid nog een onderzoek naar de overlijdensoorzaak laten uitvoeren. Zo kan men een eventueel gewelddadig en/of verdacht overlijden uitsluiten.

Indien de overledene een pacemaker* droeg, moet dat toestel vooraf verwijderd worden. Andere prothesen* blijven gewoon op hun plaats zitten en worden nadien verwijderd. De kist wordt steeds mee gecremeerd.

Een begrafenis kan ten vroegste 24 uur na het overlijden plaatsvinden. Je mag zelf de begraafplaats kiezen. Het vervoer wordt door de begrafenisondernemer geregeld. De gemeentelijke overheid zal in overleg met jou of de begrafenisondernemer de dag en het uur van de begrafenis bepalen.

5.4. De rouwplechtigheid

Soms heeft de overledene bij leven zijn keuze van afscheidsplechtigheid zelf bepaald bij de burgerlijke stand. Zoniet kiezen de nabestaanden voor een plechtigheid die passend is. Afhankelijk van de mensvisie of geloofsovertuiging van de overledene, kan je kiezen voor een religieuze, een vrijzinnig-humanistische of een burgerlijke afscheidsplechtigheid. Hiervoor kan je terecht bij respectievelijk de vertegenwoordigers van de erediensten, de Centra Morele Dienstverlening en de crematoria of de begrafenisondernemers. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Probeer in de mate van het mogelijke ook kinderen te betrekken bij de afscheidsplechtigheid en de voorbereiding daarvan. Zij worden niet graag buitengesloten en helpen meestal graag. Bovendien kan het voor hen helend werken wanneer ze bijvoorbeeld een tekening maken, een tekstje lezen tijdens de plechtigheid of een bloem op de kist leggen als laatste afscheid.

Misschien kan je overwegen om foto's van de overledene te nemen. Wanneer ze groter zijn, kunnen kinderen of jijzelf behoefte hebben om die nog een keer te bekijken.

Tips:

- In de eerste dagen na het overlijden kan het een grote steun zijn om iemand die je vertrouwt, te vragen om je bij te staan in beslissingen met belangrijke financiële gevolgen. Het is normaal dat je in deze moeilijke omstandigheden zelf weinig nadenkt over sommige kosten zoals die voor een kist of de plichtigheid. Deze vertrouwenspersoon kan hiervoor aandacht hebben en nagaan of beslissingen die je neemt, ook financieel haalbaar zijn.
- Wanneer je een beroep kan doen op een verzekering, zijn de kosten voor het vervoer en de begrafenis van een verkeersslachtoffer mogelijk te recupereren. Het is daarom belangrijk dat je alle bewijzen van gemaakte kosten bijhoudt.
- Vraag aan de begrafenisondernemer steeds een offerte, om geschillen te voorkomen op het moment dat de rekening komt. Aarzel niet om de nodige uitleg te vragen bij de diverse uitgavenposten .

5.5. Welke diensten moet je verwittigen?

Bij een verkeersongeval dien je heel wat diensten en personen te verwittigen. Wij maken je wegwijs in dit kluwen. Dit is heel wat werk en het kan een steun zijn dat iemand je daarbij helpt.

Tip:

- Maak een lijstje van wie je hebt verwittigd en maak kopieën van alle documenten.

5.5.1. Welke personen of instanties dien je onmiddellijk te verwittigen ?

- De begrafenisondernemer regelt met jou niet alleen alle details van de begrafenis, hij zorgt ook voor het drukken van

het overlijdensbericht en plaatst dit in de krant(en) als je dat wil. Meestal zorgt hij ook voor de aangifte van overlijden* en de aanvraag tot begraven* of cremeren*. Hiervoor zal hij je vragen om volgende documenten te bezorgen:

- het overlijdensattest*, opgesteld door een geneesheer; dit attest wordt ook 'model III C' genoemd;
 - de identiteitskaart van de overledene;
 - het trouwboekje van de overledene wanneer deze gehuwd is;
 - het trouwboekje van de ouders of een geboorteakte, bij een ongehuwde
 - het rijbewijs;
 - het meest recente pensioenstrookje, als de overledene op pensioen was;
 - indien aanwezig: de laatste wilsbeschikking*.
- De dienst burgerlijke stand van de gemeente van overlijden moet op de hoogte gebracht worden. Deze dienst verwerkt de aangifte van overlijden en geeft de toelating voor het begraven of cremeren. Meestal bekommert de begrafenisondernemer zich om deze taken.

Tip:

- Je zal nog vaak een afschrift* of uittreksel* uit de overlijdensakte* aan diensten moeten bezorgen. Wanneer hij aangifte doet, vraagt de begrafenisondernemer normaal voldoende gelijklopende* afschriften van de overlijdensakte.
- Vergeet ook niet om de betrokken verzekeringsmaatschappijen in te lichten. Dit kan je regelen via je verzekeringstussenpersoon*, of rechtstreeks bij de hoofdzetel van de verzekeringsmaatschappij. Naast de autoverzekering gaat het om:
 - de individuele ongevallenverzekering; sommige polissen waarborgen een uitkering* bij overlijden;
 - de rechtsbijstandverzekeraar en eventueel de uitvaartverzekeraar.

- Informeer de bank van de overledene. Alle tegoeden*, rekeningen, spaarboekjes en effectendossiers, zowel van het overleden slachtoffer als van de overlevende echtgeno(o)t(e) worden onmiddellijk geblokkeerd. Alle gegeven volmachten vervallen, onder meer ook die om de bankkluis van de overledene te mogen openen. Dit zijn wettelijke verplichtingen. De bank stelt een gedetailleerd overzicht op van alle tegoeden van de overledene en diens echtgeno(o)t(e) op de vooravond van het overlijden, met inbegrip van de intresten. Tenslotte maakt de bank het document over aan de Administratie der Registratie*. Het neemt vaak enige tijd in beslag vooraleer dit alles in orde is en de rekeningen worden gede-blokkeerd. De periodieke facturen zoals die voor water, gas, elektriciteit, vaste en mobiele telefoon worden meestal wel normaal uitgevoerd, net zoals de laatste medische kosten van het overleden slachtoffer en de kosten voor de begrafenis. Zie ook hoofdstuk 5.5.2. - p 64 over banktegoeden de-blokkeren.
- De werkgever van het overleden slachtoffer moet ook van het overlijden weten. Hij kan dan eventueel de groepsverzekering en de arbeidsongevallenverzekering verwittigen. Ook je eigen werkgever weet best waarom je enige tijd niet kan gaan werken.
- De werkloosheidskas, hulpkas of het OCMW wanneer het slachtoffer een werkloosheidsvergoeding of een leefloon ontving.
- Het Rijksinstituut voor Sociale Verzekeringen van Zelfstandigen (RSVZ) wanneer het om een zelfstandige gaat, al gebeurt dat vaak door de gemeente van de plaats waar het slachtoffer woont. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.
- De school van het overleden kind en de school van de kinderen of broers en zussen van de overledene.
- De huisbaas, indien de overleden persoon alleen woonde en een huis of een appartement huurde.
- Denk er ook aan om verenigingen waarvan de overledene lid was te vragen om zoveel mogelijk mensen op de hoogte te brengen.

5.5.2. Wat regel je na de begrafenis?

Mutualiteit*

De partner of kinderen die als persoon ten laste opgegeven staan op het boekje van de overledene, dienen zich zo snel mogelijk op de eigen naam te laten verzekeren.

Wanneer het inkomen een jaarlijkse bepaalde grens niet overschrijdt, kan je van een voorkeurregeling genieten. Hierdoor wordt je persoonlijke bijdrage een stuk kleiner.

Levensverzekering

Werd er een levensverzekering afgesloten, dan zal de overblijvende partner of aangeduide begunstigde een bepaalde som ontvangen nadat alle verplichtingen zijn vervuld.

Indien er een schuldsaldoverzekering* bestaat voor een aangegane lening, moet de overgebleven partner of andere verzekerde maar een deel van die lening betalen of soms zelfs helemaal niets meer. Dit hangt af van de soort verzekering.

Wanneer je contact opneemt met de verzekeraar*, dien je in het bezit te zijn van:

- de polis;
- het attest van de arts met de oorzaak van het overlijden;
- het bewijs van de laatste premiebetaling;
- een uittreksel* van de overlijdensakte*.

Andere verzekeringen

Denk er ook aan om alle bestaande polissen zoals brand- en diefstalverzekering over te zetten.

Begrafenisvergoeding

Loontrekkenden of gepensioneerden uit de privésector kunnen via de mutualiteit een begrafenisvergoeding krijgen. Het bedrag hangt af van het stelsel waarin de overledene stond ingeschreven. De vergoeding wordt overgemaakt aan de persoon op wiens naam de rekening van de begrafenisondernemer werd opgesteld en die ze heeft betaald.

In de openbare sector wordt bij wijze van begrafenisvergoeding één maand wedde of pensioen uitbetaald. Het bedrag is wel begrensd. Gepensioneerden dienen een aanvraag te sturen naar de pensioendienst voor de overheidssector. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Zelfstandigen hebben geen recht op een begrafenisvergoeding, tenzij ze daarvoor een aanvullende verzekering afsloten bij hun mutualiteit.

Heel wat vakbonden betalen ook een begrafenisvergoeding uit. Zie ook hoofdstuk 5.5.2. – p. 62 over de vakbond. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

60

Pensioenkas

Als de overledene gepensioneerd was, verwittig dan de dienst die het pensioen uitbetaalt. Op de pensioenfiche kan je lezen om welke pensioenkas het gaat.

Gaat het om een pensioen dat wordt uitbetaald door de Rijksdienst voor Pensioenen, dan wordt die dienst automatisch van het overlijden op de hoogte gebracht via de bevolkingsdienst van de plaats van overlijden. Wanneer de overledene een overheidspensioen kreeg, dient de weduwe/weduwnaar zelf de pensioenkas op de hoogte te brengen.

Neem alleszins contact op met de dienst pensioenen van jouw gemeente. Meestal zal men daar voor de achterblijvende partner de nodige administratieve maatregelen treffen. Alleen de weduwe of de weduwnaar heeft recht op een eigen pensioen. Ten onrechte uitgekeerde pensioenen worden later teruggevorderd.

Indien de overledene nog niet gepensioneerd was, kan de overblijvende partner een overlevingspensioen aanvragen via de pensioendienst van de gemeente.

Daar zijn wel voorwaarden aan verbonden: je moet ten minste één jaar gehuwd zijn geweest met het slachtoffer, 45 jaar oud zijn of een kind ten laste hebben of een handicap van ten minste 66 procent. Bovendien zijn slechts beperkte beroepsinkomsten toegelaten. Laat je hierover goed informeren.

Indien je niet aan deze vereisten voldoet, krijg je een eenmalige uitkering* die gelijk staat met één jaar overlevingspensioen. Die uit-

kering dien je wel binnen het jaar na het overlijden aan te vragen om er vanaf de datum van overlijden recht op te hebben. Na deze termijn van één jaar gaat dit recht pas in op de eerste dag van de maand die op de aanvraag volgt.

Inschrijving motorvoertuigen

Wanneer je het voertuig van het slachtoffer wil behouden, kan de nummerplaat alleen op naam van de overlevende wettige echtgenoot/echtgenote gezet worden. Je verzekeringsmaatschappij of verzekeringstussenpersoon* kan dat eventueel voor je doen.

Andere erfgenamen hebben geen recht op deze regeling. In dat geval dient de nummerplaat teruggestuurd te worden. Als de erfgenamen het voertuig toch willen blijven gebruiken, zal het opnieuw ingeschreven moeten worden op hun naam.

Wanneer je de auto niet meer wil gebruiken, dien je de nummerplaat binnen de twee maanden terug te sturen naar de Dienst Inschrijving Voertuigen (DIV). Die dienst heeft een hoofdkantoor in Brussel en ook een aantal provinciale 'antennes'. Voor alle informatie kan je bij de Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer terecht. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Belastingen

De wettelijke erfgenamen en eventuele legatarissen* dienen een aangifte van nalatenschap* in te dienen bij de belastingdiensten. Dat moet gebeuren bij het registratiekantoor* van de gemeente of stad waar de overledene zijn laatste woonplaats had. Aan de hand van die aangifte worden de successierechten* bepaald. Zie ook hoofdstuk 5.6. - p. 68 over nalatenschap en testament.

Aansluitingen en abonnementen

Alle abonnementen op naam van de overledene moet je opzeggen of overzetten op naam van de nabestaanden. Het gaat niet alleen om eventuele abonnementen op kranten en tijdschriften. Ook de aansluitingen op het water-, elektriciteits-, gas- en radio- en/of tv-distributienet, evenals de telefoonmaatschappij vallen hieronder. Je kan daarvoor terecht bij de regionale kantoren van deze nutsvoorzieningen. Neem je trouwboekje en een uittreksel van de overlijdensakte* mee. Je kan dit ook per brief regelen.

Vakbond

Wanneer de overledene lid was van een vakbond, doe je er goed aan deze te verwittigen. Je doet dat niet alleen om het lidmaatschap op te zeggen. Vele vakbonden keren ook een begrafenisvergoeding uit die afhangt van het aantal jaren dat de overledene lid is geweest. Indien het gaat om iemand die reeds gepensioneerd was, wordt in de meeste gevallen geen vergoeding gegeven. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Kinderbijslag, wezengeld en voogdij

Wanneer het slachtoffer kinderen ten laste had of wanneer het slachtoffer zelf een kind was, dien je ook aangifte te doen bij het kinderbijslagfonds.

Wanneer het slachtoffer kinderen ten laste had, zal het kinderbijslagfonds eventueel het recht op wezengeld onderzoeken. Als het slachtoffer zelf een kind was, hou er dan rekening mee dat het kindergeld soms nog gedurende een aantal maanden wordt doorbetaald. Je zal die bedragen nadien moeten terugstorten. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Bij overlijden van een ouder blijft de andere ouder het ouderlijke gezag over zijn minderjarig kind uitoefenen. De vrederechter zal een voogd benoemen wanneer er geen ouders meer in leven zijn of wanneer de enige overblijvende ouder afwezig is of door de rechtbank van eerste aanleg onbekwaam werd verklaard. De ouder verkeert dan in de 'voortdurende onmogelijkheid' om het ouderlijk gezag uit te oefenen, bijvoorbeeld als gevolg van een lange celstraf. De voogd die de rechter aanduidt, is meestal iemand van de naaste familie. Er kan ook vooraf al een voogd geregeld zijn. De ouder kan iemand daarvoor hebben aangeduid in een testament* of via een verklaring voor een vrederechter of notaris.

Let op:

- Een testament waarin een voogd aangeduid wordt, mag slechts van één ouder uitgaan. Een gezamenlijk testament van beide ouders is ongeldig. De aangeduide persoon kan pas de functie van voogd waarnemen wanneer zijn aanduiding door de vrederechter is goedgekeurd. Deze laatste mag afwijken van de wil van de ouder(s) wanneer dat in het belang van het kind is.

Het voogdijschap is niet verplicht. De opdracht kan geweigerd worden, zowel wanneer de rechter de voogd heeft aangeduid als wanneer dat in een testament staat. Er is geen motivering noodzakelijk. In dat geval zal de vrederechter iemand anders als voogd aanstellen. De wet bepaalt dat indien niemand het voogdijschap op zich wil nemen, de minderjarige wordt toevertrouwd aan het OCMW van de gemeente waar hij woont.

Vooraleer hij een beslissing neemt, zal de vrederechter steeds de familieleden raadplegen. Dat gebeurt individueel. Hij kan ook via het parket* inlichtingen inwinnen of een beroep doen op de bevoegde sociale dienst.

De voogd moet zich bekommeren om de opvoeding van de minderjarige. Hij moet dit doen volgens de beginselen waar de ouders eventueel vooraf voor gekozen hebben. De voogd beheert onder meer ook de goederen en inkomsten van de minderjarige en zorgt voor zijn onderhoud en verzorging.

Naast de voogd benoemt de rechter ook een toeziend voogd. Deze moet de vrederechter op de hoogte brengen wanneer de voogd in zijn taken tekortschiet. Hij vertegenwoordigt de belangen van de minderjarige indien die tegengesteld zijn aan deze van de voogd.

De voogd kan echter niet over alles zelf een beslissing nemen. Voor bepaalde handelingen heeft hij vooraf een goedkeuring van de vrederechter nodig. 'Al wat het dagelijks beheer over de goederen van de minderjarige overstijgt', vereist deze goedkeuring. Dit is het geval bij onder meer het kopen of verkopen van huizen en gronden, het sluiten van een gewone huurovereenkomst van meer dan negen jaar of een handelshuurovereenkomst en het aanvaarden of verwerpen van een erfenis* door de minderjarige.

Tenslotte nog even dit: het voogdijschap wordt niet vergoed, al kan er wel voorzien worden in een onkostenvergoeding. Een voogd moet jaarlijks een rekening en een verslag ter controle voorleggen aan de vrederechter.

Identiteitskaart

Ben je gehuwd en heb je een identiteitskaart waarop je overleden partner vermeld staat, dan dien je ook je identiteitskaart te laten veranderen. Dat is geen dringende formaliteit. Je kan dit ook bij gelegenheid door de dienst bevolking van je gemeente laten regelen.

Banktegoeden deblokkeren

Zodra ze over alle elementen beschikt, neemt de bank contact op met de erfgenamen of hun vertegenwoordigers om na te gaan hoe de tegoeden* vereffend moeten worden. Dat is pas mogelijk wanneer de bank weet wie de erfgenamen zijn. De rechthebbenden* dienen de bank een aantal documenten te bezorgen:

- Een uittreksel van de overlijdensakte. Dat is niet altijd noodzakelijk, maar kan nuttig zijn bij het samenstellen van het nalatenschapsdossier*.
- Voor het deblokkeren van de rekening heb je een ander document nodig. Dit hangt af van het bedrag dat op de rekening staat:
 - Voor bedragen lager dan 743,68 euro kan je bij het gemeentebestuur een 'erfrechtverklaring'* aanvragen. Je dient daarvoor het trouwboekje van de overledene mee te brengen en een speciaal aanvraagformulier dat je bij de bank kan verkrijgen.
 - Voor bedragen hoger dan 743,68 euro dien je ofwel bij de notaris, ofwel bij de vrederechter een 'akte van bekendheid'* te laten opstellen. Als er een testament is, doe je een beroep op een notaris. Is er geen testament, of is dit onduidelijk, dan dien je je tot de vrederechter te richten. Voor beide heb je de identiteitskaart van de overledene, zijn trouwboekje en het huwelijkscontract nodig. De procedure via de notaris verloopt sneller en eenvoudiger, maar is duurder.
 - Voor bedragen tot 50.000 euro en op voorwaarde dat er geen testament of huwelijkscontract is kan ook een attest

van erfopvolging* of bewijs van erfrecht* gebruikt worden. Dit attest wordt gratis afgeleverd door het plaatselijk registratiekantoor*.

Volgens een wetsontwerp dat door de Kamer werd goedgekeurd in maart 2009 zal je je niet meer tot de vrederechter moeten richten. Voortaan zal de ontvanger van het successiekantoor waar de aangifte van nalatenschap van de overledene moet worden ingeleverd een attest van erfopvolging opstellen. Als er onbekwame erfopvolgers zijn, als er een testament of een huwelijkscontract is afgesloten door de overledene is alleen de notaris bevoegd om een akte of attest van erfopvolging af te leveren.

Ook bij het deblokken van een bankkluis dien je een wettelijke procedure na te leven. Je moet hiervoor een aantal documenten verzamelen. Er moet een volledige en gedetailleerde inventaris opge maakt worden van de inhoud van de kluis, ofwel door een notaris, ofwel door een vertegenwoordiger van de bank. Die inventaris moet voor akkoord ondertekend worden door de erfgenamen of hun vertegenwoordiger, de afgevaardigde van de bank of de notaris en een afgevaardigde van de Administratie der Registratie* indien die bij de opening van de kluis aanwezig is. Hij hoeft niet aanwezig te zijn, maar de administratie moet altijd verwittigd worden wanneer men de kluis gaat openmaken.

Indien het slachtoffer een zicht- of spaarrekening bij een bank had, is de kans zeer groot dat daaraan een verzekering bij overlijden door een ongeval gekoppeld is. Je dient je daarover te informeren bij de bank zelf. Je kan ook navraag doen naar eventuele 'stille verzekeringen', dit zijn verzekeringen waarvan je niets afwist. Soms is een vergoeding bij overlijden verbonden aan krediet- of andere bankkaarten.

Kruispuntbank van ondernemingen*

Als de overledene een handelaar was en een ondernemingsnummer* bezat, dien je naar een erkend ondernemingsloket* te gaan. Daar wordt de handelsonderneming geschrapt uit de kruispuntbank van ondernemingen. Een uittreksel van de overlijdensakte volstaat hiervoor. Indien de overlevende partner de handel wil overnemen, zal hij zich daar meteen moeten inschrijven.

BTW

In geval van een btw-plichtige dien je ook het plaatselijke kantoor van de btw-controle op de hoogte te brengen. Ook daar zal je moeten opgeven of je de handelsactiviteiten wil stopzetten, voortzetten of veranderen. Ga je over tot liquidatie, dan dien je alle verplichtingen te vervullen die de overleden belastingplichtige zelf had moeten nakomen wanneer hij zijn zaken had stopgezet of geliquideerd. Je stapt best naar een boekhoudkantoor en/of sociaal secretariaat. Deze mensen kunnen je begeleiden bij de stappen die je moet ondernemen.

zoals we zaten aan je bed
jouw hand in de onze,
en wij hand in hand met elkaar
wist ik dat we je nooit echt
zouden verliezen

bonte bloesem zet bomen in brand
jong gras lispelt jouw naam
kijk wat mijn ogen voor je schrijven
niet het afscheid telt
maar het altijd samen blijven

5.6. Nalatenschap en testament

Iemand die overlijdt zal meestal iets nalaten aan zijn erfgenamen. Dit is aan regels gebonden. Soms heeft de overledene een testament* gemaakt.

5.6.1. De nalatenschap

Wanneer iemand overleden is, dienen de wettelijke erfgenamen en/of de legatarissen* bij de belastingdiensten een aangifte van nalatenschap* in te dienen. Aan de hand daarvan worden de successierechten* bepaald die men aan de staat verschuldigd is. Er bestaat een wettelijke maximumtermijn voor het indienen van die aangifte, dit is:

- vijf maanden vanaf de datum van overlijden indien dat in België plaatsvond;
- zes maanden bij overlijden in een ander Europees land;
- zeven maanden bij overlijden in een land buiten Europa.

De successierechten dienen binnen de twee maanden nadien betaald te worden.

Tips:

- Een aangifte van nalatenschap kan je best laten opstellen door een specialist, bijvoorbeeld een notaris.
- Iedere erfgenaam of legataris kan afzonderlijk een aangifte indienen, maar meestal wordt één enkele aangifte ingediend. Die is dan gehandtekend door alle erfgenamen en/of legatarissen.
- Wanneer een erfgenaam of legataris de nalatenschap verwerpt, dient die geen aangifte van nalatenschap in te dienen. Zie ook hoofdstuk 5.6.2.– p. 69 dat gaat over het testament.

De overblijvende gezinsleden dienen bij de belastingdiensten aangifte te doen van hun wijziging van burgerlijke staat, gezinslasten en andere inkomsten.

Hou er rekening mee dat je tot zeker een jaar na het ongeval nog belastingbrieven toegestuurd kan krijgen die betrekking hebben op de inkomsten- en andere belastingen van het overleden slachtoffer. Denk er ook aan dat erfenisrechten ook gelden op terugbetalingen van de personenbelasting. Met andere woorden: tot twee jaar na het overlijden is het mogelijk dat je, na ontvangst van een eventuele terugbetaling op de personenbelasting van de overledene, nog erfenistaks moet betalen.

5.6.2. Wat met een testament ?

Een testament* is een uiterste wilsbeschikking*. Het is een strikt persoonlijke akte. Gehuwden kunnen geen gezamenlijk testament opstellen.

Een geldig testament kan op drie manieren worden opgesteld:

- onderhands testament: eigenhandig geschreven, gedagtekend en ondertekend;
- authentiek testament: gedicteerd aan de notaris in het bijzijn van twee getuigen of een tweede notaris;
- internationaal testament: een document dat bij een notaris wordt neergelegd in het bijzijn van twee getuigen.

Als een testament bij een notaris in bewaring werd gegeven, zal de notaris dit testament inschrijven in het Centraal Register voor Testamenten (CRT).

Het CRT registreert ook eventuele gedeeltelijke of volledige herroepingen van een testament. Ook wijzigingen die aangebracht werden in vroeger geregistreerde wilsbeschikkingen en andere akten die de vererving wijzigen, zoals een huwelijkscontract of een regelingsakte in het kader van een echtscheiding, worden door het CRT beheerd. De inhoud van een testament blijft geheim zolang de persoon die het testament heeft laten opstellen, leeft. Ook kan je niet te weten komen of iemand al dan niet een testament heeft opgemaakt of laten opmaken.

In geval van overlijden zal diegene die met de nalatenschap wordt belast – de notaris, de advocaat, de boekhouder – in het CRT moeten nagaan of er al dan niet een testament werd opgesteld, mits je het

overlijdensattest* voorlegt.

Indien de familie de notaris kent, dient zij hem van het overlijden op de hoogte te brengen. Dit gebeurt best zo snel mogelijk na het overlijden, aangezien een testament ook bepaalde richtlijnen kan bevatten over de begrafenis of rouwplechtigheid, of de dierbare begraven of gecremeerd wil worden. Het kan ook dat de gemeente, de begrafenisverzekering of andere familieleden de wensen van de overledene op dat vlak kennen.

Gaat het om een eigenhandig testament dat niet geregistreerd werd, maar bij een derde persoon in bewaring gegeven? Deze laatste moet zich dan bij een notaris melden zodra hij van het overlijden verneemt. Soms kan een testament ook pas te voorschijn komen bij het openen van een kluis – privé of bij een bank – of bij de verdeling van de erfenis*.

5.6.3. Dien je een erfenis te aanvaarden?

Nee, je bent niet verplicht om een erfenis* te aanvaarden.

Een erfenis kan namelijk ook schulden bevatten.

De wet laat de keuze tussen:

- zuivere aanvaarding;
- aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving*;
- verwerping.

Wanneer je de erfenis aanvaardt, betekent dit dat je de erfenis ontvangt, maar tegelijk ook instaat voor de betaling van nog openstaande schulden. Indien de schulden hoger zijn dan het beschikbare geld, moet je in principe dat verschil met je eigen vermogen bijpassen.

Wanneer het vooraf onduidelijk is of er nog schulden bestaan, kan je beter kiezen voor een aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving. Dit is een procedure waarbij je nooit meer schulden zal moeten betalen dan de activa die je erft. In het slechtste geval zal je niets ontvangen, maar zal je evenmin iets moeten bijpassen.

Vooral wanneer het overlijden het gevolg is van een verkeersongeval, kunnen er heel wat onverwachte kosten opduiken, zoals nog niet betaalde ziekenhuisfacturen of vergoedingen voor beschadigingen aan de openbare weg.

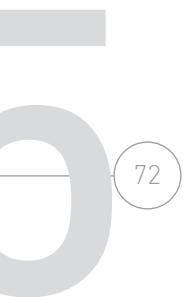
Weet je vooraf dat er alleen schulden zijn, dan verwerp je de nalatenschap* best meteen. Het verwerpen van een erfenis van iemand die je dierbaar is, kan een moeilijke keuze zijn. Toch is het belangrijk oog te hebben voor de gevolgen van het erven van schulden voor jezelf.

Let op:

- Het betalen van bepaalde voorschotten of het stellen van bepaalde handelingen kan later soms aanzien worden als een reeds aanvaarden van een eventuele erfenis, terwijl het misschien van belang kan zijn die erfenis te verwerpen. Zie ook hoofdstuk 5.6. - p. 68 over de nalatenschap en testament.

Zowel het verwerpen als het aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving doe je op de griffie* van de bevoegde rechtbank van eerste aanleg, in de woonplaats van het slachtoffer. De erfgenaam beschikt over een termijn van drie maanden na het overlijden om een boedelbeschrijving op te maken.

Eerst worden de eventuele directe gezinsleden van de overledene vereffend. Daarna wordt de nalatenschap verdeeld volgens de regels van de wet of volgens de bepalingen van het testament*. Indien men er niet in slaagt om tot een akkoord te komen, zal de verdeling gebeuren via een notaris, aangeduid door de rechtbank van eerste aanleg.

Verzekering en herstel van schade

6.1.	Welke basisregels zijn van toepassing?	74
6.2.	Welke soorten schade zijn er?	81
6.3.	Wie vergoedt de schade?	94

6. Verzekering en herstel van schade

Bij een verkeersongeval zijn vaak één of meerdere verzekeringen betrokken. Het is hun hoofdtaak om de schade die je leed, te vergoeden. Eerst geven we kort de basisregels weer. Vervolgens vind je een overzicht van de belangrijkste vormen van schade en de terminologie die hiervoor wordt gebruikt. Tenslotte lees je welke verzekering welke schade vergoedt. Ook hier geldt dat het goed is om je te laten bijstaan. Je kan daarvoor terecht bij je verzekeringstussenpersoon*. Meestal is het nodig om bijkomende juridische bijstand* te vragen. Heb je een rechtsbijstandverzekering*, neem dan contact met hen op.

74

6.1. Welke basisregels zijn van toepassing?

6.1.1. De burgerlijke aansprakelijkheid

In vele gevallen wordt een ongeval veroorzaakt door de onoplettendheid of een fout van één van de betrokken bestuurders of weggebruikers. In dat geval zal deze persoon de schade moeten vergoeden. Dit heet de burgerlijke aansprakelijkheid*. De voorwaarde is wel dat je het bewijs levert van het bestaan en de omvang van de schade. Je moet de fout van de veroorzaker kunnen aantonen en ook het verband tussen de begane fout en de schade (artikel 1382 van het burgerlijk wetboek).

Wat is foutief gedrag? Elk gedrag dat afwijkt van de gedraging als 'goede huisvader'. Dat wil zeggen: iemand die handelt als een normaal, redelijk en voorzichtig persoon. Iedere tekortkoming, zelfs de kleinste, leidt tot aansprakelijkheid. Het is niet altijd eenvoudig om het bewijs te leveren dat de schade het gevolg is van een fout of onvoorzichtigheid van een ander.

Wanneer een verkeersongeval het gevolg is van een overtreding van de verkeerswetgeving, al dan niet gepaard gaande met onopzettelijke doding of verwondingen kunnen verschillende straffen opgelegd worden. Deze variëren van geldboetes tot gevangenisstraf en/of rijverbod. Die straffen staan los van de vergoeding van de schade die het slachtoffer heeft geleden. Daarvoor dien je je burgerlijke partij* te stellen.

Zie ook hoofdstuk 3.4. - p. 28 over je burgerlijke partij stellen. Wanneer een inbreuk op de verkeerswetgeving of strafwet bewezen is, betekent dat meteen ook het bewijs van een fout, zoals aangeduid in artikel 1382 B.W. Je moet dan nog wel kunnen aantonen dat de geleden schade het gevolg is van precies die fout.

Let op:

- Het basisprincipe van deze algemene burgerlijke aansprakelijkheidsregeling is dat alle schade vergoed wordt. Je advocaat of rechtsbijstandverzekeraar zal erop moeten toezien dat je ook daadwerkelijk een vergoeding vraagt voor alle schade die je geleden hebt.

Om de schade te begroten kan je een beroep doen op deskundigen*. Voor de evaluatie van de lichamelijke schade zijn dat geneesheren, voor de bepaling van de materiële schade aan het voertuig zijn dat autodeskundigen. Ook hier kan het belangrijk zijn om je te laten bijstaan op juridisch vlak. Als tussen partijen geen akkoord bereikt wordt, zal het oordeel van de rechter gevraagd worden. Ook de indicatieve tabel* kan een hulpmiddel zijn om een idee te krijgen van de eis tot schadevergoeding*. Deze tabel is een tarificatiesysteem* dat regelmatig wordt aangepast. Ze vormt een leidraad voor de raming van de meest voorkomende schadeposten die niet of moeilijk begroot kunnen worden. Een rechter kan steeds van die richtlijnen afwijken. Voor zwaardere schadegevallen kan je de voorgestelde bedragen als een minimum beschouwen.

Om een schadevergoeding te kunnen krijgen, moet je de opgelopen schade kunnen aantonen én berekenen. Een rechter kan geen schadevergoeding toekennen als daar niet specifiek naar wordt gevraagd. Bovendien kan hij ook nooit een hoger schadebedrag toekennen dan datgene wat door jou wordt gevraagd.

De meeste verzekeraars* hebben een conventie 'Onschuldige Slachtoffers' ondertekend. Door die conventie toe te passen, kunnen bestuurders van een betrokken voertuig die geen schuld hebben aan het ongeval, worden vergoed. Dit is het geval, ook al kan de aansprakelijkheid van de verschillende andere partijen (nog) niet wor-

den vastgesteld. Er wordt dus vergoed vooraleer de schuldvraag is opgelost. Men duidt één van de betrokken verzekeraars aan om over te gaan tot vergoeding voor rekening van de uiteindelijke aansprakelijke. Deze regeling geldt niet in het geval van een arbeidsongeval*.

6.1.2. Je bent zwakke weggebruiker

Sinds 1 juli 1995 is er in ons land een regeling voor alle weggebruikers die zelf geen bestuurder van een motorrijtuig zijn, maar wel lichamelijke schade hebben geleden in een verkeersongeval. Enige voorwaarde: er moet een motorvoertuig bij betrokken zijn. Ook de tram en de trein vallen onder deze regeling. Voetgangers, fietsers en de inzittenden van een voertuig, behalve de bestuurder zelf, zijn zwakke weggebruikers. Zij worden automatisch door de aansprakelijkheidsverzekeraar* van het betrokken motorrijtuig vergoed, zonder dat ze een fout van de bestuurder moeten bewijzen. Dit noemen we de automatische vergoedingsplicht. Je wordt als zwakke weggebruiker ook vergoed wanneer je zelf onvoorzichtig was of zelfs een fout beging. Alleen wanneer je ouder bent dan 14 en het gaat om een (poging tot) zelfdoding, valt deze automatische vergoeding weg.

Deze regeling maakt dat de meeste ongevallen vlot kunnen worden afgehandeld, behalve dan voor de bestuurders van de betrokken motorrijtuigen.

De automatische vergoeding geldt voor alle morele en financiële schade die een gevolg is van het lichamelijke letsel of het overlijden. Zie ook hoofdstuk 4. - p. 35 over je bent gewond en hoofdstuk 5. - p. 49 over je bent een dierbare verloren.

Ook je medische kosten worden terugbetaald. Zelfs de kosten van je kleding of 'functionele prothesen', zoals een bril of hoorapparaat, die je droeg op het ogenblik van het ongeval, worden vergoed.

De automatische vergoeding geldt niet voor eventuele stoffelijke schade. Dat is de zuivere materiële schade, bijvoorbeeld aan een fiets of gsm.

Om ook die schade vergoed te krijgen, dien je een vordering in te stellen op basis van de gewone regeling voor burgerlijke aansprakelijkheid*. Je moet dan wel de aansprakelijkheid van de andere bestuurder of weggebruiker kunnen aantonen.

Let op:

- Als zwakke weggebruiker moet je wel zelf de schade van de autobestuurder of van andere betrokken personen vergoeden wanneer je door een fout of onvoorzichtigheid het ongeval veroorzaakt hebt. In dat geval kan je een beroep doen op je familiale verzekering*.
- Als je met een bromfiets reed, was je zelf ook bestuurder van een motorrijtuig en dus geen zwakke weggebruiker.

6.1.3. Wat bij een arbeidsongeval?

Als je gewond raakt bij een verkeersongeval tijdens je werk of op weg van en naar het werk, dan is er sprake van een arbeidsongeval*. De weg van en naar het werk is het normale traject dat je als werknemer aflegt om van je verblijfplaats naar de plaats waar je werkt, te gaan. Krijg je een ongeval wanneer je bijvoorbeeld op weg naar huis omrijdt om bij een vriendin langs te gaan, zal de arbeidsongevallenverzekeraar niet tussenbeide komen.

De arbeidsongevallenverzekeraar zal vergoeden zonder dat je de fout van een andere aansprakelijke moet aantonen. De privé- en de overheidssector hebben elk een eigen vergoedingsstelsel, maar de regels zijn gelijklopend.

Werd je slachtoffer van een arbeidsongeval? Dan worden alle medische en aanverwante kosten terugbetaald volgens de Riziv-barema's*. Dit omvat de kosten voor dokter, chirurg, apotheker en verpleging, evenals de herstelling en/of de eventuele vervanging van prothesen* als die door het ongeval beschadigd werden.

Daarnaast kan je forfaitaire* uitkeringen* krijgen voor eventueel loonverlies ten gevolge van het ongeval. Dit geldt natuurlijk alleen als je door het ongeval arbeidsongeschikt bent geworden. Die arbeidsongeschiktheid kan geheel of gedeeltelijk zijn, tijdelijk of definitief.

Wanneer je door een arbeidsongeval tijdelijk volledig arbeidsongeschikt bent, heb je recht op een dagelijkse vergoeding. Deze is gelijk aan 90 procent van het basisloon dat je gedurende één jaar voor het

ongeval verdiende. Deze regeling geldt vanaf de eerste dag nadat je arbeidsongeschikt bent verklaard tot aan de consolidatie*. Dit laatste betekent dat de letsels als definitief beschouwd worden. Ze zullen niet meer evolueren en een eventuele behandeling kan niet meer leiden tot belangrijke verbeteringen. Er gelden in deze regeling ook maxima of geplafonneerde bedragen.

Wanneer de arbeidsongeschiktheid na de herstelperiode – op het ogenblik van de consolidatie – blijvend is, zal de arbeidsongevallen-verzekeraar een regeling voor een schadevergoeding* voorstellen. Hierin worden het basisloon, de uitkering, de graad van blijvende arbeidsongeschiktheid en de tussenkomsten voor prothesen of orthopedische* toestellen vermeld. Bij gehele arbeidsongeschiktheid zal je 100 procent van je basisloon vergoed krijgen. Bij een gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid krijg je een percentage van je loon dat gebaseerd is op het percentage arbeidsongeschiktheid. Er wordt onder meer rekening gehouden met je leeftijd, je opleiding, je beroepservaring en je omscholingsmogelijkheden.

Zodra je akkoord gaat met het voorstel, zal het Fonds voor Arbeidsongevallen de regeling op haar wettelijkheid nakijken en vervolgens bevestigen.

Ga je niet akkoord of bevestigt het Fonds voor Arbeidsongevallen de regeling niet, dan verhuist de zaak naar de arbeidsrechtbank*. Die zal dan beslissen. De regeling wordt dus definitief na bevestiging door het Fonds voor Arbeidsongevallen of na een definitieve uitspraak van de rechtbank. Dan volgt nog een herzieningstermijn van drie jaar. Wordt in deze periode nog een verergering van de letsels vastgesteld, dan kan je een bijkomende toeslag krijgen. Tijdens deze driejarige herzieningstermijn ontvang je een jaarlijkse vergoeding. Na afloop van die termijn krijg je een rente. Het gaat om een lijfrente, die levenslang wordt uitgekeerd. Zowel de jaarlijkse vergoeding als de rente wordt geïndexeerd. Als je hulp van anderen nodig hebt bij gewone handelingen in het dagelijkse leven zoals wassen, eten en verplaatsen, dan krijg je een aanvullende vergoeding voor de hulp van derden. Je kan bij het Fonds voor Arbeidsongevallen met je gerichte vragen terecht. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Word je meer dan 19 procent blijvend arbeidsongeschikt verklaard, dan kan je aan de verzekeraar* vragen om maximum één derde van

de rente in kapitaal uit te betalen. Je dient zo'n vraag wel te rechtvaardigen. Bijvoorbeeld: je wil het geld gebruiken om je woning aan te passen. De vraag zal dan voorgelegd worden aan de arbeidsrechtbank.

Tips:

- Raadpleeg steeds iemand met kennis van zaken vooraleer je een kapitalisatie* aanvraagt. Je rechtsbijstandverzekeraar of een gespecialiseerd advocaat kan je helpen.
- De arbeidsongevallenverzekering dekt niet alle schade. Zo wordt onder meer de morele schade* niet vergoed. Om toch tot een volledige vergoeding van alle schade te komen, moet je een vordering instellen tegen de aansprakelijke op basis van de gewone regeling voor burgerlijke aansprakelijkheid*. Je moet dan zijn fout en het oorzakelijk verband met de door jou geleden schade aantonen.

79

6.1.4. Er is geen andere aansprakelijke

Bij een verkeersongeval waarbij niemand anders betrokken was of niemand anders aansprakelijk, zal je de schade niet op iemand anders kunnen verhalen. In die gevallen zal je alleen via een individuele ongevallenverzekering vergoed kunnen worden. Zie ook hoofdstuk 6.3.5. – p. 98 over een persoonlijke ongevallenverzekering.

je hebt geluisterd
maar niet gehoord
je hebt gefluisterd
maar niet verwoord

onverwachte bange nachten

je leven is ontspoord

6.2. Welke soorten schade zijn er?

Er kan sprake zijn van verschillende vormen van schade.

We bespreken:

- lichamelijke schade, waaronder de materiële lichamelijke schade en de morele schade*;
- schade bij overlijden;
- stoffelijke schade.

De geleden schade wordt vaak uitgedrukt in een bedrag of percentage. Soms is dit heel moeilijk te begrijpen. Je hebt het gevoel dat je verlies niet kan worden uitgedrukt in cijfers.

6.2.1. Wat is lichamelijke schade?

Met lichamelijke schade bedoelt men de nadelen die rechtstreeks of onrechtstreeks voortvloeien uit de opgelopen fysieke en/of psychische letsels. Lichamelijke schade kan bestaan uit materiële lichamelijke schade en morele schade. Beide categorieën worden nog eens onderverdeeld.

Materiële lichamelijke schade

Materiële lichamelijke schade slaat op de financiële gevolgen van de letsels die je hebt opgelopen. Dat kan onder meer zijn:

- Je professionele schade, zoals:
 - inkomstenverlies;
 - een vermindering van je concurrentievermogen* op de arbeidsmarkt;
 - de bijkomende inspanningen die nodig zijn om je huishoudelijke of professionele taken uit te voeren.
- De kostprijs van de uitvoering van huishoudelijke taken en de hulp van anderen bij activiteiten als wassen, aankleden, eten of zich verplaatsen.
- De kostprijs voor aanpassingen aan je woning. Zie ook hoofdstuk 7.2. – p. 106 over aangepast wonen.
- Diverse kosten en uitgaven zoals medische kosten, verplaatsingskosten, prothesen*, ziekenwagenvervoer, revalidatie, ...

Tip:

- Hou alle facturen en onkostennota's goed bij en verstuur nooit originelen zonder een kopie te hebben genomen. Je zal alleen datgene terugkrijgen wat je kan verantwoorden. Je houdt beter te veel dan te weinig bij.

Lichamelijke schade dien je aan te tonen aan de hand van medische attesten. Die beschrijven de diagnose, de behandeling en de arbeidsongeschiktheid. De attesten moeten door de behandelende geneesheer in het ziekenhuis worden opgemaakt. Is de tegenpartij* verzekerd, dan kan je van diens verzekeringsmaatschappij formulieren krijgen waarvan een deel door jezelf en een deel door je arts dient ingevuld te worden. De tegenpartij zal meestal een geneesheer afvaardigen om je te onderzoeken.

Let op:

- Men maakt een onderscheid tussen invaliditeit en arbeidsongeschiktheid.

Invaliditeit is een medisch begrip dat je blijvend letsel uitdrukt, los van de gevolgen op het vlak van je beroepsactiviteiten. De vermindering wordt uitgedrukt in een percentage ten opzichte van de volledig valide persoon. Deze laatste vertegenwoordigt een waarde van 100 procent. Om de graad van blijvende invaliditeit te bepalen, zal de geneesheer zich op een barema* baseren.

Arbeidsongeschiktheid betekent dat je mogelijkheid om te werken beperkt wordt. Bij tijdelijke arbeidsongeschiktheid houdt men rekening met je inkomensverlies, dat altijd bewezen moet worden. Ook meerinspanningen* worden vergoed. Kan je ze niet begroten, dan stelt de indicatieve tabel* een forfaitair* bedrag voor. Ben je niet meer of slechts gedeeltelijk in staat je huishoudelijke taken te verrichten, dan wordt dit ook vergoed. Als je deze kosten niet kan bewijzen, kan men ook hier een forfaitaire vergoeding toekennen. Bij blijvende arbeidsongeschiktheid wordt vanzelfsprekend het blijvend verlies van je inkomen of een bepaald deel je inkomen vergoed.

Misschien zijn je kansen op de arbeidsmarkt verminderd of moet je voor de rest van je leven meerinspanningen leveren om nog te kunnen werken. Je blijvende arbeidsongeschiktheid wordt beoordeeld in functie van álle winstgevende activiteiten die je nog kan uitoefenen.

Men houdt hierbij rekening met je vaardigheden en beperkingen. Alhoewel het om twee verschillende zaken gaat, gebeurt het in praktijk nog vaak dat het percentage invaliditeit gelijkgesteld wordt met het percentage blijvende arbeidsongeschiktheid.

Om de lichamelijke schade vast te stellen wordt een expertise* uitgevoerd. Er bestaan twee vormen van expertise:

- de eenzijdige expertise;
- de tegensprekelijke* expertise.

Eenzijdige expertise

In de praktijk wordt eerst een eenzijdige expertise uitgevoerd op initiatief en op kosten van de verzekeringsmaatschappij die de schade moet vergoeden. Meestal is dat de burgerlijke aansprakelijkheidsverzekeraar* van de veroorzaker of van de bestuurder van het motorrijtuig. Wanneer het om een arbeidsongeval* gaat, zal de arbeidsongevallenverzekeraar dat doen. Zo'n eenzijdige expertise is niet bindend. De vaststelling van de schade moet in principe op tegenspraak* gebeuren. Als je de besluiten van de raadsgeneesheer van de verzekeraar* aanvaardt, kunnen ze de basis van een minnelijk akkoord* vormen. Het is aan te raden om een tegenexpertise* te laten doen: je laat een deskundig onderzoek uitvoeren door een raadsgeneesheer die je zelf hebt aangesteld.

De raadsgeneesheer van de verzekeringsmaatschappij zal namelijk soms beweren dat bepaalde klachten niet het gevolg zijn van het ongeval omdat ze al eerder bestonden of omdat ze het gevolg zijn van een natuurlijke evolutie die er ook zonder het ongeval zou zijn geweest. Hij kan ook aanvoeren dat de klachten overdreven worden of dat ze niet echt zijn.

Tegensprekelijke expertise

Indien er via een eenzijdige expertise geen akkoord wordt bereikt, zal een tegensprekelijke expertise gevraagd worden. Elke partij kan daarbij

haar argumenten laten kennen. Ze kan minnelijk of gerechtelijk zijn. Je spreekt van een minnelijke medische expertise (MME) als de verzekeraar van de aansprakelijke partij en de benadeelde overeenkomen om elk een geneesheer aan te stellen. Beide artsen moeten samen de medische gevolgen van het ongeval beschrijven.

Let op:

- Na ondertekening van de overeenkomst voor een minnelijke medische expertise heb je in de praktijk meestal geen inspraak meer in de medische besluitvorming. Let dus goed op dat de uitslag van de expertise als louter advies geldt en dat er geen onherroepelijk en bindend karakter aan wordt toegekend.
- Je krijgt geen vergoeding wanneer sommige nadelige gevolgen van het ongeval onvoldoende uit het tegensprekelijke expertiseverslag blijken.

Tip:

- Laat je bij voorkeur bijstaan door een zelf gekozen, ervaren raadsgeneesheer. Je zoekt best een specialist in de verzekeringsgeneeskunde en evaluatie van menselijke schade. Bezorg hem alle nuttige medische stukken en informatie. Zo kan hij je belangen goed verdedigen.

Veel verzekeraars verbinden zich ertoe om geen enkele kost of ere-loonstaat van artsen of deskundigen* ten laste te leggen van slachtoffers van wie vaststaat dat ze niet aansprakelijk zijn.

Wanneer geen minnelijke schikking* bereikt kan worden, zal een gerechtelijke expertise moeten plaatsvinden. De rechtbank zal dan een geneesheer-deskundige* aanstellen. Jouw raadsgeneesheer en die van de tegenpartij zullen aan de gerechtsdeskundige-geneesheer alle nuttige medische stukken moeten bezorgen. Ze zullen ook hun standpunt tegenover hem moeten verdedigen. Zijn verslag

wordt zowel aan de rechtbank als aan beide partijen voorgelegd. Het verslag is niet bindend, het is de rechter die beslist. Meestal volgt die wel het verslag.

In bepaalde gevallen is een gerechtelijke expertise te verkiezen boven een minnelijke medische expertise. Bijvoorbeeld wanneer jouw raadsgeneesheer en die van de tegenpartij geen goede verstandhouding hebben. Of wanneer hun medische standpunten zo ver uit elkaar liggen dat een overeenstemming onwaarschijnlijk is. Een gerechtelijke expertise kan ook aangewezen zijn wanneer het om een erg ingewikkelde of ernstige zaak gaat die meer tijd of bijkomend onderzoek vergt.

Een minnelijke medische expertise heeft als voordeel dat het om een vrij snelle procedure gaat terwijl een gerechtelijke procedure kan aanslepen.

Kapitaal, rente of vergoeding per punt?

De vergoedingen voor arbeidsongeschiktheid of invaliditeit kunnen toegekend worden als een kapitaal of als een rente. Je advocaat zal een vergoedingsmethode vragen en de rechter zal beslissen welke methode hij het meest gepast acht. Het kapitaal ontvangen betekent dat je ineens een aanzienlijk bedrag krijgt en hierover vrij kan beschikken.

Een geïndexeerde rente beschermt je tegen het risico dat je geld in de toekomst in waarde vermindert. Het beschermt je eveneens tegen eventuele risico's die het beheren van een kapitaal van enige omvang met zich kan meebrengen.

Verzekeraars verkiezen meestal niet om het rentesysteem toe te passen. Het verplicht hen namelijk om het dossier open te houden, met alle beheerskosten van dien. Gevolg is dat men niet snel tot een akkoord zal komen wanneer men om een rente vraagt. Het probleem zal meestal aan de rechtbank moeten worden voorgelegd.

Bij de vergoeding per punt wordt een forfaitaire vergoeding per percentage blijvende invaliditeit toegekend. De methode wordt ook gebruikt om de materiële schade uit blijvende arbeidsongeschiktheid te vergoeden. Dit gebeurt wanneer er geen reëel inkomstenverlies is. Ze wordt meestal toegepast voor kleine percentages blijvende arbeidsongeschiktheid. De indicatieve tabel geeft hiervoor richtbedragen.

Morele schade

Deze schade slaat op de nadelen die je ervaart zonder dat ze betrekking hebben op je financiële toestand.

Bij morele schade* wordt een onderscheid gemaakt tussen (zwaar)gewonde slachtoffers en overleden slachtoffers. In dat laatste geval gaat het immers om de morele schade van de nabestaanden. Zie hoofdstuk 6.2.2. - p. 88 voor de morele schade bij overlijden. Wij bespreken hier de morele schade bij zwaargewonde slachtoffers.

Indien je bij een ongeval gewond raakt, kan de rechtbank een aantal vergoedingen voor morele schade in overweging nemen. Soms kunnen die in der minne* geregeld worden.

Om het bedrag te bepalen dat tegenover de geleden morele schade staat, baseren de verzekeraars en rechters zich meestal op de indicatieve tabel.

Wat kan morele schade onder meer zijn?

Dit zijn eerst en vooral de pijnen die je hebt geleden. De vergoeding is afhankelijk van de duur van verpleging, de intensiteit van het lijden en van elk ander element dat een rechter in overweging wil nemen. Meestal word je vergoed per 'geleden' dag en in relatie tot de letsels.

Genoegen- of plezierschade heeft dan weer betrekking op het feit dat je een bepaalde sport of hobby niet meer kan uitoefenen.

Seksuele schade is het verlies van seksueel genot of het verlies van de zekerheid om kinderen te krijgen. Ook je partner kan hierdoor schade lijden en vergoeding vragen.

Wie door een ongeval ernstig gewond raakt, draagt daar soms zijn leven lang zichtbare sporen van. Plastische chirurgie kan niet alle littekens wegwerken of verdoezelen. Littekens die na genezing overblijven, worden meestal als esthetische schade* omschreven. Bij het vaststellen van de vergoeding voor esthetische schade spelen verscheidene factoren een rol. Men houdt onder meer rekening met je leeftijd, geslacht en beroep. Ook de precieze plaats op het lichaam en het uitzicht van de littekens hebben belang. Niet alleen

de littekens komen in aanmerking, ook 'iedere aantasting van het beeld dat derden van het slachtoffer kunnen hebben'. Dit is ook het feit dat je een kruk of een stok nodig hebt of in een rolstoel zit. Deze morele schadevergoeding* komt bovenop de vergoeding voor de hulpmiddelen zelf.

De esthetische schade is nog iets anders dan de economische schade. Economische schade lijdt je omdat je een bepaald beroep niet meer kan uitoefenen, bijvoorbeeld wanneer je model of vertegenwoordiger bent.

Ook de moeilijke en zware emoties die je ervaart door het zien lijden van één van je naaste familieleden, kunnen vergoed worden. Dit noemt men genegenheidsschade. Het criterium is dat de psychische druk vergoed wordt die de normale bijstand te boven gaat.

Het verlies van een schooljaar door een ongeval betekent vaak een materiële en morele schade. Je loopt ook een achterstand op in je loopbaan. In de indicatieve tabel worden hiervoor bedragen voorgesteld.

Let op:

- Je moet belasting betalen op vergoedingen die een inkomensverlies vervangen. Dat geldt eveneens voor vergoedingen die geheel of gedeeltelijk een tijdelijk loonverlies compenseren.
- Alle andere vergoedingen zijn niet belastbaar, zoals de terugbetaling van kosten, morele schade, vroegere en toekomstige medische verzorging.
- De verzekeraar is verplicht de belastingdiensten in te lichten over de betaalde vergoedingen. De aard van de vergoeding (inkomstenverlies, morele schade, ...) kan daarom best in een schriftelijke overeenkomst worden gespecificeerd.
- Bij betwisting van de aangeboden vergoeding(en) heb je de mogelijkheid om de verzekeringsmaatschappij te verplichten om voorschotten te betalen.
- Iedere verzekeringsmaatschappij moet binnen de drie maanden op iedere vergoedingsaanvraag reageren. Dit kan door

een voorstel te formuleren of uit te leggen waarom er geen vergoeding wordt uitbetaald.

- Het effectief uitbetalen van een vergoeding moet gebeuren één maand nadat je het voorstel hebt goedgekeurd.

6.2.2. Schade bij overlijden

Morele schade* voor de nabestaanden

Wanneer het verkeersslachtoffer overlijdt, worden de nabestaanden vergoed voor het verlies van hun gezins- of familielid.

Je ontvangt morele schadevergoeding* voor het leed door het verlies van een naaste.

Ook hier geeft de indicatieve tabel* een bedrag aan, afhankelijk van je verwantschap met de overleden persoon. Het is vaak heel moeilijk om een bedrag te koppelen aan het verlies van een persoon. De betekenis en de waarde van iemand die je dierbaar is, zijn immers niet in geld te vertalen.

Het is een manier om uitdrukking te geven aan het verlies van een dierbare. Je hoeft je dan ook niet beschroomd te voelen omdat je een geldbedrag krijgt. Het geld dat je wordt toegekend, heeft een symbolische betekenis of kan een praktisch hulpmiddel zijn.

Het staat je vrij om een ander bedrag te vragen dan wat de indicatieve tabel aangeeft. Uiteindelijk zal de rechter beslissen in welke mate men aan de eisen kan voldoen en of de toegekende bedragen al dan niet zullen worden verhoogd of verlaagd.

Wanneer het slachtoffer zich ervan bewust was dat hij zou overlijden, kan men eventueel een bijzondere vergoeding berekenen bovenop de morele schadevergoeding. Dit noemt met de schade 'ex haerede', niet te verwarren met de genegenheidsschade die beschreven wordt in hoofdstuk 6.2.1. - p. 87.

beste,

alles kreeg ik terugbetaald

haar fiets, haar kleding,

zelfs het kettinkje rond haar nek

maar mag ik toch nog vragen:

hoeveel kost de lege plek?

Vergoeding van de economische schade

Als rechthebbende* die mee genoot van de inkomsten van de overleden persoon, kan je bij zijn overlijden vergoed worden voor de schade die het gevolg is van het wegvallen van die inkomsten. Meestal gaat het om schade die de partner heeft geleden als gevolg van het wegvallen van zijn of haar echtgenote/echtgenoot. Het kan ook gaan om schade die kinderen lijden als gevolg van het verlies van één of beide ouders.

In dat geval houdt men rekening met het netto-inkomen van de overleden persoon. Men gaat na in welke mate dat in de toekomst eventueel behouden had kunnen blijven of evolueren. Van dat inkomen wordt eerst het deel afgetrokken dat het overleden slachtoffer aan zijn eigen onderhoud besteedde. Wat overblijft, is dan het inkomen dat je als rechthebbende in de toekomst moet missen. De berekening van de economische schade is nog steeds laag bij het overlijden van een kind of wanneer de overleden persoon niet buitenshuis werkte en bijvoorbeeld voor het huishouden instond.

De vergoeding voor het inkomensverlies kan op twee manieren gebeuren: door de uitbetaling van een bepaald kapitaal of van een rente. In de meeste gevallen zal de vergoeding in kapitaal gebeuren.

Begrafeniskosten

De begrafenis kosten worden aanvaard wanneer ze bewezen zijn, behalve als de rechter zou oordelen dat ze buitensporig zijn. Hij let daarbij op de status van de overledene en diens nabestaanden. Bij de vergoeding van grafkelders en grafconcessies* wordt rekening gehouden met het aantal voorziene plaatsen. Het kan als schokkend overkomen dat soms een verdiscontering van de begrafenis kosten plaatsvindt. Dat wil zeggen dat er rekening mee wordt gehouden dat de uitgaven voor de begrafenis vervroegde betalingen zijn. Als de waarschijnlijke overlevingsduur van het slachtoffer, bijvoorbeeld een vader, minder lang is dan die van de nabestaande, bijvoorbeeld diens zoon, zou deze laatste in ieder geval de begrafenis kosten hebben moeten dragen en bestaat de schade alleen in de vervroegde betaling ervan. Andersom ligt dat helemaal anders. Neem bijvoorbeeld ouders die hun kind verliezen. Zij hadden in normale omstandigheden nooit deze kosten moeten maken. Zij kunnen dan ook de gehele vergoeding krijgen.

Dodelijk arbeidsongeval

Is een van je naaste familieleden het slachtoffer van een dodelijk arbeidsongeval* geworden? Dan kan je onder bepaalde voorwaarden aanspraak maken op een tijdelijke rente of lijfrente en de terugbetaling van de begrafeniskosten. Het is daarvoor niet nodig dat je de fout van de andere aansprakelijke en het oorzakelijk verband met je schade bewijst.

De arbeidsongevallenverzekeraar vergoedt geen morele schade*. Om morele schadevergoeding te bekommen kan je eventueel een beroep doen op de gewone burgerlijke aansprakelijkheidsregeling. Onder die regeling moet je wel de fout van de andere aansprakelijke en het oorzakelijk verband met je schade kunnen aantonen. Zie ook hoofdstuk 6.1.1. - p. 74 over de burgerlijke aansprakelijkheid en 6.1.3. - p. 77 over wat bij een arbeidsongeval.

6.2.3. Wat is stoffelijke schade?

Met stoffelijke schade bedoelen we de materiële schade die niet uit de lichamelijke letsels voortvloeit. Ook die schade moet vergoed worden, door degene die ervoor verantwoordelijk wordt gesteld. Als slachtoffer ben je verplicht om je kosten redelijkerwijze te beperken.

Let op:

- Hou alle gemaakte kosten in de periode na het ongeval goed bij. Zo kan je ze later terugvorderen.
- Verzamel zoveel mogelijk bewijzen (met name rekeningen) van alles wat bij en door het ongeval vernield werd (bijvoorbeeld kledij, fiets, bril).
- Overweeg goed welke kosten je maakt. De tegenpartij* kan die als onredelijk bestempelen, waardoor de kans bestaat dat je ze zelf moet betalen.
- Hou er rekening mee dat sommige kosten vaak totaal onverwacht kunnen zijn. Kosten voor het opruimen van de plaats van het ongeval, het takelen en stallen van je auto, de vervoerkosten naar het ziekenhuis zijn hier voorbeelden van.
- Ga steeds bij je eigen verzekeringsmaatschappij na welke kosten je al dan niet kan doorgeven.

De zwaarste stoffelijke schade bij een verkeersongeval betreft meestal de betrokken auto's.

We geven je een opsomming van de vergoedingen die je kan krijgen.

Bij een totaal verlies van je auto*:

- een vergoeding van de waarde van de auto net voor het ongeval met inbegrip van alle accessoires, inclusief de btw en de belasting op de inverkeerstelling (BIV);
- de depannagekosten;
- de administratieve kosten;
- een vergoeding voor iedere dag dat je je auto mist of een groot gedeelte van de kost voor het huren van een vervangauto;
- de stallingskosten van het wrak bij een garage.

Let op:

- Wanneer je bij totaal verlies van je auto geen wrakafstand deed, zal de deskundige* 'wrakaanbiedingen' vragen. Dat betekent dat hij kopers zoekt voor het wrak. Daarna zal hij je meedelen wat het hoogste bod is dat hij heeft gekregen. Dan verwacht men dat je zelf de nodige stappen zet om het wrak, dat nog altijd je eigendom is, te verkopen. Als je daarmee te lang wacht, lopen de stallingskosten op. De verzekeraar* zal weigeren in die kosten tussenbeide te komen.

Wanneer je auto nog te herstellen is:

- algemene herstelkosten, btw inbegrepen, ook wanneer je de auto toch niet zou laten herstellen;
- de herstelkosten van accessoires;
- depannage- en stallingskosten;
- een vergoeding voor iedere dag dat je je auto mist of een groot gedeelte van de kost voor het huren van een vervangauto.

Wanneer de aansprakelijkheid van het ongeval bij de tegenpartij berust, is het meestal je eigen verzekeringsmaatschappij die een deskundige vraagt om de schade aan je auto vast te stellen.

Voor andere materiële schade dan aan de auto wordt zelden tot een expertise* overgegaan. Meestal stuurt men een inspecteur van de verzekeringsmaatschappij naar de persoon die schade heeft geleden. Die maakt een inventaris op en daarna wordt meestal een forfaitair* bedrag aangeboden. Hierbij wordt onder meer rekening gehouden met de ouderdom van de betrokken voorwerpen, bijvoorbeeld bij kledij.

Let op:

- Raadpleeg best je rechtsbijstandverzekeraar of een gespecialiseerde advocaat.
- Teken nooit meteen een expertiseverslag. Zeker niet wanneer je er twijfels over hebt of wanneer je je onvoldoende geïnformeerd voelt.
- Bij een eventuele discussie over een expertise kan je zelf een onafhankelijke autodeskundige aanspreken. Die voert dan een tegenexpertise* uit. Beide deskundigen dienen dan nadien overeen te komen. Indien dat niet mogelijk blijkt, zal de rechtbank moeten beslissen. Je laat je dan best bijstaan door een advocaat. Als je een rechtsbijstandverzekering* hebt, neemt die meestal de kosten van de advocaat op zich.
- Teken geen 'wrakafstand' wanneer er nog een tegenexpertise moet gebeuren. Anders kan het voertuig niet meer onderzocht worden.

6.3. Wie vergoedt de schade?

6.3.1. Je hebt een rechtsbijstandverzekering?

Het is bij een ongeval niet altijd even duidelijk wie schuld heeft. In juridische termen heet dat: wie aansprakelijk is. Soms heb je het gevoel dat jij het slachtoffer bent maar word je toch door justitie* aansprakelijk gesteld. Vaak hebben meerdere partijen een gedeeltelijke verantwoordelijkheid. De betrokken partijen kunnen het oneens zijn over het bedrag van de schade. Soms kan of wil de tegenpartij* niet betalen of vertraagt ze zelfs opzettelijk de procedure, ook al is ze aansprakelijk.

In een dergelijke situatie ondervind je minder problemen wanneer je een rechtsbijstandverzekering* hebt gesloten. Je kan dan voor je rechten opkomen met de hulp van een advocaat van de rechtsbijstandverzekeraar of van een advocaat en deskundigen* naar jouw keuze. Bij een rechtsbijstandverzekering worden de kosten voor je advocaten, gerechtelijke procedures en de meeste expertises vergoed. Hou er wel rekening mee dat de tussenkomst van de rechtsbijstandverzekering beperkt kan zijn tot een bepaald plafond. Deze bedragen kunnen sterk variëren, bijvoorbeeld van 12.500 tot 100.000 euro, afhankelijk van de gekozen verzekeraar* en formule. Gaan de rekeningen van je advocaat of van diverse deskundigen daar boven, dan zal je zelf het verschil moeten betalen. Hoewel de bedragen in de meeste polissen toereikend zijn, kan het plafond soms bij lange en zware procedures bereikt worden.

Een rechtsbijstandverzekering kan deel uitmaken van je autoverzekering, maar je kan ze ook sluiten als een afzonderlijke verzekering. Een rechtsbijstandverzekering die gekoppeld is aan een familiale aansprakelijkheidsverzekering kan in veel gevallen nuttig zijn. Bijvoorbeeld wanneer je als voetganger of fietser het slachtoffer van een ongeval bent.

Ga ook na of je rechtsbijstandverzekering het 'risico op onvermogen de aansprakelijkheden' dekt. Dat slaat op situaties waarin de veroorzaker bekend is, maar waar vaststaat dat hij niet in staat is om de schadevergoeding* te betalen. Je kan dan het schadebedrag of een zekere tegemoetkoming van je rechtsbijstandverzekeraar ontvangen.

De bedragen van die tegemoetkoming kunnen sterk variëren.

Tips:

- Gespecialiseerde advocaten kennen niet alleen de wetgeving, maar ook de rechtspraak en de praktijk. Je rechtsbijstandverzekeraar kan je verwijzen naar advocaten met wie ze samenwerken. Ook kan je zelf de advocaat kiezen die jouw belangen moet behartigen. Ga steeds na of de advocaat gespecialiseerd is in deze complexe materie.
- Op de website van de Orde van Vlaamse Balies vind je informatie over de advocatuur. Je leest er bijvoorbeeld antwoorden op de vragen “Hoe kies ik een advocaat?” en “Een probleem met uw advocaat?” De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

95

Heb je geen rechtsbijstandverzekering? Dan bestaan er enkele mogelijkheden om je kosteloos te laten adviseren of bijstaan.

Enerzijds is er de gratis juridische eerstelijnsbijstand. Die wordt gegeven in de justitiehuisen. De organisatie van deze juridische bijstand* gaat uit van de balies van advocaten. Je kan hier een antwoord krijgen op eenvoudige juridische vragen. Je kan er niet terecht voor de concrete behandeling van je zaak, voor het onderzoek van je dossier, voor de controle over je advocaat of voor het opstellen van een akte of een brief. Men geeft er ook geen advies in een ingewikkelde zaak of een langdurige procedure.

Anderzijds is er de pro-Deoverplichting van de advocaten. Advocaten pleiten dan kosteloos voor personen van wie het inkomen onder bepaalde grenzen ligt. Zie ook hoofdstuk 3.6.1. - p. 32 over de pro-Deadvocaat.

Je kan ook algemeen advies vragen bij een Centrum Algemeen Welzijnswerk. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

6.3.2. Via de burgerlijke aansprakelijkheid

Iedere eigenaar van een motorrijtuig moet verzekerd zijn voor zijn burgerlijke aansprakelijkheid* of BA. Zie ook hoofdstuk 6.1.1. - p. 74 over de burgerlijke aansprakelijkheid. Het is de verzekeringsmaatschappij van de veroorzaker van het ongeval die de kosten zal moeten betalen.

Tip:

- Gaat het om een ongeval in het buitenland, denk er dan aan dat je autoverzekering geldig is in alle landen die op de groene kaart vermeld staan.

Is de regeling voor zwakke weggebruikers van toepassing, dan zal de verzekeraar* van het betrokken motorrijtuig de zwakke weggebruikers automatisch vergoeden. Zie ook hoofdstuk 6.1.2. - p. 76 over de zwakke weggebruiker.

Soms is de veroorzaker van het ongeval niet verzekerd of weigert zijn maatschappij te betalen. Dat laatste kan gebeuren omdat de schade het gevolg is van een toevallig feit, zoals overmacht door een hartaanval achter het stuur. Het gebeurt ook dat de verzekeringsmaatschappij het contract had opgezegd omdat de premie niet betaald was. In dat geval word je als slachtoffer toch niet vergoed. Je kan je dan wenden tot het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Wanneer kan je terecht bij het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds?

Word je als slachtoffer niet vergoed door de verzekeraar van de veroorzaker of is deze niet verzekerd, dan kan je eventueel het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds aanspreken. Dat fonds wordt door de verzekeringsmaatschappijen gefinancierd en moet je onder bepaalde voorwaarden vergoeden:

- Wanneer de verzekering van de veroorzaker van het ongeval niet in orde is of wanneer er geen verzekering is.
- Wanneer geen enkele BA-autoverzekeraar verplicht is tot vergoeding omwille van een toevallig feit, bijvoorbeeld een hartaanval. De bestuurder van de auto die het ongeval veroorzaakte, gaat in dat geval vrijuit.
- Wanneer de auto die het ongeval veroorzaakte, niet geïdentificeerd is, bijvoorbeeld door vluchtmisdrijf. In dat geval zal het fonds de lichamelijke schade vergoeden. De opgelopen materiële schade wordt alleen vergoed als een belangrijk lichamenlijk letsel werd opgelopen. Dat wordt als volgt gedefinieerd:
 - de dood van de benadeelde;
 - een blijvende invaliditeit van 15 % of meer;
 - een tijdelijke invaliditeit van een maand of meer;
 - een hospitaalopname van zeven dagen of meer.

De aangifte bij het fonds dient te gebeuren binnen vijf jaar na het ongeval. Ondervinden de benadeelden schade die het gevolg is van lichamenlijk letsels, dan kunnen ze het fonds enkel aanspreken als de politie binnen de 30 dagen na het ongeval op de hoogte werd gebracht. Bij zware ongevallen waarbij je ernstig gewond raakte, gebeurt dat automatisch. De politie komt dan immers steeds ter plaatse. Je vraagt best je verzekeringsmaatschappij om te bemiddelen.

6.3.3. De arbeidsongevallenverzekeraar

Gaat het om een arbeidsongeval*, dan heb je recht op een vergoeding van de arbeidsongevallenverzekering zonder dat je iemands aansprakelijkheid dient te bewijzen. Zie ook hoofdstuk 6.1.3. – p. 77 over wat bij een arbeidsongeval.

De verzekering vergoedt op forfaitaire* wijze het loonverlies ten gevolge van de arbeidsongeschiktheid door de opgelopen letsels. Ook de medische en aanverwante kosten worden terugbetaald, maar niet de morele schade*.

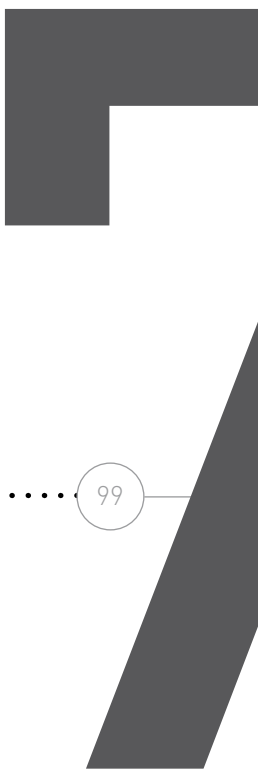
6.3.4. De aansprakelijke zelf

Soms is de veroorzaker van het ongeval niet – of niet meer – verzekerd. Dit kan omdat hij ofwel (nog) geen contract heeft gesloten of omdat zijn contract verbroken werd wegens het niet betalen van de premie. Zijn BA-verzekeraar* zal je in dat geval je niet (meer) vergoeden. Eventueel kan je als slachtoffer vergoed worden via het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds. Zie ook hoofdstuk 6.3.2.-p. 96. Je kan evenwel ook de veroorzaker zelf dagvaarden. Maar dat heeft slechts zin als deze solvabel* is.

6.3.5. Een persoonlijke ongevallenverzekering

De regeling voor zwakke weggebruikers heeft ervoor gezorgd dat verkeersongevallen voor vele betrokkenen vlot kunnen worden afgehandeld. Een uitzondering daarop geldt nog steeds voor de bestuurder zelf van een betrokken motorrijtuig. Er is dan geen sprake van automatische vergoeding. Je zal als bestuurder de fout van de veroorzaker, je schade en het verband tussen die twee moeten bewijzen. Ook als bromfietsbestuurder zal je niet als zwakke weggebruiker beschouwd worden.

Voor loontrekkenden zijn arbeidsongevallen* gedekt via de werkgever. Een polis persoonlijke ongevallen, soms ook polis individuele ongevallen genoemd, dekt de financiële gevolgen van een ongeval in het privéleven. Dit geldt ook wanneer de loontrekkende als bestuurder van een motorrijtuig zelf aansprakelijk is of de fout van de derde niet kan bewijzen. Bij zelfstandigen dekt deze verzekering zowel ongevallen tijdens het privéleven als bij het uitoefenen van de beroepsactiviteit.

Je hebt een blijvend letsel

7.1.	De sociale zekerheid	101
7.2.	Aangepast wonen	106
7.3.	Weer aan het werk	116
7.4.	Terug op de weg	122
7.5.	Vrije tijd	124

7. Je hebt een blijvend letsel

Na een vaak lange periode van ziekenhuisopname en revalidatie komt er een moment dat je geconfronteerd wordt met een blijvend letsel. Je realiseert je dat je niet meer hetzelfde zal kunnen als voor het ongeval. Je hebt een blijvende handicap en je staat voor de moeilijke opdracht om een nieuw evenwicht in je leven te vinden. In dit hoofdstuk staan we stil bij de sociale zekerheid en het recht op een uitkering*, het terug in het verkeer komen en welke mogelijkheden er zijn op het vlak van wonen, werken en vrijetijdsbesteding. In hoofdstuk 6 kwamen de verzekeringsuitkeringen bij een blijvend letsel ter sprake. Je vindt daar op welke verzekeringen je een beroep kan doen, aanvullend op de sociale zekerheid.

De confrontatie met een blijvende handicap vraagt ook een emotioneel verwerkingsproces. Daar gaan we in hoofdstuk 9. - p. 141 op in. Over kinderen en jongeren vind je informatie in hoofdstuk 8. - p. 127.

stopt het dromen

teruggespoelde tijd

schok van erkenning

de nieuwe werkelijkheid

7.1. De sociale zekerheid

Er bestaat een uitgebreide sociale zekerheid in België. Waarschijnlijk kan je op heel wat mogelijkheden een beroep doen. De regels en procedures zijn echter ingewikkeld. Je mutualiteit* kan je de nodige inlichtingen geven en kan je helpen bij de administratieve aanvraag.

7.1.1. Het krijgen van een vervangingsinkomen

Wanneer je werkt, betaalt je werkgever je loon nog uit gedurende veertien dagen voor arbeiders en gedurende een maand voor bedienden. Een overlevingspensioen loopt gewoon door. Dit is het gewaarborgd loon*.

Blijf je na de periode van gewaarborgd loon verder ziek, dan kan je aanspraak maken op een vervangingsinkomen via de mutualiteit*.

Er is sprake van arbeidsongeschiktheid wanneer je verdienvermogen* met ten minste 66 procent is afgenomen. Dat wordt bepaald door de adviserende geneesheer* van je mutualiteit, nadat je een aanvraag voor arbeidsongeschiktheid hebt ingediend.

Je doet dit via een medisch attest van je behandelende arts. Op dat attest moet niet alleen de medische motivatie staan, maar ook de datum waarop de arbeidsongeschiktheid ingaat.

Het medisch attest of getuigschrift dien je binnen bepaalde termijnen bij de adviserende geneesheer te bezorgen. Binnen de 28 dagen voor bedienden, binnen de 14 dagen voor arbeiders en binnen de 48 uur voor werklozen of mensen die niet meer zouden werken bij het ingaan van hun arbeidsongeschiktheid. Dit laatste is bijvoorbeeld het geval wanneer je interimwerk doet en je contract afliep. Voor wie het werk heeft hervat maar is hervallen, geldt eveneens de 48 uurregel. Voor zelfstandigen geldt een termijn van 29 dagen.

Je ontvangt nadien een inlichtingenblad voor de berekening van de uitkeringen*. Dat moet je zo snel mogelijk terugbezorgen aan je mutualiteit. Zelfstandigen krijgen nog een vragenlijst over hun beroepsactiviteit.

In eerste instantie zal de adviserende geneesheer de arbeidsongeschiktheid erkennen op basis van het getuigschrift van je behandelende arts. Na verloop van tijd zal je echter voor een controleonderzoek

opgeroepen worden.

Om erkend te worden als arbeidsongeschikt – en dat ook te blijven – dien je alle activiteiten stop te zetten. Wil je toch deeltijds het werk hervatten, dan moet je vooraf toestemming vragen bij de adviserende geneesheer.

Let op:

- Dit geldt niet alleen voor activiteiten waarvoor je betaald zou worden, maar eveneens voor onbetaald vrijwilligerswerk.

Voor loontrekkenden bedraagt de vergoeding voor arbeidsongeschiktheid 60 procent van het gederfde loon*

Als zelfstandige krijg je een vast bedrag per dag dat eveneens verschilt naargelang je een gezinslast hebt of alleenstaand of samenwonend bent.

Na één jaar krijg je van je mutualiteit automatisch het statuut van invaliditeit. Dat betekent niets meer maar ook niets minder dan dat je langer dan een jaar ziek bent. Op dat moment zal ook het bedrag van je uitkeringen wijzigen. Je krijgt voortaan:

- 65 procent van het gederfde loon wanneer je personen ten laste hebt;
- 53 procent van het gederfde loon voor alleenstaanden;
- 40 procent voor alle anderen.

Wanneer je wegens je ziekte niet meer in staat bent om zelfstandig je dagelijkse activiteiten uit te oefenen, kan je een bijkomende forfaitaire* daguitkering bekomen voor 'behoefte aan andermans hulp'.

Belangrijk om weten is dat je op alle hierboven genoemde uitkeringen nog wel inkomstenbelasting moet betalen.

7.1.2. Het krijgen van tegemoetkomingen

De federale overheid voorziet in een bijstandsuitkering* voor personen die onvoldoende vervangingsinkomen uit de sociale zekerheid kunnen putten. De aanvragen moeten worden ingediend bij het gemeentebestuur van je woonplaats.

Van 21 tot 65 jaar kan je recht hebben op een 'inkomensvervangende tegemoetkoming*': wanneer je als gevolg van je handicap niet meer in staat bent om meer dan één derde te verdienen van wat je als valide persoon zou kunnen verdienen met het uitoefenen van je beroep. Er zijn nationaliteitsvoorwaarden. Informeer je hierover bij het gemeentebestuur.

Je kan ook een integratietegemoetkoming* aanvragen. Maar dan dien je aan te tonen dat je jezelf door je handicap niet of onvoldoende kan behelpen. Men noemt dit een 'vermindering van de zelfredzaamheid'. De integratietegemoetkoming is bedoeld om de extra kosten te dragen doordat je minder zelf kan doen in je dagelijkse leven. Voor mensen met een handicap die ouder zijn dan 65, bestaat er een soortgelijke integratietegemoetkoming. Die heet 'tegemoetkoming voor bejaarden'.

Deze bijstandsuitkeringen worden maar toegekend na inkomstenonderzoek. Ga je niet akkoord met een beslissing van de federale overheid, dan kan je beroep aantekenen bij de arbeidsrechtbank*.

Alle informatie over de diensten en organisaties die deze zaken aanbieden, kan je bekomen bij de Vlaamse Infolijn of bij de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

7.1.3. Van welke sociale voordelen kan je genieten?

Je kan ook genieten van een hele reeks sociale voordelen. Niet alleen de graad van invaliditeit is daarbij van belang, ook de leeftijd en de grootte van het inkomen voor het ongeval kunnen een bijkomende rol spelen in het al dan niet recht hebben op bepaalde voordelen. Wij geven je een overzicht van de mogelijkheden. Niet alles is voor

jou van toepassing. Je kan hulp vragen bij de dienst maatschappelijk werk van het ziekenfonds om te weten van welke van onderstaande mogelijkheden je gebruik kan maken. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Belastingvoordelen

Voor de leeftijd van 65 jaar:

- vermindering van de personenbelasting;
- vermindering van de onroerende voorheffing*.

In beide gevallen kan je alle informatie bekomen bij de Federale Overheidsdienst Financiën. De contactgegevens vind je achteraan in het boek. Ook de plaatselijke belastingdienst kan je vaak verder helpen.

Zonder leeftijdbeperking

- vrijstelling van inschrijvingstaks op auto's;
- vrijstelling van verkeersbelasting;
- onder bepaalde voorwaarden: vermindering en/of teruggave van de btw bij aankoop van een auto en van onderdelen nodig voor onderhoud en herstel ervan. Meer informatie daarover kan je krijgen bij onder meer de btw-controlekantoren;
- bij het gemeentebestuur of de dienst maatschappelijk werk van het ziekenfonds kan je eventueel een doktersattest aanvragen om vrijstelling te krijgen voor het dragen van de veiligheidsgordel. Dat attest dien je te sturen naar de Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer. De contactgegevens vind je achteraan in het boek;
- vrijstelling op de waterheffing.

Verminderingskaart van openbaar vervoer

De NMBS kent soms ook gratis vervoer toe aan een begeleider van een gehandicapt persoon. Meer info vind je bij de NMBS.

Gratis openbaar vervoer van De Lijn

Meer informatie bij de lokale verkooppunten van De Lijn.

Sociaal tarief voor gas en elektriciteit

Dat dien je persoonlijk aan te vragen bij de plaatselijke gas- en elektriciteitsmaatschappij.

Sociaal tarief voor telefoon

Meer informatie kan je krijgen bij de telefoonwinkel of operator.

Kinderbijslag

Zowel kinderen met een blijvende beperking of handicap als kinderen van ouders met een blijvende beperking kunnen genieten van een bijkomende kinderbijslag. Je kan hiervoor terecht bij de Rijksdienst voor kinderbijslag voor werknemers of de Rijksdienst voor de sociale verzekering voor zelfstandigen. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Let op:

- Er gelden in dat geval wel voorwaarden wat betreft de inkomsten. Informatie daaromtrent is te verkrijgen bij je werkgever. Die zal eveneens de nodige documenten overmaken aan het kinderbijslagfonds.

Parkeerkaart

- Geeft je het recht om, vaak gratis, te parkeren op plaatsen voor gehandicapten.
- Onbeperkt parkeren in blauwe zones, waar het gebruik van de parkeerschijf geldt.
- Kan je eventueel ontheffen van het betalen van parkeergelden. Deze regel verschilt per gemeente.

Je kan het aanvraagformulier voor de parkeerkaart bekomen bij je gemeentebestuur. Je aanvraag wordt daar geregistreerd en naar de bevoegde dienst verstuurd. In ons land wordt een Europees model van parkeerkaart uitgereikt waarop de foto van de aanvrager en zijn handtekening moeten staan.

7.2. Aangepast wonen

Het is belangrijk om al tijdens de revalidatieperiode* te bekijken of en hoe je je woonsituatie eventueel gaat aanpassen. Er komt immers een moment dat je verblijf in het revalidatiecentrum erop zit. Met de nodige aanpassingen is het voor jou misschien mogelijk om terug naar huis te keren. Waar je moet zijn voor die aanpassingen en wat er zoal mogelijk is, kan je in dit hoofdstuk lezen. Ook geven we een overzicht van de verschillende alternatieven op het gebied van wonen wanneer thuis wonen niet mogelijk is.

7.2.1. De inschrijving bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap

Voor heel wat hulpmiddelen en ondersteuning bij het wonen dien je ingeschreven te zijn bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH). De hele procedure kan verschillende maanden duren. De contactgegevens van het VAPH vind je achteraan in het boek.

Je dient je in te schrijven wanneer je:

- wil gebruikmaken van een voorziening;
- hulpmiddelen wil aankopen;
- je woning of auto wil aanpassen;
- wil gebruikmaken van een Persoonlijke-assistentie Budget (PAB)*.

Je moet aan een aantal voorwaarden voldoen:

- Je kansen op sociale integratie zijn ernstig beperkt als gevolg van je handicap.
- Die beperking is langdurig.
- Je bent jonger dan 65 wanneer je voor het eerst een beroep op de organisatie doet.
- Je woont of verblijft in Vlaanderen of Brussel.
- Specifiek voor niet-EU-burgers dien je voorafgaand aan je inschrijving al vijf jaar ononderbroken in België te wonen of tien jaar in de loop van je hele leven.

De bijstand van het VAPH is ondergeschikt aan deze van andere instanties zoals mutualiteiten en verzekeringsmaatschappijen. Je moet eerst onderzoeken of een verzekeringsmaatschappij je schade kan vergoeden. Als bijvoorbeeld iemand anders verantwoordelijk is voor het ongeval of je een zwakke weggebruiker bent dan moet je vergoeding van je schade aan de verzekeringsmaatschappij vragen. Ondertussen kan je wel een aanvraag voor inschrijving indienen bij het VAPH.

Bij de aanvraag om ondersteuning bij het VAPH moet je signaleren dat je eventueel van een verzekeringsmaatschappij vergoeding kan krijgen. Het VAPH heeft een vragenlijst opgesteld, verkrijgbaar bij de provinciale afdeling van het VAPH waar je je aanvraag doet of bij je multidisciplinair team. Dat laatste kan samen met jou de vragenlijst invullen.

Zolang de verzekeringsmaatschappij die je moet vergoeden je nog geen schadevergoeding heeft betaald zal het VAPH de gevraagde ondersteuning ten laste nemen. Maar het VAPH kan de bedragen die ze je heeft betaald terugvorderen van de verzekeringsmaatschappij. In juridische termen zegt men dat het VAPH gesubrogeerd wordt in jouw rechten.

Als de verzekeringsmaatschappij je een schadevergoeding heeft betaald, bekijkt het VAPH of ze betrekking heeft op ondersteuning die je van het VAPH hebt gekregen. Dit gebeurt ook als je na de ontvangst van een schadevergoeding een nieuwe vraag om ondersteuning indient. Ben je al vergoed door de verzekeringsmaatschappij dan zal het VAPH de gevraagde ondersteuning niet nog eens betalen. Je kan hier nog meer over lezen in de brochure "U heeft recht op een schadevergoeding. Wat met het VAPH?"

Het VAPH kan je helpen bij het indienen van je schadeclaim ten aanzien van de verzekeringsmaatschappij, bijvoorbeeld met de verwoording en de bedragen die je best hanteert. Als je op het punt staat een (dadings)overeenkomst af te sluiten met de verzekeringsmaatschappij over je schade en de vergoeding, leg je deze best voor aan het VAPH vóór ondertekening. Het VAPH kan er dan op toezien dat je toereikende bedragen van de verzekeringsmaatschappij vordert.

Inschrijven bij het VAPH gebeurt door het invullen van een aanvraagformulier.

Dat kan je bekomen bij de provinciale afdelingen van het VAPH. Stuur het ingevulde document naar je provinciale afdeling. De contactgegevens vind je achteraan in het boek. Vervolgens dien je contact op te nemen met een multidisciplinair team* dat door het VAPH erkend wordt. Bij minderjarigen dienen de ouders of de voogd dat te doen. Dat team gaat dan na of:

- je handicap zowel ernstig als langdurig is;
- je door je handicap beperkt bent in je sociale integratie voor wonen, werken, vrijetijdsbesteding;
- het team bepaalt vervolgens welke dienstverlening er precies noodzakelijk is.

De adressenlijst van die erkende teams is eveneens te verkrijgen bij je provinciale afdeling van het VAPH. Je kan ook terecht met vragen bij je mutualiteit.

Tip:

- Lees het verslag van het multidisciplinair team over jouw situatie grondig na. Niemand kent immers je handicap beter dan jijzelf. Zo ben je zeker dat de beschreven situatie volledig met de werkelijkheid overeenstemt.

De Provinciale Evaluatiecommissie* (PEC) zal op basis van het verslag beslissen of je al dan niet voor een inschrijving en eventueel dienstverlening door het VAPH in aanmerking komt.

Je wordt vooraf verwittigd van het moment waarop de evaluatiecommissie je aanvraag zal bespreken. Als je dat wenst, kan je je aanvraag zelf komen toelichten. Je ouders of voogd, of iemand van een erkende gehandicaptenorganisatie* kunnen dat ook in jouw plaats doen.

Wordt je verzoek door de evaluatiecommissie in beraad gehouden of afgewezen, dan kan je binnen de 30 dagen met een aangetekende brief een verzoekschrift indienen bij het hoofd van je provinciale af-

deling. Een Heroverwegingscommissie* (HOC) buigt zich daar dan over. Ga je niet akkoord met de beslissing van de Heroverwegingscommissie en/of de weigering van de evaluatiecommissie, dan kan je binnen de drie maanden in beroep gaan bij de arbeidsrechtbank* van het gerechtelijk arrondissement waar je woont. Dat doe je via een verzoekschrift dat je ofwel persoonlijk afgeeft of aangetekend stuurt naar de griffie* van de arbeidsrechtbank.

en zo dichtbij
er bijna niet geweest
staat hij weer op
de blik vol overwinningsfeest

7.2.2. Weer thuis gaan wonen

Aanpassingen aan de woning

Om weer thuis te kunnen gaan wonen, zijn er soms praktische aanpassingen aan de woning nodig. Het kan zijn dat er bijvoorbeeld een traplift moet komen, of de badkamer en het toilet moeten worden aangepast. Dat zorgt voor veel extra kosten. Die kan je geheel of gedeeltelijk terugvragen.

Personen met een handicap die jonger zijn dan 65 jaar, kunnen voor aanpassingen terecht bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH). In de refertelijst* voor hulpmiddelen en aanpassingen vind je een overzicht van de mogelijkheden. Zie ook hoofdstuk 7.2.4. - p. 115 over hulpmiddelen voor in je dagelijkse leven.

Ben je ouder dan 65, dan kan je een beroep doen op de Vlaamse overheid voor verbeterings- en aanpassingspremies. Meer informatie over wie in aanmerking komt, de inkomensvoorwaarden en de soort werkzaamheden is te vinden bij de provinciale dienst wonen of de website van de Zilveren Sleutel. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Daarnaast bestaan er andere premies die uitgaan van de provinciebesturen. Meer informatie daarover is te verkrijgen bij het provinciehuis.

Ondersteuning en begeleiding

Naast deze technische aanpassingen is er in veel gevallen ook nood aan ondersteuning en begeleiding bij het dagelijkse leven. Als je thuis woont en gebruik wil maken van professionele ondersteuning, kan je een beroep doen op ambulante voorzieningen*. Deze diensten geven je hulp bij algemene dagelijkse activiteiten als eten, wassen en aankleden. Veel ambulante voorzieningen bieden ook financiële en psychosociale* begeleiding.

Je kan ook een beroep doen op thuisbegeleiding. Die biedt zowel ondersteuning aan ouders van kinderen met een handicap als aan volwassenen met een handicap. Thuisbegeleiders bieden psychologische* en opvoedkundige ondersteuning. Ze staan je bij in het leren omgaan met je handicap en kijken samen met jou naar de toekomst.

Een andere mogelijkheid is het aanvragen van een Persoonlijke-

assistentie Budget* (PAB). Je moet daarvoor ingeschreven zijn bij het VAPH en een aanvraag indienen. Een PAB biedt je de mogelijkheid om je ondersteuning volledig zelf te regelen. Je krijgt een budget waardoor je contracten kan sluiten met persoonlijke assistenten die hulp verlenen op het vlak van:

- het huishouden;
- lichamelijke taken zoals aankleden en eten;
- dagactiviteiten, zoals uitstappen;
- verplaatsingen voor bijvoorbeeld boodschappen;
- school en werk: alleen praktische hulp en geen inhoudelijk ondersteuning;
- bepaalde vormen van begeleiding en ondersteuning.

Tip:

- Informeer op voorhand waarvoor je het PAB allemaal mag gebruiken.

Bij een PAB word je zelf werkgever en financier. Je organiseert de nodige assistentie. Daarmee is het mogelijk om bijvoorbeeld een familielid aan te werven als persoonlijke assistent.

Hoe groot je budget is, varieert al naargelang je noden en behoeften. Het ligt momenteel op jaarbasis tussen de 8.845,34 en de 41.278,24 euro. Of het budget wordt toegekend, wordt bepaald door een commissie van deskundigen*. Die bepaalt tevens hoe groot dat bedrag zal zijn. Het geld is alleen bedoeld om één of meerdere persoonlijke assistent(en) te betalen en mag nergens anders voor gebruikt worden. Wel mag maximaal vijf procent van de totale som uitgegeven worden aan andere dan personeelskosten, zoals voor een bioscoop- of theaterticket voor je persoonlijke assistent die met jou meegaat. Je kan je voor het opstellen van een assistentieplan laten bijstaan door zorgconsulenten* of je kan de hulp inroepen van een budgethoudersvereniging*. Meer info daarover kan je krijgen bij het VAPH.

Het in dienst nemen van één of meerdere persoonlijke assistenten

bepaal je zelf. Voorwaarde is alleen dat die assistent meerderjarig is en dat je de arbeidsreglementering toepast. Het aanwerven kan op verschillende manieren gebeuren:

- het sluiten van een overeenkomst met iemand die je zelf kent;
- het aangaan van een overeenkomst met een uitzendbureau;
- het sluiten van een overeenkomst met een zelfstandig dienstverlener;
- het aangaan van een overeenkomst met een voorziening.

Het PAB wordt uitbetaald onder de vorm van voorschotten. Niet of niet op de juiste manier gebruikte budgetten moet je terugbetalen. Wanneer het budget niet toereikend is, zal je zelf moeten bijbetalen. Je kan alleen een herziening van je budget aanvragen wanneer er blijvende wijzigingen optreden met betrekking tot je handicap of je leefsituatie.

Met het PAB kan je geen hulpmiddelen en ook geen medische of paramedische behandelingen financieren die behoren tot het domein van het Riziv (Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering)*. De contactgegevens van het Riziv vind je achteraan in het boek.

Het indienen van een aanvraag voor een PAB doe je liefst zo snel mogelijk. Hoewel de Vlaamse overheid de budgetten jaarlijks verruimt, kan de PAB toekenning door het grote aantal aanvragen een tijd duren.

Meer informatie over het PAB en hoe je dat kan aanvragen, kan je lezen op de website van het VAPH of vragen bij de provinciale diensten van het VAPH.

7.2.3. Een beroep doen op een voorziening

Zelfstandig wonen of semi-residentiële opvang

Misschien is thuis wonen niet mogelijk of heeft dat niet jouw voorkeur. In dat geval kan je gebruikmaken van een voorziening. Wil je graag op jezelf wonen met intensieve begeleiding, dan kan je gebruikmaken van de diensten voor zelfstandig wonen, begeleid wonen of beschermd wonen. Als je alleen overdag nood hebt aan opvang, kun je kiezen voor een semi-residentiële voorziening*. Voor kinderen

zijn dat de semi-internaten*, die vaak verbonden zijn aan onderwijsinstellingen voor buitengewoon onderwijs. Voor volwassenen zijn er dagcentra en diverse mogelijkheden voor begeleid werken.

Residentiële opvang

Residentiële* voorzieningen bieden dag en nacht opvang. Je kan daar elk uur van de dag verblijven. In deze paragraaf vermelden we de residentiële mogelijkheden. We maken daarbij een onderscheid volgens het aanbod voor minderjarigen en meerderjarigen.

Voor minderjarigen zijn er de volgende mogelijkheden:

- observatie- en behandelingscentrum;
- internaat;
- pleeggezin;
- kortverblijf.

Meerderjarigen kunnen terecht bij:

- tehuis werkenden;
- tehuis niet-werkenden;
- pleeggezin;
- wonen onder begeleiding van een particulier;
- kortverblijf.

Meer informatie over wonen en de bovengenoemde voorzieningen kan je vinden in de brochure 'Thuis of in een voorziening. Wat is mogelijk?' van het VAPH. De brochure kan aangevraagd worden bij de provinciale diensten van het VAPH. Je kan ze ook raadplegen op hun website. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Hoe verloopt de inschrijving voor een voorziening? Je dient eerst ingeschreven te zijn bij het VAPH. Hoe je dat doet, vind je in hoofdstuk 7.2.1. - p. 106. Je dient ook een erkend multidisciplinair team te contacteren. Per brief krijg je de beslissing van het VAPH overgemaakt. Bij een positieve beslissing ontvang je een toegangsticket voor één of meerdere vormen van ondersteuning. Dit noemt men een 'tenlasteneming'.

Dit toegangsticket betekent dat een voorziening die deze ondersteuning aanbiedt, hiervoor een subsidie kan ontvangen. Het toegangsticket geldt steeds voor een bepaalde vorm van zorg en ook voor alle minder intensieve vormen van zorg. Dit betekent bijvoorbeeld dat iemand die een toegangsticket heeft voor een internaat, ervoor kan kiezen zich met dit ticket enkel te laten ondersteunen door bijvoorbeeld een thuisbegeleidingsdienst. Een uitzondering hierop is het ticket voor een Observatie- en Behandelingscentrum (OBC). Dit kan enkel voor een OBC gebruikt worden. Er wordt ook steeds een onderscheid gemaakt tussen zorg voor minderjarigen en zorg voor meerderjarigen.

Het multidisciplinair team* (MDT) dat instond voor het maken van het verslag om het ticket te krijgen, kan je ook informatie geven over de voorzieningen in jouw regio. Je kan de adressen van de voorzieningen ook terugvinden op de website van het VAPH. Je hoeft niet te wachten tot je het antwoord van het VAPH hebt om reeds contact op te nemen met een voorziening. Om effectief ondersteuning te krijgen moet je niet enkel over het nodige ticket beschikken, maar ook je zorgvraag laten registreren bij de Centrale Registratie van Zorgvragen (CRZ). De contactgegevens vind je achteraan in het boek. Zowel het MDT als de voorziening kan je helpen bij deze registratie. Zij zorgen ervoor dat je een contactpersoon krijgt, die jouw belangen zal behartigen. Als er in een voorziening waar je ondersteuning wenst te krijgen, een open plaats komt, kan jouw contactpersoon je hiervoor aanmelden. De voorziening beslist dan wie ze zal opnemen uit de aangemelde kandidaten. Ze houdt hierbij onder meer rekening met de dringendheid van de situatie en de duur van de wachttijd.

Let op:

- Het VAPH subsidieert wel de verschillende vormen van voorziening, maar toch is een opname niet volledig gratis. Per dag dat je van een voorziening gebruikmaakt, betaal je zelf een financiële bijdrage. De hoogte van dat bedrag hangt af van het type voorziening of de dienst waarop je een beroep doet.

- Hou er ook rekening mee dat het aantal opvangplaatsen beperkt is. Hierdoor is het niet altijd mogelijk om meteen voor iedereen een geschikte oplossing te vinden.

7.2.4. Hulpmiddelen voor in je dagelijkse leven

Het VAPH beschikt over een refertelijst* van hulpmiddelen en aanpassingen. In deze lijst kan je zien wat voor terugbetaling in aanmerking komt. Je kan de lijst op de website raadplegen of opvragen bij elke provinciale afdeling van het VAPH. Er is voor ieder hulpmiddel een maximumbedrag voor de terugbetaling. Dit heet het refertebedrag*.

Niet alle bestaande hulpmiddelen zijn opgenomen in de refertelijst. Heb je er één nodig dat niet vermeld wordt, dan kan je dit apart aanvragen. Die aanvraag volgt een bijzondere procedure bij het VAPH, dat een onderzoek instelt. Om in aanmerking te kunnen komen moet het hulpmiddel meer dan 250 euro kosten.

Heb je een bepaald hulpmiddel nodig dat veel duurder is dan het maximumbedrag voor terugbetaling? De Bijzondere Bijstandscommissie* kan dan eventueel een bijkomende tegemoetkoming goedkeuren. Je dient in dit geval goed te motiveren waarom je precies dat duurdere hulpmiddel wenst en niet een gelijkaardig goedkoper middel dat wél binnen het refertebedrag past.

Je multidisciplinair team* gaat na welke behoeftes aan hulpmiddelen en aanpassingen je precies hebt. Dit team, dat gespecialiseerd is in materiële bijstand, stelt vervolgens een 'persoonlijke bijstandskorf' samen. Dat is een lijst van hulpmiddelen die je nodig hebt. De Provinciale Evaluatiecommissie* (PEC) keurt die al dan niet goed. De adressen van de erkende multidisciplinaire teams zijn terug te vinden op de website van het VAPH of kan je opvragen bij iedere provinciale afdeling. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Wanneer je een bijstandskorf toegekend krijgt, staat op de beslissingsbrief vermeld binnen welke periode je het hulpmiddel moet aankopen. Bij een aankoop dien je wel een factuur in te dienen bij het VAPH. Dat betaalt dan het bedrag terug, of althans het maximum- of refertebedrag voor dat bepaalde hulpmiddel. Is het toestel duurder, dan

dien je de extra kost zelf bij te betalen. Is het echter goedkoper dan het refertebedrag, dan mag je het verschil niet gebruiken om nog een ander toestel te kopen.

Let op:

- Je dient eerst een bijstandskorf aan te vragen vòòr je een toestel koopt of een aanpassing laat uitvoeren.
- Je moet de factuur binnen de zes maanden na aankoop bij het VAPH indienen. Dateert je aanvraag vanaf januari 2009 dan heb je hiervoor twaalf maanden de tijd.
- Is er op het moment van de aankoop nog geen beslissing of geen bericht van het VAPH dat je in aanmerking komt voor een bijstandskorf, dan kan je de factuur wél nog binnenbrengen tot twaalf maanden na de beslissingsdatum. Op voorwaarde natuurlijk dat die positief is.
- Vraag je voor het eerst hulpmiddelen aan, dan kan je deze zaken uitzonderlijk aankopen tot maximum één jaar voorafgaand aan je aanvraag.

7.3. Weer aan het werk

Je mag niet onderschatten wat het betekent om met een blijvend letsel een stap richting een job te zetten. Je hebt soms maanden of misschien zelfs jaren niet gewerkt. Als je lid bent van een vakbond, vraag je ook daar best welke ondersteunings- en begeleidingsmogelijkheden ze aanbieden op het gebied van reïntegratie.

Daarnaast kan zowel jijzelf als je werkgever een beroep doen op ondersteunende maatregelen om de stap naar werk te bevorderen en te vereenvoudigen. We zetten alle mogelijkheden op een rij. Wanneer je handicap een invloed heeft op het uitvoeren van je werk, noemt men dit een arbeidshandicap*. Vooraf nog een belangrijke opmerking: alvorens je terug aan de slag kan, heb je de toestemming nodig van je adviserende geneesheer*.

7.3.1. Bij je vroegere werkgever terug aan de slag

Je vroegere werkgever kent jou als werknemer binnen zijn bedrijf en heeft meegemaakt dat je een verkeersongeval kreeg. Het ligt voor de hand dat je eerst bij je oude werkgever gaat vragen welke mogelijkheden er zijn om daar terug aan de slag te kunnen. Daarbij moet je weten dat je recht hebt op een 'redelijke aanpassing' van je werkplek. Een 'redelijke aanpassing' is een maatregel die de beperkende invloed van een onaangepaste omgeving wegneemt. Het kan gaan om het ter beschikking stellen van een aangepaste arbeidspost en hulpmiddelen. Het kan zijn dat de oorspronkelijke doelstellingen van jouw job moeten worden aangepast omdat je na je ongeval trager werkt. Een aangepaste computer of een ander telefoontoestel kan ook een 'redelijke aanpassing' zijn.

Je werkgever kan een beroep doen op een aantal bijzondere tewerkstellingondersteunende maatregelen van de Vlaamse overheid.

ik kan niet op eigen benen

maar wel op vier wielen

ik kan sneller dan jij

ik ben bijzonder

Enkele voorbeelden:

- een aanpassing van de arbeidsomgeving: omgeving, gereedschap en kledij;
- een tegemoetkoming bij verplaatsings- of verblijfskosten:
 - voor verplaatsing naar plaats van opleiding of stage of werk;
 - voor begeleiding bij gemeenschappelijk vervoer;
 - voor een persoonlijk gemotoriseerd vervoermiddel;
 - voor gespecialiseerd vervoer;
 - voor verblijfskosten op plaats van stage of opleiding.
- tolken voor doven en slechthorenden.

De Vlaamse Ondersteuningspremie (VOP) stimuleert werkgevers om personen met een arbeidshandicap* in dienst te houden of te nemen. Deze premie vervangt sinds 1 oktober 2008 de Vlaamse In-schakelingspremie (VIP) en de CAO 26. Om het recht op een VOP te verwerven, dien je een aanvraag te doen bij de VDAB.

De VOP is voor de volgende werkgevers van toepassing:

- natuurlijke personen of privaatrechtelijke personen;
- alle onderwijsinstellingen;
- provincies, gemeenten, OCMW's en door hen opgerichte zelfstandige agentschappen* en verenigingen;
- voor zelfstandigen in hoofdberoep;
- voor uitzendarbeid.

Als je het recht op een VOP kreeg van de provinciale dienst arbeidshandicap* van de VDAB, dan kan je werkgever via een elektronisch formulier een basisaanvraag doen. Dit formulier kan je werkgever downloaden van de VDAB-website. De aanvraag wordt doorgestuurd naar de provinciale dienst arbeidshandicap van je bedrijf.

De hoogte van de premie is afhankelijk van de duur van de tewerkstelling:

- 1ste tot en met 5de kwartaal: 40% van het referteloon*;
- 6^e tot en met 17de kwartaal: 30% van het referteloon;
- 18de kwartaal tot einde tewerkstelling: 20% van het referteloon.

Uitgebreidere informatie over de voorwaarden en de inhoud van deze bijzondere tewerkstellingsondersteunende maatregelen vind je op de website van de VDAB of in de speciale brochure voor personen met een arbeidshandicap. De brochure is te verkrijgen bij de lokale werkwinkels* van de VDAB. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Om recht te hebben op al deze tewerkstellende maatregelen, dien je een aanvraag te doen bij de provinciale dienst arbeidshandicap van de VDAB. Je kan je daarvoor wenden tot de lokale werkwinkels van de VDAB. Samen met een consulent van de VDAB kan je dan verdere stappen ondernemen. De VDAB heeft ook een gratis servicelijn. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Als werknemer heb je ook recht op loopbaanbegeleiding. Een dienst voor loopbaanbegeleiding kan je helpen zoeken naar mogelijkheden bij je huidige werkgever. Als daar geen mogelijkheden zijn, kan je ook advies krijgen over verdere stappen op de arbeidsmarkt. Voor meer informatie kan je terecht bij de VDAB. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

7.3.2. Op zoek naar een nieuwe job

Wanneer een terugkeer naar je oude werkgever niet mogelijk is of er geen vroegere werkgever is, zijn er diensten die je kunnen helpen bij je zoektocht naar een nieuwe job. De hierboven vermelde tewerkstellingsmaatregelen gelden uiteraard ook voor een mogelijke nieuwe werkgever.

Bij het zoeken van een nieuwe job kan je in de eerste plaats een beroep doen op de algemene VDAB-diensten:

- basisdiensten: het in- en uitschrijven als werkzoekende, het aanvragen van attesten, het opvragen van informatie en het gebruik van computers;
- trajectbegeleiding: jobbegeleiding op maat. Je maakt gebruik van een stappenplan in je zoektocht naar werk;

- sollicitatietraining: samen met andere werkzoekenden oefenen in sollicitatietechnieken. Je leert er bijvoorbeeld gesprekken voeren, brieven schrijven en jobs opsporen.

Bij het solliciteren kan je vragen om rekening te houden met je handicap. Dit kan de werkgever doen door je bijvoorbeeld extra tijd te geven voor het invullen van een vragenlijst of door ervoor te zorgen dat je schriftelijke testen mondeling mag afleggen. De proeven aanpassen aan jouw ritme behoort ook tot de mogelijkheden. Een werkgever dient hierin tegemoet te komen.

Wanneer de algemene basisdiensten niet volstaan, kan je een individuele en gespecialiseerde begeleiding krijgen bij de gespecialiseerde trajectbepalings- en begeleidingsdienst (GTB). Deze individuele begeleiding is gratis. Indien je daar interesse voor hebt, neem dan contact op met een werkwinkel* in jouw buurt. Men zal je in contact brengen met een gespecialiseerde consulente. Die gaat dan samen met jou na naar welke jobs je het best solliciteert en geeft je advies over eventuele ondersteunende maatregelen waarvoor je in aanmerking komt.

Daarnaast zijn er nog de Gespecialiseerde Arbeidsonderzoeksdienst (GA) en het Gespecialiseerd Opleidings-, Begeleidings- en Bemiddelingscentrum (GOB).

De GA helpt met het onderzoeken van je mogelijkheden tot werk en maakt je wegwijs op de arbeidsmarkt. De GA geeft je ook advies over de tewerkstellingsondersteunende maatregelen waarop je een beroep kan doen. De medewerkers van de GA's zijn opgeleid en beschikken over testapparatuur in functie van je handicap.

Een GOB-consulente kan je raadplegen voor gespecialiseerde opleiding, begeleiding en bemiddeling. Je traject bij een GOB kan bestaan uit:

- een opleiding in het gespecialiseerde centrum;
- één of meerdere oriënterende stages van maximaal 800 uur gespreid over maximaal 8 maanden;
- Een Gespecialiseerde Individuele Opleiding (GIBO).

Een adres van een GA en een GOB vind je via de VDAB.

Tips:

- Informeer of je je uitkering* kan behouden zodra je stappen naar werk onderneemt.
- Blijf indien mogelijk contact houden met je oude werkgever gedurende je revalidatieperiode*. Dit kan de stap terug naar je oude job vergemakkelijken.

7.3.3. Op een andere manier aan de slag

Wanneer het niet lukt om in het gewone arbeidscircuit aan de slag te gaan, zijn er andere mogelijkheden:

Beschutte werkplaats

Een beschutte werkplaats is specifiek bedoeld voor mensen met een arbeidshandicap* die door de VDAB erkend zijn als rechthebbend op beschutte tewerkstelling. Doel is om via werk de integratie in de maatschappij voor personen met een handicap te bevorderen.

Sociale werkplaats

Sociale werkplaatsen creëren werkgelegenheid waarbij productiviteit gepaard gaat met aandacht voor de specifieke noden van de werknemers. Het gaat hier om werkzoekenden die minimaal 5 jaar inactief zijn, laaggeschoold en fysieke, psychische of sociale beperkingen hebben.

Arbeidszorg

Dit is een relatief nieuw initiatief dat zich richt tot mensen die niet terechtkunnen in een gewone job en ook niet geschikt zijn voor een beschutte of sociale werkplaats. Het gaat om onbetaalde vrijwillige arbeid. De begeleiding en het tempo zijn op maat en er wordt veel aandacht besteed aan zorg. Voor meer informatie over arbeidszorg kan je terecht bij het Steunpunt Sociale Tewerkstelling. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Vrijwilligerswerk

Op het gebied van vrijwilligerswerk zijn er heel veel lokale initiatie-

ven. Als uitkeringsgerechtigde heb je de mogelijkheid om daarin aan de slag te gaan. Via lokale bladen, ledenbladen of het Steunpunt Vrijwilligerswerk kan je met hen in contact komen. De contactgegevens van het Steunpunt Vrijwilligerswerk vind je achteraan in het boek.

7.4. Terug op de weg

Opnieuw deelnemen aan het verkeer maakt vaak onzeker. Meer dan ooit ben je je bewust van de gevaren. Het kan ook zijn dat je mogelijkheden beperkter zijn geworden. We geven je een overzicht van de bijstand waarop je een beroep kan doen.

7.4.1. Opnieuw met je eigen auto rijden

Een probleem dat vaak niet – of veel te laat – besproken wordt tussen het gewonde slachtoffer en zijn behandelende arts, is dat van de rijongeschiktheid. Dat heeft te maken met het feit dat jij als patiënt verantwoordelijk bent om dit te regelen. Het is aan de behandelende arts om je na een ongeval te informeren en eventueel je rijongeschiktheid te bepalen.

Je dient te weten dat het strafbaar is om te rijden wanneer er sprake is van een blijvende of langdurige beperking om een auto te besturen. Je bent verplicht om binnen de vier dagen na het ontstaan van de beperking je rijbewijs in te leveren bij het gemeentehuis van je woonplaats. Je beperking kan immers een mogelijk gevaar betekenen voor het besturen van gelijk welk gemotoriseerd voertuig. Dit wordt vaak vergeten. De beperking kan heel verschillend zijn en van motorische, mentale, psychische en/of zintuiglijke aard zijn. Na een medisch onderzoek met gunstig advies kan je je rijbewijs eventueel nadien terugkrijgen. Je behandelende arts dient dan een rijgeschiktheidsattest* te ondertekenen.

Bij ernstige letsels als gevolg van een verkeersongeval moet men je verplicht doorverwijzen naar het CARA (Centrum voor Rijgeschiktheid en Voertuigaanpassing). Het CARA is een afdeling van het Belgisch Instituut voor de Verkeersveiligheid (BIWV). Dit centrum werd opgericht om personen op hun rijgeschiktheid te testen, maar het heeft ook een belangrijke adviserende taak over aanpassingen aan

voertuigen en financiële tegemoetkomingen.

Het onderzoek zelf is gratis. De examens kosten echter evenveel als gewone rijexamens. De verzekeraar* komt hier soms in tussen.

Indien je geschikt bent bevonden, wordt je dat nadien meegedeeld. Je krijgt dan een rijgeschiktheidsattest mee dat de behandelende arts kan invullen. De contactgegevens van CARA vind je achteraan in het boek.

Let op:

- Je dient de verzekeraar burgerlijke aansprakelijkheid* (BA) op de hoogte te brengen van ernstige lichamelijke letsels en eventueel een rijgeschiktheidsattest voor te leggen. Doe dat met een aangetekende brief, zodat niet ter discussie staat of je dit wel of niet liet weten. Ook al is het niet verplicht, sommige verzekeraars gebruiken nog het bonusmalussysteem. Je bonusmalus mag om deze reden niet verhoogd worden.
- Eventuele aanpassingen aan je auto dien je eveneens aan je BA-verzekeraar te laten weten.
- Soms hou je een belangrijke beperking over aan een ongeval en beschik je niet over een rijgeschiktheidsattest. Als je toch weer plaatsneemt achter het stuur van een voertuig, dan riskeer je bij een eventueel volgend ongeval naast een boete ook een eis tot terugbetaling van alle door de verzekeraar vergoede kosten.

7.4.2. Andere vervoermogelijkheden

Wanneer je niet meer met de auto mag rijden, zijn er alternatieven.

De Lijn

Wanneer je een handicap hebt, kan je in veel gevallen gebruikmaken van de diensten van De Lijn. In alle belbusgebieden en op een aantal lijnen in stadsgebieden kan deze vervoersmaatschappij een toegankelijke rit bieden. De enige voorwaarde is dat je via de belbuslijn reserveert.

Alle informatie over toegankelijkheid kan je opvragen bij De Lijn. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

NMBS

Er bestaan een aangepaste dienstverlening en infrastructuur in stations en op treinen voor mensen die minder mobiel zijn. Je dient er wel rekening mee te houden dat je minstens 24 uur vooraf moet laten weten van welk station je wil vertrekken en waar je heen wil. Een kwartier voor het vertrekken dien je je aan te bieden in het station van vertrek. Alle informatie over de specifieke voorzieningen in de stations van waaruit je wil afreizen en waarheen je wil gaan, zijn te verkrijgen bij de NMBS. Je vindt er ook informatie over aangepaste tarieven. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Minder Mobielen Centrales

In de schoot van Taxistop werden Minder Mobielen Centrales (MMC's) opgericht. Je kan hier als persoon met een handicap gebruik van maken. Het transport wordt verzorgd door vrijwillige automobilisten. De aanvragen worden gecoördineerd door een telefonisch bereikbare permanentiedienst. De MMC's zijn alleen bedoeld voor wie slechts over een beperkt inkomen beschikt. Op het af te leggen traject mag er ook geen openbaar vervoer voorhanden zijn, tenzij dat niet toegankelijk is voor mensen met een handicap. Je betaalt een vergoeding per afgelegde kilometer en dient ook jaarlijks een lidgeld van ongeveer 7 euro te betalen. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Informeer ook naar andere vervoermogelijkheden. Lokaal zijn er soms nog aanvullende regelingen. Zo kun je in een aantal steden en gemeenten bijvoorbeeld gebruikmaken van taxicheques. Informatie over deze aanvullende diensten in jouw regio kan je verkrijgen bij je gemeente of provincie. Er bestaan ook andere regionale initiatieven. In de regio Antwerpen is er bijvoorbeeld de Rolkar.

7.5. Vrije tijd

7.5.1. Ineens thuis, wat nu?

Naar huis gaan is vaak iets waar je naar uitkijkt en tegelijkertijd tegen opkijkt. Na een intensieve periode in instellingen kom je terug in je eigen omgeving. Dit kan tegelijkertijd rust brengen en confronterend zijn omdat jouw situatie door het ongeval veranderd is. Werk,

school, sociale contacten en hobby's: je moet ze allemaal opnieuw een plek geven. Met de nodige aanpassingen kan je je oude activiteiten misschien opnieuw opnemen.

De invulling van je vrije tijd kan ook anders zijn dan voor het ongeval. Er bestaat een specifiek aanbod voor personen met een handicap. We geven je een overzicht van de mogelijkheden.

Het VAPH erkent en subsidieert ook een aantal organisaties voor vrijetijdszorg. Die bieden aangepaste activiteiten aan voor personen met een handicap. In sommige gevallen kunnen ook personen zonder handicap deelnemen.

Niet alle organisaties zorgen zelf voor die activiteiten. Sommigen leggen meer de nadruk op vrijetijdsbemiddeling. Met andere woorden: ze begeleiden jou als persoon met een handicap in je zoektocht naar een geschikte activiteit die het best bij je noden past. Je kan een lijst van deze organisaties bekomen bij het VAPH.

7.5.2. Sport en cultuur anders beleven

Voor personen met een handicap die aan sport willen doen, is er de Vlaamse Liga voor Gehandicaptensport (VLG). Het is de bedoeling van de VLG om zoveel mogelijk mensen met een handicap aan sport te laten doen en hen te laten aansluiten bij een sportclub. In dat verband werden er reeds samenwerkingsverbanden gesloten met sportfederaties voor validen. Dat is onder meer het geval voor volgende sporttakken: atletiek, basketbal, wielrennen, paardrijden, gymnastiek, judo, skiën, sportschieten, tennis en zwemmen. Aansluiten bij de Vlaamse Liga kan zowel voor mensen met een visuele, auditieve, motorische als verstandelijke handicap. Naast hoger genoemde sporttakken, die ook door valide personen beoefend worden, heeft de VLG ook een aantal specifieke sporten ontwikkeld voor mensen met een specifieke handicap. De contactgegevens van de VLG vind je achteraan in het boek.

Je kan ook sportkampen volgen bij Bloso of via de sportdienst van je gemeente. Zij kunnen je ook de nodige informatie geven over het aanbod.

Wanneer je alleen aan sport wil doen, kan je ook contact opnemen met Recreas vzw (Recreatief Aangepast Sporten). De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Bij het VAPH is de cd-rom 'Ik doe ook mee' gratis te verkrijgen. Deze cd-rom bevat specifieke informatie over bestaande sportmogelijkheden in Vlaanderen, zowel voor loutere ontspanning als op wedstrijd-niveau, en voor alle leeftijden. Je kan er ook links naar sportclubs en organisaties voor personen met een handicap op vinden. De cd-rom biedt ook informatie over de toegankelijkheid van voorzieningen. De contactgegevens van het VAPH vind je achteraan in het boek.

Ben je meer op cultuur gericht, dan kan je in culturele centra in je buurt terecht. Heel wat van die centra zijn speciaal aangepast om personen met een handicap te ontvangen. Over de toegankelijkheid van specifieke concertzalen, musea, theaters en bioscopen informeer je je best op voorhand.

Hou je van lezen en is het door je handicap lastig om naar de bibliotheek te gaan? Informeer dan bij je bibliotheek of het mogelijk is je boeken thuis te bezorgen. Soms dien je daarvoor een kleine vergoeding te betalen. Je plaatselijke bibliotheek kan je daarover meer informatie geven. Je kan ook terecht op heel wat festivals en andere evenementen. Wil je daar meer informatie over, dan kan je je richten tot Intro vzw. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

7.5.3. Op reis, op uitstap

Voor personen met een handicap en hun begeleiders is het niet altijd eenvoudig om een reis, uitstap of stadstrip te plannen. Wil je te weten komen of bepaalde hotels, musea, gemeentehuizen, culturele centra en andere toeristische voorzieningen de nodige infrastructuur bezitten voor mensen met een beperking, dan bestaat er nu de website van Toegankelijk Vlaanderen, die een schat aan informatie bundelt. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Ook reisbureaus kunnen de nodige informatie verschaffen wanneer je op reis wil. Of je kan een beroep doen op het Infopunt Toegankelijk Reizen, dat een overzicht biedt van het vakantieaanbod in binnen- en buitenland voor personen met een handicap. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Je kind is betrokken bij een verkeersongeval

8.1.	De beleving van kinderen en jongeren	128
8.2.	De broer, zus of het kind van een overleden slachtoffer	132
8.3.	Wanneer langdurige zorg nodig is	133
8.4.	De school	135
8.5.	Vrije tijd	139

8. Je kind is betrokken bij een verkeersongeval

Kinderen kunnen zowel rechtstreeks als onrechtstreeks slachtoffer worden van een verkeersongeval. Ze kunnen overlijden aan de gevolgen ervan of zwaargewond raken. In dat laatste geval dienen ze soms na een lang revalidatieproces en met een blijvend letsel opnieuw hun plaats in de maatschappij te zoeken.

Of ze kunnen één of beide ouders, grootouders, broers, zussen, neven, nichten, vrienden of klasgenoten verliezen of van dichtbij meemaken hoe die met een handicap verder door het leven moeten.

Belangrijk is dat er voor je kind personen zijn die vertrouwen en veiligheid kunnen bieden. Dat hoeven niet altijd de ouders te zijn. Ook anderen kunnen deze rol opnemen. Wanneer we in dit hoofdstuk over de ouders spreken, bedoelen we ook de andere vertrouwenspersonen.

We staan stil bij de beleving van kinderen en hoe je ze best opvangt. Ook de school speelt hierbij een belangrijke rol.

8.1. De beleving van jongeren en kinderen

Kinderen en jongeren die zwaargewond raakten bij een ongeval, staan vaak voor een lange en moeilijke weg van verzorging en revalidatie. Als volwassene heb je de neiging om deze kinderen extra te beschermen. Naast medische zorg hebben deze kinderen ook nood aan veel steun, maar niet alleen van hun ouders. Ook broers en zussen, grootouders, stiefouders, leerkrachten, schoolkameraden of leden van de jeugdbeweging zijn heel belangrijk voor een kind.

Kinderen reageren niet op dezelfde manier als volwassenen op gebeurtenissen die hun leven overhoopgooien. Zo nemen zij vaak heel letterlijk op wat ze meemaken en wat verteld wordt. Een kind zal ook het ene moment heel verdrietig zijn en vervolgens gaan spelen alsof er niets gebeurd is. Spel is een belangrijke vorm van verwerken voor kinderen. Zij spelen vaak de gebeurtenissen na.

Weet dat kinderen en jongeren in volle ontwikkeling zijn en dat ze nog volop aan het leren zijn hoe:

- te aanvaarden wat er precies gebeurd is;
- om te gaan met pijnlijke gevoelens;
- de wereld niet als iets beangstigends te zien;
- vertrouwen in zichzelf te hebben.

8.1.1. Hoe omgaan met kinderen?

We geven je enkele concrete tips om je kind zo goed mogelijk te kunnen opvangen:

- Kinderen hebben nood aan concrete en eerlijke informatie over wat er precies gebeurd is. Krijgen ze die niet, dan gaan ze de feiten vanuit hun eigen fantasie invullen en dat kan erger zijn dan de werkelijkheid.
- Ze vragen meer dan eens om dezelfde informatie. Door herhaling van de feiten kan het kind de emotioneel schokkende gebeurtenis plaatsen.
- Tracht de ziekenhuiskamer van je zwaargewond kind op te fleuren. Breng bijvoorbeeld ook een aantal persoonlijke spullen mee, niet alleen van jezelf, maar ook van het kind of van vrienden en klasgenoten.
- Ook kinderen die een verkeersongeval meemaakten, willen nog gewoon 'kind' zijn. Ze willen niet constant het gevoel hebben anders te zijn. Ze willen genieten van de dingen waar alle kinderen van genieten.
- Kinderen die rechtstreeks of onrechtstreeks betrokken zijn geweest bij een zwaar verkeersongeval, ondervinden later dikwijls moeite om weer met de fiets of met de auto (mee) te rijden. Heb daar begrip voor en overhaast niets.
- Zwaargewonde kinderen ondervinden vaak zeer veel steun bij contacten met lotgenoten* omdat ze daar begrip en erkenning voelen.
- Betrek de broers en zussen zoveel mogelijk bij het gebeuren. Dat kan jaloerse gevoelens voorkomen.

gemis is niet in woorden te vatten
ze namen niet enkel je jeugd
maar in één klap
ook alle jaren erna

verleden gewist
toekomst weggemaaid

je staart naar een film van vroeger
jij bent dat kind dat naar je zwaait

8.2. De broer, zus of het kind van een overleden slachtoffer

Is er een dierbare overleden, geef dan je kind een eerlijke uitleg over wat het over de dood wil weten. Wat is doodgaan? Wat is een begrafenis? Vertel het, maar zoek tegelijkertijd naar een taal die het kind begrijpt. Het kan helpen om aan het kind te vragen wat het zelf denkt. Zo kan je beter inschatten wat de beleving en het ontwikkelingsniveau van het kind zijn.

Tips:

- Laat kinderen bij een overlijden zelf beslissen of ze al dan niet afscheid willen nemen van de overledene en/of aanwezig zijn bij de begrafenis.
- Tracht kinderen ook steeds te betrekken, niet alleen bij de afscheidsplechtigheid, maar ook bij de voorbereiding ervan. Kinderen helpen erg graag en houden er niet van om buitengesloten te worden. Vraag hen ook of ze daarbij al dan niet een rol willen spelen door iets voor te dragen of een bloem of een zelfgemaakte tekening op de kist te leggen.
- Door de overledene een laatste keer te zien of eventueel aan te raken, dringt de realiteit vaak beter door. Vertel hen daarbij dat het de laatste keer is dat ze mama, papa, broer of zus nog eens kunnen zien. Maar verplicht hen tot niets. Voor kinderen die de overledene niet willen zien, kan een foto op een later moment belangrijk zijn.
- Respecteer altijd de keuze van het kind. Zorg ervoor dat het op moeilijke momenten bijgestaan wordt door iemand die het vertrouwt, en die rustig is.
- Geef een eerlijk antwoord op alle vragen van het kind. Dat neemt het schrikbeeld dat het eventueel heeft weg.

Wanneer kinderen iemand in een verkeersongeval verloren hebben, voelen ze zich wel eens schuldig wanneer ze nadien nieuwe vrienden maken. Help hen daarbij, laat hen inzien dat die nieuwe relatie niet betekent dat ze de relatie die ze met de overledene hadden, verbreken. Laat ze eventueel samen met jou naar een manier zoeken om hun dierbare een plaats in hun gevoelswereld te geven.

In de brochure 'Voor altijd mijn zus, mijn broer' kan je meer lezen over hoe je als ouder kan omgaan met kinderen die een broer of zus verloren. Deze brochure kan je gratis aanvragen bij ZEBRA. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

8.3. Wanneer langdurige zorg nodig is

Wanneer een langdurig verblijf in het ziekenhuis noodzakelijk is of wanneer je kind een revalidatieprogramma moet volgen, doe je er als ouder goed aan om contact op te nemen met de school. Licht de school over de situatie in en maak afspraken over hoe jullie de andere kinderen van de school en eventueel hun ouders best informeren.

Niet alleen geldt dat voor de school van het slachtoffer, maar ook voor die van de broers of zussen. Gaat het om de ouder die het ongeval gehad heeft, neem dan contact op met de school van de kinderen.

In al deze omstandigheden is het belangrijk dat vrienden of vriendinnen contact houden en blijven langskomen. Wanneer de school op de hoogte is, kan ze rekening houden met wat er gebeurd is. Ze kan met het slachtoffer contact houden. De school is hoe dan ook dé plaats waar kinderen hun sociaal vangnet hebben.

De aandacht die in de klas aan het ongeval besteed wordt, kan voor kinderen een bijkomende manier zijn om met hun emoties om te gaan. Dat geldt evenzeer wanneer een ouder in een zwaar verkeersongeval betrokken was. Je kan de leerkracht van je kinderen suggereren om in de klas de Zeppekit te gebruiken. De Zeppekit is een trolley met materialen om op school te werken rond een verkeers-

ongeval. De kit kan geleend worden bij ZEBRA. De contactgegevens vind je achteraan in het boek. Toch doe je er best aan om eerst even bij je kinderen na te gaan of ze dat allemaal wel willen. Sommige kinderen houden net van het omgekeerde. Voor hen is de school namelijk een plek waar ze zich gewoon kind kunnen voelen. Het is een plek waar ze nu eens niet bezig moeten zijn met het verkeersongeval en de gevolgen ervan.

Kinderen die niet zelf rechtstreeks slachtoffer werden, hebben er nood aan om bij het ziekenhuisgebeuren betrokken te worden. Ze willen de ouder, broer of zus die in het ziekenhuis verblijft bijstaan. Probeer belangrijke momenten zoals een verjaardag of Sinterklaas samen te delen.

Praat met kinderen over hun gevoelens. Zij ondervinden dezelfde gevoelens van kwaadheid, verdriet of blijheid als volwassenen. Alleen zijn ze nog niet in staat om die gevoelens op dezelfde manier uit te drukken. Dat is de reden waarom ze die vaak tonen via woede- of angstaanvallen, agressief gedrag of huilbuien. Voel je als ouder dat je zelf emotioneel niet in staat bent om de gevoelens van je kinderen op te vangen, tracht dan voor een steun- of vertrouwenspersoon voor hen te zorgen.

Bij jonge kinderen kan er regressief gedrag* ontstaan. Dat wil zeggen dat ze terugkeren naar een vroegere ontwikkelingsfase. Ze gaan bijvoorbeeld opnieuw bedplassen, duimzuigen of kunnen plots bepaalde dingen niet meer. Dat zijn normale reacties waar men alleen op kan reageren door de kinderen zoveel mogelijk een gevoel van veiligheid en geborgenheid te bezorgen.

Er kunnen ook psychosomatische* klachten optreden zoals buik- en hoofdpijn of concentratiestoornissen. Hierdoor kunnen de resultaten op school achteruitgaan. Wees daar als ouder alert voor en tracht na te gaan of die klachten inderdaad te maken hebben met de gevolgen van het verkeersongeval.

Heb er als ouder begrip voor dat kinderen hun gevoelens niet aan je tonen en dat ze hun verdriet niet met jou willen delen. Dat is een vorm van het 'beschermen van anderen' vanwege het kind.

8.4. De school

Zodra je kind er weer aan toe is, kan het terug naar de oude school. Het kan soms ook gebruikmaken van verschillende aangepaste onderwijsvormen voor zieke kinderen. De sociale contacten die het onderwijs met zich meebrengt, kunnen voor een kind heel zinvol zijn. Daarnaast is het aanbrengen van een dagelijks ritme en het creëren van een stukje continuïteit in het onderwijsproces ook belangrijk.

Bij het 'Trefpunt Onderwijs Zieke Kinderen' is algemene informatie beschikbaar over onderwijs aan zieke kinderen in Vlaanderen. Je kan ook terecht bij een Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB). Zij zullen je op weg helpen om de juiste onderwijsvorm voor je kind te vinden. De contactgegevens van het Trefpunt vind je achteraan in het boek. In deze paragraaf geven we je alvast een beknopt overzicht van de mogelijkheden.

8.4.1. Onderwijs tijdens de opname in het ziekenhuis of revalidatiecentrum

Is je kind zwaargewond geraakt bij een verkeersongeval, dan kan het eens het aan de betere hand is eventueel les volgen in de ziekenhuisschool of in het revalidatiecentrum. Deze bieden onderwijs op maat aan gehospitaliseerde of revaliderende kinderen. Het gaat om enkele lessen per dag. Vaak is er nauw contact met de thuisschool en wordt hetzelfde lesprogramma gevolgd. Er zijn ziekenhuisscholen voor het basisonderwijs en het secundair onderwijs. Het personeel van de ziekenhuisschool heeft regelmatig overleg met het behandelende team.

In verschillende ziekenhuizen en revalidatiecentra zijn projecten die het onderwijsaanbod met ICT-toepassingen* ondersteunen. Sommige stellen bijvoorbeeld een laptop ter beschikking. Dit ondersteunt het onderwijsproces tijdens het verblijf. Informeer bij het ziekenhuis of revalidatiecentrum welke de mogelijkheden voor jou zijn.

8.4.2. Terug naar het reguliere onderwijs

Na een ongeval terugkeren naar de oude school is soms best moeilijk.

Misschien is het gebeurde nog niet verwerkt of zijn er na het ongeval serieuze beperkingen. Het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB) van de oude school kan helpen uitzoeken welke begeleiding je kind nodig heeft om op school terug in te stappen en weer goed te kunnen functioneren.

Vaak helpt het als er al tijdens de ziekenhuisopname contacten met de thuishchool zijn geweest. Vanuit de ziekenhuisschool gebeurt dat automatisch, maar er zijn instrumenten ontwikkeld om dat contact gemakkelijk te maken. Zo is er bijvoorbeeld een didactische koffer ontwikkeld die speciaal bedoeld is om vanuit de thuishchool contact te onderhouden met langdurig zieke kinderen. Bij het Trefpunt Onderwijs aan Zieke Kinderen kun je informatie vinden over die koffer. Nieuwe ICT-toepassingen* bieden een andere mogelijkheid om in contact te blijven met de thuishchool. Om het onderwijs op de thuishchool te kunnen blijven volgen, en vooral ook om de sociale contacten te behouden, zijn er mogelijkheden om via de computer met de thuishchool verbonden te worden. Meer informatie daarover kun je krijgen bij de organisatie Bednet. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Eenmaal terug op de oude school is het van belang om alert te blijven voor de mogelijke effecten van het verkeersongeval op het schoolgebeuren van je kind.

Momenteel wordt er gewerkt aan een nieuw leezorgkader. Dit heeft onder andere als doel dat kinderen met een handicap of leerstoornis vaker in het gewone onderwijs terechtkunnen.

Secundair en hoger onderwijs

In het secundair onderwijs kan je een spreiding vragen van het lesprogramma over twee jaren en/of een vrijstelling van één of meer vakken. Bij vrijstelling moeten wel vervangende activiteiten worden gepland. De klassenraad* beslist over deze aanvraag. Het gaat hier niet om afdwingbare leerlingenrechten.

Je kan ook extra ondersteuning krijgen voor je kind op school via het Geïntegreerd Onderwijs (GON-onderwijs). Via een GON-begeleider biedt het buitengewoon onderwijs ondersteuning op de gewone

school. Dit kan in het kleuter, lager, secundair en hoger onderwijs, met uitzondering van de universiteit.

Wil je als student aan de universiteit of de hogeschool na een verkeersongeval je studie weer opnemen, dan is het vaak niet vanzelfsprekend om direct in het gewone programma in te stappen. Elke hogeschool of universiteit heeft een aanspreekpunt voor personen met een functiebeperking. Dit kan een studiebegeleider, zorgcoördinator of ombudsman zijn. Bij hen kom je te weten of er mogelijkheden zijn om bijvoorbeeld examens te spreiden, een laptop te gebruiken bij examens of examens mondeling af te leggen. Vaak moet je daarvoor wel tijdig een aanvraag indienen. In veel gevallen ondersteunen ze je ook op het vlak van student zijn in het algemeen. Op vlak van mobiliteit bijvoorbeeld of bij het zoeken van toegankelijke huisvesting.

Voor leerlingen of studenten met een handicap in het gewoon onderwijs kan financiering voor 'speciale onderwijs leermiddelen' (SOL) aangevraagd worden bij het ministerie van onderwijs. Deze 'speciale onderwijs leermiddelen' zijn hulpmiddelen. Het kan gaan om technische apparatuur zoals een braillescoop, een leesloep ... of omzettingen van leerboeken en studiemateriaal. Je informeert best via je eigen school over de mogelijkheden.

8.4.3. Tijdelijk onderwijs aan huis

Kinderen kunnen ook tijdelijk onderwijs aan huis krijgen. Dat geldt voor jongeren en kinderen die tussen de behandelingen door naar huis mogen, maar nog niet in staat zijn om weer naar de school te gaan. Ook kinderen die een lange periode afwezig zijn wegens ziekte, handicap of ongeval kunnen hier gebruik van maken. Op die manier kan men voorkomen dat ze een te grote leerachterstand zouden oplopen. Een leerkracht van de eigen school treedt als spilfiguur op. Hij zorgt voor het contact met de klasgenoten zodat de herstellende jongere aanvoelt dat hij 'erbij blijft horen'.

Om recht te hebben op tijdelijk onderwijs aan huis moeten enkele voorwaarden vervuld zijn:

- De behandelende arts dient een medisch attest af te leveren waarin staat dat de leerling niet naar school kan gaan, maar wel thuisonderwijs mag volgen.

- De ouders moeten zelf een schriftelijke aanvraag bij de school indienen.
- De leerling dient op school meer dan 21 kalenderdagen onafgebroken afwezig te zijn wegens ongeval of ziekte. Voor de berekening van die 21 kalenderdagen worden de vakantieperiodes meegerekend.
- Ook wie na die ononderbroken 21 dagen afwezigheid toch weer naar school gaat, maar slechts in staat is om minder dan de helft van de lessen aanwezig te zijn, heeft recht op tijdelijk onderwijs aan huis.
- Wanneer de afstand tot de woonst van de leerling niet meer bedraagt dan 10 kilometer voor het gewoon onderwijs en 20 kilometer voor het buitengewoon onderwijs, zijn de lagere en middelbare school verplicht in thuisonderwijs te voorzien.
- Is deze afstand groter, dan kan de school in tijdelijk onderwijs aan huis voorzien 'wanneer dit voor haar haalbaar is'.
- De overheid betaalt de arbeidsprestaties en de vervoerkosten van de leerkrachten.

De leerlingen die aan bovenstaande voorwaarden voldoen, hebben per week recht op 4 uur les aan huis. Dat geldt niet voor kleuters en tijdens opname in het ziekenhuis.

Je kan ook een beroep doen op vrijwilligersorganisaties die langdurig en chronisch zieke kinderen extra lessen aanbieden. Tot slot zijn er ook nog de mutualiteiten*. Die betalen soms extra lessen voor zieke kinderen. Een lijst van de vrijwilligersorganisaties en de betreffende mutualiteiten is op te vragen bij het Trefpunt Onderwijs aan Zieke Kinderen. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

8.4.4. Mogelijkheden in het buitengewoon onderwijs

Kinderen die als gevolg van een opgelopen handicap niet meer voldoende kunnen aansluiten bij het gewone onderwijs, kunnen terecht in het buitengewoon onderwijs. Naast onderwijs bieden die scholen ook opvoeding, verzorging en therapie om de totale persoonlijkheidsontwikkeling te stimuleren. De jongeren worden voorbereid op het maatschappelijk leven en op het uitoefenen van een beroep, al dan niet binnen het normale arbeidscircuit.

Buitengewoon onderwijs is er zowel in het kleuter-, basis- als secundair onderwijs en is opgedeeld in types:

- Type 1: voor kinderen met een licht verstandelijke handicap;
- Type 2: voor kinderen met een matige tot ernstige verstandelijke handicap;
- Type 3: voor kinderen met gedragsstoornissen, emotionele of gedragsproblemen;
- Type 4: voor kinderen met een fysieke handicap;
- Type 5: voor kinderen opgenomen in een ziekenhuis of in een preventorium*;
- Type 6: voor kinderen met een visuele handicap;
- Type 7: voor kinderen met een gehoorshandicap (auditieve handicap);
- Type 8: voor kinderen met ernstige leerstoornissen.

In het buitengewoon secundair onderwijs is er geen type 8 en zijn er vier verschillende opleidingsvormen. Elke opleidingsvorm heeft een ander streefdoel. In iedere opleidingsvorm kunnen leerlingen die naar verschillende types doorverwezen zijn, samen de lessen volgen.

Sommige kinderen die door hun handicap niet naar school kunnen, hebben in bepaalde situaties recht op permanent onderwijs aan huis. Dat gaat om 4 lessen per week die gegeven worden door het buitengewoon onderwijs.

Wie meer informatie wil, kan steeds terecht bij het Vlaams ministerie voor Onderwijs en Vorming. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

8.5. Vrije tijd

Weer naar school gaan kost wellicht veel energie. Maar of het nu meer of minder gemakkelijk gaat op school, korte of lange tijd na het ongeval, je kind zal misschien weer oude hobby's willen opnemen. Als je kind een handicap aan het ongeval heeft overgehouden, is dat niet altijd zo eenvoudig. Jij of je kind zal vragen hebben bij het

opnieuw uitoefenen van de hobby van je kind. Of het nu gaat om het bespelen van een muziekinstrument, het beoefenen van een sport of lid zijn van een jeugdbeweging. De eerste stap die je kan zetten, is informeren bij de vereniging, sportclub of muziekacademie waar je kind is ingeschreven. Wat zijn de mogelijkheden en kan er iets worden aangeboden op maat van jouw kind? Informatie over mogelijkheden specifiek voor personen met een handicap en een andere vrijetijdsbesteding vind je in hoofdstuk 7.5. – p. 124 over vrije tijd bij een blijvende beperking.

Voor kinderen en jongeren die lid zijn van een jeugdbeweging of dat willen worden, zijn er verschillende mogelijkheden. Sommige jeugdbewegingen hebben extra oog en oor voor jongeren met een handicap. Je kan daarover informatie krijgen bij de jeugddienst van je eigen gemeente of bij Akabe, een werking voor jongeren met een handicap van Scouts en Gidsen Vlaanderen. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

huppelt naar school
met nieuwe boekentas
(eerste schooldag – fijn –
vertellen hoe vakantie was)
steekt de straat over
heeft auto niet gezien

zoveel jaren later
is hij nog altijd tien

Omgaan met wat gebeurd is

9.1.	De emotionele schok	143
9.2.	Wat is verwerken?	143
9.3.	Een naaste helpen	145
9.4.	Je hoeft het niet alleen te doen	148

9. Omgaan met wat gebeurd is

Een verkeersongeval is een schokkende gebeurtenis. Wat je meemaakt, voelt en ervaart, is zo diepgaand dat veel verkeersslachtoffers spreken over 'voor het ongeval' en 'na het ongeval'. In dit hoofdstuk bekijken we wat het betekent om hiermee om te gaan. Eerst staan we stil bij de emotionele schok. Daarna bekijken we het verwerkingsproces. In de laatste twee onderdelen gaan we dieper in op de rol van de omgeving: zowel vrienden, familie, kennissen, maar ook hulpverleningsdiensten kunnen helpen.

142

laten we doen alsof
het niet zo is
alsof dit lichaam niet van jou
en deze onmacht niet van mij

9.1. De emotionele schok

Of je nu zelf gewond bent of iemand hebt verloren, je zal proberen te begrijpen wat er gebeurd is. Je probeert een antwoord te vinden op de waarom-vraag en je voelt je heen en weer geslingerd tussen heftige emoties en een gevoel van verdoofdheid of lusteloosheid.

Het ene moment scherm je jezelf af. Je probeert niet te denken aan wat gebeurd is en vermijdt alles wat ook maar met het ongeval te maken heeft.

Op andere momenten herbeleef je elke minuut, onder meer bij het zien van beelden van ongevallen op televisie of wanneer je door de politiediensten ondervraagd wordt. Je kan last hebben van nachtmerries en schrikreacties. Je voelt je heel emotioneel en je kan de verschillende gevoelens van angst, agressie, onmacht en verdriet moeilijk controleren of uiten.

Het kan moeite kosten om je te concentreren of om zaken te onthouden. Schuldgevoelens komen naar boven, misschien nog wel het meest wanneer er nog andere betrokkenen bij het ongeval overleden of gewond raakten.

In je lichaam gebeurt er van alles. Je hart begint sneller te slaan, je begint sneller te zweten en je benen worden slap. Je voelt ook lichamelijk een heftige pijn.

Het is belangrijk om gevoelens op één of andere manier te uiten. Dat kan door erover te praten, door ze neer te schrijven of door vorm te geven in bijvoorbeeld muziek of kunst.

9.2. Wat is verwerken?

In dit hoofdstuk proberen we woorden te geven aan iets wat heel persoonlijk is. Het woord 'verwerken' alleen al stuit vaak op negatieve gevoelens bij slachtoffers, naasten en nabestaanden.

Met het woord 'verwerken' bedoelt men het proces waarin je probeert te begrijpen wat gebeurd is en om dat een plaats te geven in je leven. Vanuit deze nieuwe situatie tracht je opnieuw een zinvol leven te leiden.

Je gaat op zoek naar een nieuw evenwicht en probeert opnieuw controle over je leven te krijgen. Dit proces is persoonlijk, vraagt veel energie en kan een hele tijd duren.

Tussen personen onderling kunnen er grote verschillen zijn. Dat merk je vaak in relaties en gezinnen. Ieder gaat op een eigen manier om met wat hem overkomt. Je persoonlijkheid en wat je in je leven hebt meegemaakt, maar ook de ernst van het ongeval en de gevolgen, het moment in je leven waarop het ongeval gebeurt en de hulp en steun die je van anderen krijgt, bepalen mee jouw manier van hoe je ermee omgaat. De meeste slachtoffers, naasten en nabestaanden slagen erin om na verloop van tijd een nieuw evenwicht in hun leven te vinden.

Mensen die zwaargewond raakten of iemand verloren bij een verkeersongeval, veranderen soms door deze ervaring. Ze reageren anders dan voorheen. Dit is zeker zo in de eerste weken of maanden na het ongeval. Naaste familieleden en intieme vrienden worden vrijwel meteen met deze verandering geconfronteerd. Zij kunnen het verwerkingsproces weliswaar niet overnemen en evenmin de pijn, kwaadheid of verdriet wegnemen, maar zij kunnen wel een grote steun betekenen.

Er bestaat geen handleiding om een schokkende gebeurtenis te verwerken. Je dient dat op je eigen manier te doen en dat kan soms meer tijd en energie vragen dan je verwacht had. Toch kan het waardevol zijn aan het volgende te denken:

- Wanneer je niet meer weet hoe het ongeval gebeurd is, probeer dan zoveel mogelijk informatie in te winnen via andere kanalen in plaats van voort te gaan op wat je dént dat er gebeurd is. Soms doen er ook niet waarheidsgetrouwe verhalen de ronde. Praat daarom met andere betrokkenen of getuigen van het ongeval, of ga het dossier op de rechtbank bekijken.
- Laat heftige gevoelens of reacties toe en tracht die te delen met iemand die je vertrouwt. Durf te huilen als je verdriet hebt, roep als je je boos voelt. Gevoelens uiten is gezonder dan ze weg te drukken of er tegen te vechten.

- Neem niet te snel beslissingen met mogelijk grote gevolgen. Neem de tijd om hierover na te denken en praat erover met iemand die je vertrouwt.
- Als je er nood aan hebt, deel je ervaringen dan met anderen die iets soortgelijks hebben meegemaakt.
- Zorg voor voldoende rust, ontspanning en beweging.
- Herneem beetje bij beetje je dagelijkse routine van vòòr het ongeval en zoek af en toe wat afleiding.
- Tracht geleidelijk aan plannen te maken voor de toekomst en blijf niet alleen stilstaan bij wat gebeurd is.
- Luister naar je lichaam en bespreek eventuele klachten of het gebruik van medicatie met je huisarts. Doe nooit aan zelfmedicatie*, zeker niet als het slaap- en/of kalmeermiddelen betreft, ook al doen die je angsten en spanningen verminderen. Gebruik deze middelen enkel en alleen in samenspraak met je dokter.
- Wees voorzichtig met het gebruik van alcohol of andere verdovende middelen om je te ontspannen of om rustig te worden. Het gebruik ervan heeft slechts een heel tijdelijk effect, maar overmatig drankgebruik of andere verdovende middelen staan een gezond verwerkingsproces in de weg.

Blijf je zitten met vragen en heb je nood aan een gesprek met een professionele hulpverlener? In hoofdstuk 9.4. – p. 148 geven we een overzicht van hulporganisaties. Ook een gesprek met iemand die een gelijkaardige ervaring had, kan inzicht en herkenning brengen en de situatie draaglijker maken. De contactgegevens van lotgenotenorganisaties vind je achteraan in het boek.

9.3. Een naaste helpen

Als partner, ouder, broer of zus, vriend, familielid of collega ben je vaak op zoek naar hoe je een steun kan zijn. Er zijn meerdere manieren om dat te doen en ieder doet het op zijn manier. Het is vooral belangrijk om betrokken te zijn en tegelijkertijd ruimte te geven. Respect tonen voor de gevoelens van de ander, tijd maken, luisteren en vooral niet negeren wat er gebeurd is, zijn essentieel.

Praten over het ongeval zal geleidelijk aan kunnen gebeuren. We geven je enkele tips:

- Toon belangstelling, maar vermijd sensatie en wees oprecht in je reacties.
- Laat de ander bepalen wanneer hij over het ongeval wil praten en waarover hij wil praten.
- Hou er rekening mee dat het slachtoffer of de nabestaande misschien helemaal níét over het gebeuren wil praten en respecteer dat dan ook. De meeste slachtoffers en nabestaanden houden er niet van dat anderen medelijden met hen hebben.
- Toon geen foto's van het ongeval op een moment dat de betrokkene daar emotioneel nog niet klaar voor is.
- Soms kan het slachtoffer of de nabestaande lang na het ongeval nog steeds behoefte hebben om zijn verhaal te vertellen. Laat dat dan toe, ook al hoor je het verhaal al voor de zoveelste keer.
- Je hoeft geen pasklare oplossingen en antwoorden te hebben. Er gewoon 'zijn' is meestal de steun die nodig is.
- Vermijd advies, hoe goedbedoeld ook, in de aard van: 'je mag blij zijn dat je er nog zo goed bent vanaf gekomen' of 'je moet er niet zoveel aan denken'. Die opmerkingen kunnen erg kwetsend overkomen en gaan voorbij aan de gevoelens van de ander.
- Wees voorzichtig met te vertellen wat je zelf ooit is overkomen, ook al zitten daar grote overeenkomsten in met wat de andere heeft meegemaakt.
- Vermijd de betrokkenen niet en nodig hen uit op alle activiteiten die jullie vroeger ook samen deden, maar doe niets overhaast. Laat hen zélf bepalen wanneer zij zich weer buitenshuis willen begeven.
- Bied praktische hulp aan, maar aanvaard ook als het slachtoffer of de nabestaande daar niet op ingaat.
- Weet je echt niet hoe je kan helpen, vraag het dan gewoon aan de persoon zelf.
- Tot slot: zorg ook voor jezelf en zoek steun in deze ook voor jou moeilijke situatie.

dat het goed gaat dank je
hoe vaak heb ik het al gezegd
omdat iedereen zich omdraait
als ik fluister: 'k voel me slecht

147

lente zingt een lied van leven
zomer jubelt: alles geven!
herfst trekt andere kleren aan
tijd om kleurig uit gaan

geef mij maar liever winter
een stille wandeling aan zee
golven rollen af en aan
mijn tranen rollen rustig mee

9.4. Je hoeft het niet alleen te doen

Professionele hulp kan nodig zijn. Dat hoeft niet meteen te betekenen dat je niet goed bezig bent of dat er iets mis is met je. Hulpverleners zijn opgeleid om je bij te staan in deze moeilijke omstandigheden. Je kan bij verschillende diensten terecht.

Soms is professionele hulp aangewezen. Bijvoorbeeld wanneer je merkt dat de volgende situaties eerder toenemen dan afnemen:

- je blijft angstig om weer op de plaats van het ongeval te komen;
- je bent bang om weer met de fiets of de auto te gaan rijden;
- je hebt hevige schrikreacties bij het horen van sirenes, slippende banden of remmende auto's;
- je bent verdrietig of neerslachtig en hebt geen interesse meer in dingen die je vroeger leuk vond;
- je wil altijd opnieuw over het ongeval vertellen;
- je slaapt niet of onrustig;
- je ervaart blijvende gevoelens van schuld en zelfverwijt;
- je hebt langdurige concentratie- en/of geheugenproblemen;
- je denkt aan zelfdoding;
- je vermijdt alle contact en voelt je eenzaam;
- je hyperventileert*, je voelt je vermoeid, je hebt spanningspijnen, psychosomatische klachten* of aanhoudende pijnen aan de gewonde lichaamsdelen.

9.4.1. Waar kan je terecht voor hulp?

Centra Algemeen Welzijnswerk

Het CAW staat open voor iedereen met vragen en problemen: volwassenen, jongeren en kinderen. Contact opnemen kan door te bellen of langs te gaan. De eerste hulp is gratis.

De hulpverlening is vrijwillig en vertrouwelijk. Samen met jou zoeken hulpverleners naar een oplossing, via de mogelijkheden die bij jezelf en in je omgeving te vinden zijn. Ze wijzen ook de weg naar andere diensten of bemiddelen bij instanties die je sociale rechten

kunnen verzekeren. De contactgegevens voor een CAW in je buurt vind je achteraan in het boek.

Slachtofferhulp

Iedereen die bij een verkeersongeval zwaargewond raakte of naaste is van een zwaar gewond slachtoffer of een dierbare verloor, kan terecht bij de dienst Slachtofferhulp* van het Centrum Algemeen Welzijnswerk.

Een dienst Slachtofferhulp biedt:

- emotionele ondersteuning en begeleiding bij de verwerking;
- informatie en advies over praktische en juridische problemen zoals het bieden van hulp in je contacten met het parket*, advocaten en verzekeringen;
- administratieve en praktische ondersteuning, onder meer wat het bekomen van een schadevergoeding* betreft;
- verwijzing naar meer passende hulp wanneer dat nodig is.

Alle hulp is bovendien gratis. Alles wat je vertelt, is vertrouwelijk. Zowel volwassenen als kinderen en jongeren kunnen er terecht. Gesprekken kunnen op de diensten zelf, maar ook telefonisch of bij je thuis of in je buurt. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Mutualiteiten

Iedere mutualiteit* heeft een 'dienst maatschappelijk werk van het ziekenfonds' waar je terechtkan voor informatie en advies. Ze kunnen je helpen bij alle administratie, die soms ingewikkeld kan zijn. Ze kunnen je de weg tonen naar de juiste voorzieningen of helpen bij het regelen van thuiszorg. Bovendien kan je bij deze mensen ook terecht voor een goed gesprek. Tijdens de eerste moeilijke weken en maanden kan die opvang belangrijk zijn. Je kan de dienst maatschappelijk werk telefonisch bereiken of er langsgaan op een zitdag. Mensen die zich moeilijk kunnen verplaatsen, kunnen een huisbezoek aanvragen. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Bemiddelingsdiensten

De betrokkenen bij een verkeersongeval blijven vaak met vragen zitten ten aanzien van de andere partij. Als slachtoffer vraag je je misschien af hoe dit is kunnen gebeuren. Wie is die veroorzaker? Heeft hij spijt van wat er is gebeurd? Zal je je schade vergoed krijgen?

Als veroorzaker zit je misschien evenzeer met de vraag hoe dit alles is kunnen gebeuren. Kan je nog iets goedmaken voor het slachtoffer? Wat zal er verder gebeuren? Welke gevolgen kan je nog verwachten?

Rechtstreeks contact opnemen met de tegenpartij* is vaak moeilijk. Je voelt je te emotioneel, te kwaad, te gekwetst, te bang, je bent bezorgd om de reactie, ... De tussenkomst van een neutrale bemiddelaar kan helpen. Deze bemiddelaar legt het eerste contact naar de andere betrokken partij(en) en tracht een dialoog tot stand te brengen. Een bemiddeling kan rechtstreeks of onrechtstreeks verlopen. De bemiddelaar kan gesprekken hebben met slachtoffer en veroorzaker apart. In dat geval brengt hij vragen en boodschappen over van de ene naar de andere partij. Partijen kunnen er ook voor kiezen om elkaar te ontmoeten in een gezamenlijk gesprek. Dit wordt uiteraard goed voorbereid. De bemiddeling is vrijwillig, verloopt vertrouwelijk en is gratis. De contactgegevens voor een bemiddelingsdienst in je buurt vind je achteraan in het boek.

Centra Geestelijke Gezondheidszorg

In deze diensten werken teams van maatschappelijk werkers, therapeuten, psychiaters* en psychologen* die je kunnen helpen bij het rouwproces. Gesprekken en begeleiding staan hier centraal. Psychiaters en psychologen van de Centra Geestelijke Gezondheidszorg zijn er voor het begeleiden van bijvoorbeeld nabestaanden in een verkeersongeval.

De contactgegevens voor een CGGZ in je buurt vind je achteraan in het boek.

Centra Morele Dienstverlening

Voor ondersteunende gesprekken bij je verwerking van je verlies, kan ook terecht bij een moreel consulent* in een Centrum voor Morele Dienstverlening (CMD). Ze hebben ervaring in het omgaan met levensvragen over zingeving en waarden. De contactgegevens van een CMD in je buurt vind je achteraan in het boek.

Levensbeschouwelijke begeleiding

Bij een overlijden:

Heel wat kerken zorgen niet alleen voor een aangepaste afscheids- of gebedsviering, de ambtenaren van de verschillende erediensten staan ook altijd ter beschikking om je te helpen bij het verwerken van je verdriet.

Wie niet gelovig is of geen kerkelijke dienst wil, kan een beroep doen op de begrafenisondernemer voor een burgerlijke plechtigheid en op een Centrum Morele Dienstverlening, voor een vrijzinnige, humanistische plechtigheid. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Ook wanneer je gewond bent, kan ondersteuning vanuit een levensbeschouwelijke context betekenisvol voor je zijn.

Lotgenotenverenigingen* en zelfhulpgroepen*

Het kan dat je behoefte hebt om lotgenoten* te ontmoeten. Hiervoor kan je in verschillende verenigingen terecht. Enkele voorbeelden:

- Ouders van Verongelukte Kinderen (OVK): voor gezinnen met een kind dat in het verkeer omkwam.
- Over-hoop: voor gezinnen met een gewond kind.
- OVOK: lotgenotenvereniging voor ouders van een overleden kind.
- Coma-Limburg: voor familieleden van comapatiënten.
- Whiplash: voor personen met een whiplash.

De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Een volledige lijst van alle zelfhulporganisaties is te bekomen bij Trefpunt Zelfhulp. De contactgegevens van Trefpunt Zelfhulp vind je achteraan in het boek.

Privétherapeuten

In Vlaanderen zijn er heel wat privétherapeuten. Zij hebben verschillende opleidingen en specialisaties. Sommige hebben een erkenning door een beroepsvereniging, andere niet. Ook het tarief waaraan ze werken kan zeer variëren. Je huisarts, een CAW of CGGZ in je buurt kan je helpen een goede therapeut voor je te vinden.

Telefonische hulplijnen

Er zijn verschillende hulplijnen waar je telefonisch voor een gesprek terecht kan. Tele-Onthaal, de Kinder- en Jongerentelefoon en de Zelfmoordlijn zijn de bekendste hulplijnen. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Praten met de pers

10.1. Een interview geven

154

10.2. Wat met klachten?

157

153

10. Praten met de pers

Veiligheid, criminaliteit en zware ongevallen houden de burger bezig. Deze onderwerpen krijgen dan ook een belangrijke plaats in de berichtgeving.

De kans bestaat dat je na een ongeval benaderd wordt door iemand van de pers.

10.1 Een interview geven

Of je wel of niet een interview geeft, is een persoonlijke keuze. Wij geven je enkele overwegingen mee om je te helpen een beslissing te nemen.

Overweeg de eventuele voor- en nadelen van het naar buiten komen met je verhaal. Geef jezelf de tijd om dit goed te overwegen. Je wacht best even tot je van de allereerste klap bekomen bent. Je kan aan een journalist altijd bedenktijd vragen.

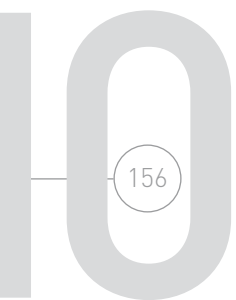
Met je persoonlijke verhaal in de media komen kan zowel een positief als een negatief effect hebben. Het positieve eraan is dat je kan laten zien wat de gevolgen zijn van slachtofferschap en dat je erkenning krijgt voor je verdriet en zorgen. Je raakt je verhaal kwijt en zo'n gesprek kan soms een maatschappelijke erkenning betekenen.

Maar er zijn ook enkele risico's verbonden aan meewerken met de media. Mogelijk verschijnt je verhaal niet helemaal zoals je verwacht had. Misschien hoor je nadien negatieve opmerkingen over de reportage in de krant of op tv. Of je schrikt wanneer je merkt dat je privé zaken nu plots publiek zijn. Het kan immers zijn dat zaken die je gezegd hebt, veel sterker lijken over te komen nu ze letterlijk neergeschreven staan.

Indien je bereid bent tot een gesprek, doe je er goed aan je degelijk voor te bereiden. Hou rekening met volgende punten:

- Maak vooraf met de betrokken journalist(en) duidelijke afspraken.
- Vraag zijn/haar contactgegevens.
- Bespreek waarover je wel en niet wil praten.

- Bespreek ook vooraf waar het gesprek/interview zal plaatsvinden. Denk eraan dat je je bij je thuis misschien het meest op je gemak zal voelen.
- Bespreek ook vooraf wie er allemaal aanwezig mag zijn.
- Het kan interessant zijn om een afspraak te maken met enkele journalisten tegelijkertijd. Zo hoef je je verhaal maar één keer te doen en vermijd je de plaats van het gebeuren meerdere keren te moeten herbezoeken.
- Maak voor televisie-interviews afspraken over de manier waarop je in beeld gebracht wil worden.
- Bespreek de mogelijkheid om de reportage of uitzending vooraf te mogen lezen of te zien.
- Denk eraan dat je steeds kan vragen om op tv-beelden of foto's onherkenbaar te worden gemaakt.
- Hou er rekening mee dat er steeds een kans bestaat dat je getuigenis uiteindelijk toch niet wordt uitgezonden of gepubliceerd.
- Is dat wel het geval, vraag dan aan de journalist wanneer de uitzending of publicatie gepland is.
- Ga eventueel na wat er nadien met het verzamelde materiaal gebeurt.
- Vraag na het gesprek of interview aan de journalist wat hij ervan vond en geef hem ook jouw mening over het verloop ervan.
- Indien je niet graag hebt dat je naam, je woonplaats of andere persoonlijke gegevens vermeld worden, ga dan met de journalist na in hoeverre die eventueel weggelaten kunnen worden. Maak daar steeds zeer duidelijke afspraken over. Normaal gesproken zal men steeds je uitdrukkelijke toestemming vragen voor het vrijgeven van die persoonlijke gegevens.
- Wanneer er kinderen bij betrokken zijn, bespreek je best vooraf heel duidelijk met deze kinderen wat de voor- en nadelen kunnen zijn van praten met de pers.

de krant maakt het plaatje compleet:
artikel, foto, autowrak
omstandigheden kundig ontleed
datum, plaats en naam vermeld
maar wiens verhaal wordt er verteld?

10.2. Wat met klachten?

In 2003 keurde de Raad voor de Journalistiek richtlijnen goed over de omgang van de pers met slachtoffers. Dus ook met verkeersslachtoffers:

- De pers moet steeds rekening houden met het recht op privacy en met de menselijke waardigheid.
- Het recht op informatie moet steeds afgewogen worden tegen het recht op privacy.
- De pers moet terughoudend zijn bij het publiceren of vrijgeven van namen en identiteitsgegevens en zeker bij het maken en verspreiden van foto's of beelden van slachtoffers. In dat geval moet je er wel rekening mee houden dat de bekendheid en/of de maatschappelijke positie van de slachtoffers of de maatschappelijke relevantie van het gebeuren de identificatie* kunnen verantwoorden.
- Bij het zoeken naar informatie mag er geen ongepaste druk uitgeoefend worden op slachtoffers en/of hun omgeving. Er mag geen sprake zijn van intimidatie of een aanhoudend lastigvallen van de betrokkenen.
- Intieme, familiale of rouwplechtigheden moeten respectvol behandeld worden. De pers moet daarbij rekening houden met de wensen van de betrokkenen.

Wanneer een interview met een journalist of de neerslag van jullie gesprek niet gelopen is zoals je het had gewenst, neem dan contact op met de betrokken journalist of redactie. Je kan ook een klacht indienen bij de Raad voor de Journalistiek. Deze raad is opgericht door de Vlaamse journalistenverenigingen, de uitgevers en de mediahuizen.

Om klacht in te dienen bij de Raad voor de Journalistiek, kan je contact opnemen met de ombudsman. De contactgegevens vind je achteraan in het boek.

Je klacht dient schriftelijk te gebeuren. De ombudsman kan je de nodige uitleg geven over hoe je dat best doet. Je vindt ook informatie op de website van de Raad voor de Journalistiek. Vervolgens zal de ombudsman je klacht bestuderen en hij zal een antwoord vragen

aan diegene waarover je je beklaagt. Indien mogelijk wordt er naar een minnelijke schikking* gezocht. Lukt dat niet, dan word je samen met de tegenpartij* uitgenodigd voor een commissie die bestaat uit drie afgevaardigden van de raad en de ombudsman. Deze laatste treedt als secretaris op. Je bent vrij om te komen, maar je kan je ook laten vertegenwoordigen. De raad zal vervolgens een uitspraak doen. Deze uitspraak wordt gepubliceerd op de website en in het vakblad voor de journalisten.

De raad kan geen sanctie opleggen of schadevergoeding* toekennen, maar zijn uitspraken hebben wel een grote morele waarde en ze worden in het journalistenmilieu ernstig genomen. Een procedure voor de Raad van de Journalistiek is kosteloos.

Ben je door de berichtgeving ernstig benadeeld, dan kan je uiteraard ook een proces voor de rechtbank aanspannen.

Veroorzaker van een verkeersongeval

11.1. Omgaan met wat gebeurd is	160
11.2. Vluchtmisdrijf	162
11.3. Verhaal van de verzekeringsmaatschappij	163

11. Veroorzaker van een verkeersongeval

11.1. Omgaan met wat gebeurd is

Niemand wil bij een verkeersongeval betrokken zijn. Ben je veroorzaker of zijn/haar naaste of nabestaande, dan is de schok eveneens heel groot. Ook dan moet je verder met de zware gevolgen van wat is gebeurd. Los van het feit dat je al dan niet aansprakelijk bent, heb je recht op de nodige medische en psychosociale* zorgen.

Op het vlak van verzekering en justitiële afhandeling zijn er grote verschillen. Ook als veroorzaker is het aangewezen om een beroep te doen op een advocaat voor de juridische bijstand*. Je kan hiervoor terecht bij je rechtsbijstandverzekeraar. In het justitiehuis zal men je ook de nodige informatie geven. Je krijgt er een antwoord op eenvoudige, juridische vragen, maar ze treden niet op in je zaak. Zie hoofdstuk 3.7. – p. 33 over het justitiehuis.

Naast het feit dat je ook zwaargewond kan raken en misschien weken of maanden in het ziekenhuis en/of revalidatiecentrum moet doorbrengen, word je mogelijk geconfronteerd met een gevoel van schuld en machteloosheid. Wellicht heb je als veroorzaker spijt of vraag je je af hoe het ongeval is kunnen gebeuren. Ook de nabestaanden van een veroorzaker die het ongeval niet heeft overleefd, kunnen met vragen of schuldgevoelens achterblijven.

Verantwoordelijkheid opnemen voor wat gebeurd is en de strafrechtelijke* gevolgen dragen is belangrijk voor jezelf, maar ook voor de betrokken slachtoffers. Je stelt je misschien de vraag of het kan en zinvol is om al dan niet met het slachtoffer en/of zijn naaste familie of nabestaanden in contact te treden of op een andere manier een gebaar te maken. Al is het steeds moeilijk in te schatten of dit op prijs zal gesteld worden, toch verwoorden heel wat slachtoffers dat ze het betreuren als dit niet is gebeurd. Slachtoffers en hun naasten of nabestaanden hebben ook vaak vragen over de omstandigheden van het ongeval, wie de persoon is die het ongeval heeft veroorzaakt, ... Soms hebben ze de behoefte iets te zeggen tegen de veroorzaker.

hoe moeilijk is het binnengaan
in deze broedplaats van verdriet
hoe groot mijn angst
voor ongehoorde woorden
hoe zorgvuldig mijn zwijgen
hoe klankloos ons gesprek
hoe leeg het vertrek

Een vorm van rechtstreeks of onrechtstreeks contact kan voor jezelf en het slachtoffer betekenisvol zijn. Hou er wel rekening mee dat een zwaar verkeersongeval zeer ingrijpend is voor een slachtoffer en zijn naaste familie of nabestaanden. De kans is groot dat men niet positief reageert op je toenaderingspoging. Denk er echter aan dat dit nog een onderdeel kan zijn van de schok die men heeft doorgemaakt. Een mogelijkheid is een brief te schrijven aan het zwaargewonde slachtoffer of aan de nabestaanden van het dodelijk slachtoffer. Je kan dan een eventuele reactie afwachten. Vind je het een te grote stap om de andere partij persoonlijk te benaderen, dan kan je contact opnemen met een bemiddelaar. Deze kan nagaan of de andere partij bereid is om een brief te ontvangen of een andere vorm van contact wenst.

Je kan met vragen hierover terecht bij de bemiddelingsdienst van Sugnomè of bij een CAW in je buurt. De contactgegevens vind je achteraan in het boek. Zie ook hoofdstuk 9.4.1. – p. 148 over hulp.

11.2. Vluchtmisdrijf

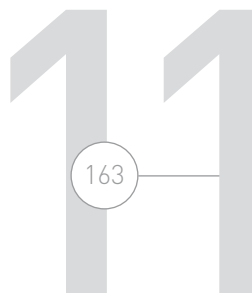
Er bestaat nogal wat verwarring rond de terminologie vluchtmisdrijf. Er is sprake van vluchtmisdrijf wanneer je na een ongeval de vlucht neemt om je te onttrekken aan de nodige vaststellingen. Je moet op de plaats van het ongeval blijven en het ongeval onmiddellijk aan de hulpdiensten melden. De plaats van het ongeval verlaten mag alleen om dat laatste te doen.

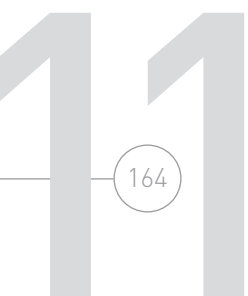
Bij vluchtmisdrijf kan een straf opgelegd worden van 15 dagen tot zes maanden gevangenisstraf en een geldboete van 200 tot 2.000 euro. Wanneer het ongeval voor een ander slagen, verwondingen of de dood tot gevolg heeft gehad, kan je een gevangenisstraf opgelegd krijgen van 15 dagen tot 2 jaar en een geldboete van 400 tot 5.000 euro. In dat geval wordt ook een rijverbod opgelegd voor drie maanden tot vijf jaar of voorgoed.

11.3. Verhaal van de verzekeringsmaatschappij

Wanneer je schuld hebt aan een ongeval, zal je verzekeringsmaatschappij burgerlijke aansprakelijkheid* (BA) de betrokken slachtoffers vergoeden. In bepaalde gevallen zal er echter sprake zijn van een regresvordering*. Dat houdt in dat je verzekeringsmaatschappij de vergoedingen die zij aan de slachtoffers heeft uitgekeerd, aan jou kan terugvragen. Dat kan gebeuren wanneer je als verzekerde een contractuele tekortkoming beging: bijvoorbeeld geen of geen geldig rijbewijs, niet in orde met de technische keuring van het voertuig, niet-betaling van de premie en ook bij het rijden in staat van dronkenschap. Afhankelijk van de tekortkoming kan de verzekeraar* het uitgekeerde bedrag geheel of gedeeltelijk terugvorderen.

Het is belangrijk dat je weet dat een regresvordering contractueel van aard is. Dat wil zeggen: het regresrecht moet uitdrukkelijk door de maatschappij in de polis opgenomen zijn. Een verwijzing naar een 'modelpolis' volstaat niet. Is het regresrecht niet uitdrukkelijk vermeld, dan kan de verzekeraar het bedrag niet terugvragen. Daarom is het heel belangrijk dat je je polis goed leest.

Verklarende woordenlijst

12

165

12. Verklarende woordenlijst

In deze woordenlijst vind je toelichting bij de betekenis van termen zoals ze van toepassing zijn in dit boek.

A

Aangifte van overlijden:

Melding van het overlijden bij de dienst burgerlijke stand van de gemeente waar de persoon overleden is.

Aansprakelijkheidsverzekeraar:

Verzekeraar die tussenbeide komt wanneer de verzekerde aansprakelijk is voor schade die hij heeft veroorzaakt aan een derde. Hij zal de schade van de derde vergoeden.

Aanvraag tot begraven:

De ambtenaar van de dienst burgerlijke stand op het gemeentehuis verleent toestemming tot begraven. Indien het geen natuurlijke dood betreft, moet het parket toestemming geven alvorens tot begraven kan worden overgegaan. De familie verzoekt het parket om een verlof tot begraven. In principe wordt verlof tot begraven onmiddellijk afgegeven, behalve in gevallen waarin een uitwendig onderzoek van het lichaam van het slachtoffer of een autopsie noodzakelijk blijkt. De begraafing kan niet gebeuren binnen 24 uren na het overlijden.

Aanvraag tot crematie:

De ambtenaar van de burgerlijke stand op het gemeentehuis verleent toestemming tot cremeren. Vooraleer die toestemming te geven, moet de ambtenaar een extra onderzoek naar de

oorzaak van overlijden laten uitvoeren door een beëdigd geneesheer. Indien het geen natuurlijke dood betreft, moet het parket toestemming geven alvorens tot crematie kan worden overgegaan. De familie verzoekt het parket om een verlof tot crematie. In principe wordt verlof tot crematie onmiddellijk afgegeven, behalve in gevallen waarin een uitwendig onderzoek van het lichaam van het slachtoffer of een autopsie noodzakelijk blijkt.

À charge:

Ten laste. Een getuige à charge in een strafproces legt een verklaring af die belastend is voor de verdachte.

À décharge:

Ter ontlasting. Een getuige à décharge wordt opgeroepen door de verdachte of diens advocaat en zal ontlastende verklaringen afleggen ten aanzien van de verdachte.

Administratie der Registratie:

Ook registratiekantoor genoemd. Het maakt deel uit van de Federale Overheidsdienst Financiën.

Adviserend geneesheer:

Arts in dienst van een mutualiteit.

Afschrift:

Kopie van een volledige akte.

Akte van bekendheid:

Bij een overlijden worden de banktegoeden en/of kluis van de overledene pas vrijgemaakt als er een officieel document kan worden voorgelegd waaruit blijkt wie de erfgenamen zijn. Als het tegoed op de rekening meer dan 50.000

euro bedraagt, is een akte van bekendheid nodig. Die bevat enkele essentiële inlichtingen, zoals de namen van de bekende erfgenamen en het al dan niet bestaan van een testament. Voor de akte van bekendheid moet je de notaris of de vrederechter aanspreken. Zie ook: attest van erfopvolging.

Ambulante voorzieningen:

Dit zijn voorzieningen die een vorm van opvang en ondersteuning bieden terwijl je in je eigen leef- en woonomgeving verblijft. Zij bieden dus geen nachtopvang.

Amnesie:

Geheugenverlies. Vaak na een coma. Meestal herinnert een patiënt zich ook niets meer van de periode na het ontwaken uit de coma.

Arbeidshandicap:

Een beperking – van fysieke of psychische aard – waardoor iemand moeilijker een job kan vinden of behouden.

Arbeidsongeval:

Ongeval dat een werknemer overkomt tijdens het uitvoeren van zijn werk en waarbij hij/zij een letsel oploopt. Ook een ongeval van en naar het werk langs het normale traject dat een werknemer daarbij moet afleggen, wordt als een arbeidsongeval bestempeld.

Arbeidsrechtbank:

Rechtbank die geschillen over arbeid en sociale voorzieningen behandelt.

Attest van erfopvolging of bewijs van erfrecht:

Bij een overlijden worden de bankte-

goeden en/of kluis van de overledene pas vrijgemaakt als er een officieel document kan worden voorgelegd waaruit blijkt wie de erfgenamen zijn. Als het tegoed op de rekening lager dan 50.000 euro is en op voorwaarde dat er geen huwelijkscontract en geen testament bestaan, kan je daarvoor een attest van erfopvolging voorleggen. Dit kan je aanvragen bij het registratiekantoor.

Autopsie:

Uitwendig en inwendig onderzoek dat een wetsgeneesheer verricht. Daarbij wordt het lichaam van een overleden persoon onderzocht om de letsels te beschrijven en de juiste oorzaak van overlijden vast te stellen.

B**Barema:**

Loon- of tariefschaal.

Beklaagde:

Zolang een onderzoekt loopt, spreekt men van verdachte. Een verdachte die voor een correctionele rechtbank of een politierechtbank verschijnt, is een beklaagde.

Benadeelde persoon:

Iemand die schade of nadeel wordt toegebracht. Voor het gerecht krijgt men de hoedanigheid van benadeelde persoon door een verklaring af te leggen op het secretariaat van het parket. Dit geeft het recht om op de hoogte te worden gebracht van een eventuele seponering en de reden daarvan, het instellen van een gerechtelijk onderzoek en de vaststelling van een zittingsdag voor het onderzoeks- of vonnisgerecht.

Beslag:

In het strafrecht kan bepaald worden om beslag te leggen op inkomsten, roerende en onroerende goederen evenals op verboden voorwerpen of op bewijsmateriaal.

Bijstandsuitkering:

Kortweg bijstand genoemd. Het uitkeren van een bedrag aan iemand die zelf niet in zijn/haar onderhoud kan voorzien.

Bijstandverlener:

Persoon die hulp of ondersteuning verleent aan iemand anders.

Bijzondere Bijstandscommissie:

Speciale commissie bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH). De leden buigen zich over uitzonderlijke aanvragen voor hulpmiddelen die niet door de provinciale evaluatiecommissies behandeld kunnen worden.

Boedelbeschrijving:

Inventaris opmaken van een inboedel. Dit wil zeggen van alle aanwezige voorwerpen, bijvoorbeeld na een overlijden.

Budgethoudersvereniging:

Biedt ondersteuning en informatie rond het Persoonlijke Assistentie Budget van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap.

Buitenvervolginstelling:

Beslissing die de raadkamer of kamer van inbeschuldigingstelling neemt wanneer onvoldoende elementen aanwezig zijn om iemand te vervolgen en naar een strafrechtbank door te verwijzen.

Deze beslissing heeft een voorlopig karakter, want de raadkamer kan op zijn beslissing terugkomen wanneer er nieuwe bewijzen aangebracht worden. Niet te verwarren met seponering. Dat is een eenzijdige maatregel die door het parket wordt genomen.

Burgerlijke aansprakelijkheid (BA):

Iedere handeling, fout, nalatigheid of onvoorzichtigheid waarmee iemand anders schade berokkend wordt, moet vergoed worden door diegene die daar schuld aan heeft.

Burgerlijke partij:

Partij die beweert schade geleden te hebben en een eis instelt voor een burgerlijke rechtbank of een strafrechtbank om schadevergoeding te verkrijgen.

Burgerlijke procedure:

Rechtszaak over een geschil tussen particulieren. Het gaat hierbij enkel om privébelangen.

Burgerlijke kamer van de rechtbank van eerste aanleg = burgerlijke rechtbank:

Behandelt het beroep tegen vonnissen in eerste aanleg van de politierechtbanken. Dit geldt enkel voor de burgerlijke aspecten van het verkeersongeval, met name de schadevergoeding.

C

Cognitief:

Dit wil zeggen met betrekking tot het denkproces. Met andere woorden: het kennen, het waarnemen en het overdenken van de buitenwereld.

Coma:

Toestand van bewustzijnsverlies waaruit men niet kan gewekt worden en waarbij men niet bewust kan reageren op prikkels. Er is geen contact met de buitenwereld mogelijk. De patiënt wordt kunstmatig gevoed. Vaak moet de patiënt ook beademd worden.

Concurrentievermogen:

De mogelijkheid of het vermogen om te kunnen wedijveren met iets of iemand.

Consolidatie:

Er wordt over consolidatie gesproken wanneer er geen evolutie meer merkbaar is in de gezondheidstoestand van het slachtoffer. Men weet dan dat een eventuele behandeling niet meer tot een belangrijke verbetering van de toestand zal leiden.

**Correctionele rechtbank =
correctionele kamer van rechtbank
van eerste aanleg:**

Is bevoegd voor de behandeling van wanbedrijven en misdaden waarvoor een rechter verzachtende omstandigheden heeft laten meetellen. Deze rechtbank behandelt in graad van beroep ook de beslissingen van de politierechter wanneer deze een strafrechtelijke uitspraak heeft gedaan.

D**Dagvaarding:**

Officiële schriftelijke oproep om voor een rechtbank te verschijnen. De oproep vermeldt waarover de rechtszaak gaat en op welke gronden de eis berust.

Deskundige:

Iemand met een gespecialiseerde ken-

nis die technisch advies verstrekt over een probleem dat binnen zijn vakgebied ligt. Het parket doet vaak een beroep op deskundigen bij ongevallen met doden of gewonden, onder meer om te bepalen in welke omstandigheden het ongeval is gebeurd. Ook de rechter kan deskundigen aanstellen. Wordt vaak ook expert genoemd.

Dienst slachtofferonthaal:

Dienst binnen het Justitiehuis die meestal in een gerechtsgebouw is ondergebracht en bestaat uit justitie-assistenten. Deze zorgen ervoor dat slachtoffers en hun na- en/of naastbestaanden binnen het parket en de rechtbank de nodige aandacht krijgen. Ze geven inlichtingen over de gerechtelijke procedures en de stand van het dossier. Ook organiseren ze de bijstand aan slachtoffers en hun verwanten. Ze helpen de rechten van slachtoffers te realiseren.

E**Erfenis:**

Nalatenschap, meer bepaald alle roerende en onroerende goederen die een overleden persoon nalaat.

Erfopvolging:

Lijst van erfgenamen. Wanneer de overledene, ook erflater genoemd, geen testament of huwelijkscontract heeft opgemaakt, wijst de wet de erfgenamen aan. Dit is de wettelijke erfopvolging.

Erfrechtverklaring:

Bij een overlijden worden de gelden die de overledene op zijn bankrekening en eventueel spaarboekje had, pas vrijgemaakt als er een officieel document

kan worden voorgelegd waaruit blijkt wie de erfgenamen zijn. Als het tegoeed op de rekening minder dan 744 euro bedraagt, volstaat een erfrechtverklaring. Deze is te verkrijgen bij de dienst bevolking van de gemeente.

Ergotherapeut:

Een ergotherapeut helpt mensen die door lichamelijke, geestelijke, zintuiglijke of emotionele problemen, beperkingen ondervinden bij het uitvoeren van dagelijkse activiteiten. De ergotherapeut zoekt samen met de cliënt of zijn naaste omgeving naar mogelijkheden om de ervaren problemen op te lossen. De cliënt kan een activiteit opnieuw leren, op een andere manier leren uitvoeren of met hulp van hulpmiddelen en aanpassingen leren uitvoeren. Ergotherapeuten geven eveneens advies over verplichte en mogelijke aanpassingen voor reïntegratie thuis, op het werk en in openbare gebouwen.

Erkende gehandicaptenorganisatie:
zie gehandicaptenorganisatie

Esthetische schade:

Schade die het lichamelijke uitzicht van een slachtoffer aantast.

Evaluatiecommissie:

zie Provinciale Evaluatiecommissie (PEC)

Expertise:

Onderzoek door een deskundige.

F

Familiale verzekering:

De familiale verzekering vergoedt de schade die een verzekerde tijdens zijn

privéleven aan "een derde" toebrengt, op voorwaarde dat hij aansprakelijk is. Ze geldt voor de verzekeringsnemer en iedereen die tijdelijk of definitief deel uitmaakt van zijn gezin, zelfs de huisdieren.

Forfaitair:

Vaststaand. Een forfaitaire vergoeding is een vergoeding in de vorm van een vaste som.

Funerarium:

Rouwcentrum, doorgaans bij een begrafenisonderneming.

G

Gederfd loon:

Loon dat je als gevolg van bepaalde omstandigheden – ziekte of ongeval – niet gekregen hebt.

Gehandicaptenorganisatie:

Een erkende gehandicaptenorganisatie is een organisatie die erkend is om personen met een handicap of hun gezinnen te vertegenwoordigen. Die erkenning gebeurt volgens een decreet van de Vlaamse overheid of een ministerieel besluit van de Vlaamse regering.

Gelijkkluidend afschrift:

Afschrift dat woordelijk volledig overeenstemt met een oorspronkelijke akte.

Geneesheer-deskundige:

Term die doorgaans gebruikt wordt voor een arts die aangesteld wordt door de gerechtelijke overheid.

Gerechtelijk onderzoek:

Onderzoek dat uitgevoerd wordt onder leiding en gezag van een onderzoeks-

rechter. Doel is het opsporen van daders van misdrijven en het verzamelen van bewijzen.

Gewaarborgd loon:

Een werknemer die het slachtoffer werd van een arbeidsongeval, heeft gedurende een bepaalde periode recht op een vervangingsinkomen. Dat is het gewaarborgd loon.

Grafconcessie:

Een vergunning die je van de gemeente krijgt om een stuk grond op een begraafplaats voor een bepaalde tijd in gebruik te nemen.

Griffie:

Secretariaat van hoven en rechtbanken. De griffier heeft de functie van secretaris. De hoofdtaak van een griffier bij de rechtbank is het vastleggen van alle communicatie die betrekking heeft op een zaak. Wie bij een rechter om een vonnis vraagt, moet eerst een verzoek indienen bij de griffie van de rechtbank. Ook advocaten dienen daar hun stukken in, bijvoorbeeld pleitnota's, verzoekschriften, klachten en hoger beroep. De griffier zorgt ook voor de administratie rond een zitting. Hij maakt tijdens een zitting aantekeningen van alles wat er gezegd en gedaan wordt en maakt daar een verslag van op (het proces-verbaal).

H**Halfzijdige verlamming:**

Wanneer zich verlammingverschijnselen aan de linker- of rechterkant van het lichaam voordoen. Artsen spreken vaak van een hemiplegie.

Heroverwegingscommissie:

Commissie die je kan vragen om de beslissingen van de Provinciale Evaluatiecommissie (PEC) rondom inschrijving bij en ondersteuning door het VAPH opnieuw te beoordelen.

Hersendood:

Wanneer er een definitieve, onherstelbare en onomkeerbare uitval van de hersenfuncties is. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer er geen tekenen meer zijn van een spontane ademhaling. De patiënt is dan volledig afhankelijk van een beademingsmachine. Ook wanneer het lichaam van een patiënt niet meer in staat is om zelfstandig bloeddruk en temperatuur op peil te houden en er geen reacties op toegevoegde pijnprikkels meer optreden, spreekt men van hersendood.

Huiszoeking:

Onderzoek in de woning van een verdachte of beklaagde, meestal op verzoek van de onderzoeksrechter.

Hyperventileren:

Snel en kort achter elkaar ademen. Het gaat niet om een ziekte of aandoening, maar om een verschijnsel dat kan optreden bij een angstaanval. Het is niet zo dat iedere patiënt die angstig is, automatisch ook hyperventileert. Hyperventilatie leidt onder meer tot een versnelde ademhaling, duizeligheid, tintelingen (in handen bijvoorbeeld), hoofdpijn en frequent geeuwen.

I**ICT-toepassing:**

Gebruikmakend van informatica of communicatietechnologie.

Identificatie:

Het vaststellen van de identiteit van een onbekend persoon.

Impulsief:

Je doet dingen zonder eerst na te denken en zonder de mogelijke gevaren ervan in te schatten. Bij impulsief gedrag denk je evenmin aan de gevolgen van de handelingen.

In der minne of minnelijke regeling:

Op een vriendschappelijke manier. De term wordt vaak gebruikt voor een vorm van geschillenbeslechting waarbij een geschil via bemiddeling opgelost kan worden. Zulke oplossingen gaan meestal sneller dan een procedure voor de rechtbank en zijn meestal goedkoper.

Indicatieve tabel:

Tabel met een tarificatiesysteem dat de diverse partijen en/of magistraten van de rechtbank moet helpen bij het bepalen van de grootte van een schadevergoeding. Ze vormt een leidraad voor de raming van de meest voorkomende schadeposten, die niet of moeilijk concreet begroot kunnen worden.

Inkomensvervangende tegemoetkoming:

Wordt toegekend aan personen met een handicap van wie is vastgesteld dat hun mogelijkheid om geld te verdienen door hun lichamelijke of psychische toestand is verminderd tot één derde of minder van wat een gezond persoon zou verdienen op de arbeidsmarkt.

Integratietegemoetkoming:

Een tegemoetkoming voor personen tussen de 21 en 65 jaar oud. Ze kan worden toegekend in geval van bijkomende kosten door problemen bij sociale integratie als gevolg van een handicap.

Intensieve zorgen:

Afdeling van een ziekenhuis waar patiënten onder voortdurende bewaking (24 uur op 24) worden gehouden.

Interventiearts:

Arts van een spoedgevallendienst die mee uitrukt met de MUG om ter plaatse de eerste gespecialiseerde zorgen toe te dienen bij ongevallen op de weg.

Interventiediensten:

Politiediensten, brandweer en ambulancediensten die in bepaalde situaties kunnen ingrijpen.

Inzage:

In rechtszaken: kennisname en inkijken van processtukken.

J

Juridische bijstand:

Bijgestaan worden door een advocaat of jurist. Dat kan gaan van praktische inlichtingen, het verstrekken van juridische informatie of het geven van juridisch advies bij een rechtszaak tot effectieve bijstand waarbij de advocaat voor de rechtbank optreedt ten gunste van zijn cliënt.

Justitie:

Algemene term voor het gerecht.

Justitieassistenten slachtofferonthaal:

Personeelsleden van de justitiehuisen die in ieder gerechtelijk arrondissement de procureur des konings bijstaan in de relatie met de slachtoffers.

Zij informeren slachtoffers en/of de familie over de stand van het dossier. Zij kunnen ook steun en bijstand aan slachtoffers bieden tijdens de gerechtelijke procedure, bijvoorbeeld bij het raadplegen van het dossier of tijdens de rechtszitting.

K**Kamer van inbeschuldigingstelling (KI):**

Kamer van het hof van beroep waar iemand die van bepaalde feiten verdacht wordt, in beschuldiging kan gesteld worden. Spreekt zich uit over het hoger beroep tegen beschikkingen van de raadkamer van de correctionele rechtbank.

Kapitalisatie:

Het omzetten van een rente in een kapitaal.

Kinderlijk gedrag:

Lichamelijk erg afhankelijk zijn, zeer veel affectie nodig hebben, veeleisend zijn of veel aandacht vragen.

Klacht met burgerlijke partijstelling:

Via zo'n klacht brengt een slachtoffer of benadeelde van een misdrijf een gerechtelijk onderzoek op gang. Hij stelt tegelijk zijn burgerlijke vordering in. Een klacht met burgerlijke partijstelling wordt bij de onderzoeksrechter ingediend. In de meeste gevallen moet je een borgsom betalen bij het indienen van dergelijke klacht.

Klassenraad:

De klassenraad bestaat uit alle leraren die aan een bepaalde leerling lesgeven. De directeur of zijn afgevaardigde is voorzitter.

Kruispuntbank van ondernemingen:

Register dat alle basisgegevens van ondernemingen en hun vestigingseenheden opslaat. Ze neemt gegevens op van het rijksregister van rechtspersonen, van het handelsregister, van de btw en van de RSZ. De kruispuntbank van ondernemingen wordt permanent bijgehouden door de bevoegde organisaties die de gegevens invoeren.

L**Legataris:**

Persoon aan wie in een testament geld of waardevolle voorwerpen worden nagelaten. Een legataris hoeft niet tot de wettelijke erfgenamen te behoren.

Logopedist:

Houdt zich bezig met de preventie, het onderzoek en de behandeling van stoornissen en beperkingen op het gebied van spraak, taal, stem en gehoor

Lotgenoot:

Persoon die eenzelfde of een gelijkaardige ervaring gehad heeft.

M**Magistraat:**

In de rechterlijke macht kent men de staande magistraten of magistratuur (het openbaar ministerie of parket) en de zittende magistraten of magistratuur (rechters).

Meerinspanning:

Extra inspanning die onder meer personen met een handicap leveren om eenzelfde resultaat te behalen als iemand zonder handicap.

Minnelijk akkoord:

zie 'in der minne' of minnelijke schikking.

Minnelijke schikking:

Algemeen is een minnelijke schikking een procedure waarbij je gratis en zonder formaliteiten een beroep kan doen op een rechtbank om tot een regeling te komen. Wordt een verzoening bereikt, dan wordt soms een lang proces met veel kosten vermeden. De rechter leidt de besprekingen en bemiddelt, maar hij kan geen oplossing afdwingen. In verkeerszaken is een minnelijke schikking een maatregel die het parket kan toepassen bij verkeersovertredingen. Wanneer je erkent een overtreding te hebben begaan, kan men je een minnelijke schikking voorstellen in de vorm van het betalen van een geldsom.

Moreel consulent:

Beroepspersoon die geestelijke bijstand aan vrijzinnige personen verleent.

Morele schade:

Dekt de schade die een gevolg is van lichamelijk of psychologisch lijden, uit de aantasting van de levenskwaliteit. Morele schade kan betrekking hebben op zowel slachtoffers als hun familie.

Mortuarium:

Plaats waar overleden personen worden opgebaard om hun laatste groet te krijgen.

MUG:

Mobiele Urgentie Groep. Zeer snelle medische interventie-eenheid die steeds een urgentiearts aan boord heeft.

Multidisciplinair team:

Een team dat samengesteld is uit personen die deskundig zijn op verschillende terreinen: bijvoorbeeld een arts, een psycholoog, een maatschappelijk assistent...

Mutualiteit:

Ziekenfonds.

N

Nalatenschap:

Synoniem voor erfenis – zie erfenis.

Nalatenschapsdossier:

Dossier dat door de bank wordt samengesteld met gegevens die de nabestaanden, notaris of uitvoerder van het testament moeten weten om de nalatenschap snel en correct uit te voeren.

Niet aangeboren hersenletsel (NAH):

Hersenletsel dat het gevolg is van een ongeval of ziekte en bij de geboorte niet aanwezig was.

Notitienummer:

Het referentienummer van een straf-dossier bij de gerechtelijke autoriteiten. Iedere klacht moet worden opgenomen in een proces-verbaal waarop dit notitienummer vermeld is. Via het notitienummer kan een dossier worden geïdentificeerd. Zo kan je sneller geïnformeerd worden over de stand van zaken.

O

Ondernemingsloket:

Erkende privéorganisatie die bevoegd is voor een aantal administratieve formaliteiten en dienstverleningen. De belangrijkste taken zijn: inschrijving van ondernemingen en handelaars in de kruispuntbank voor ondernemingen, het toepassen van de reglementering inzake de toegang tot het beroep (vestigingswet), controle van de voorafgaande nodige vergunningen voor het uitoefenen van de activiteit en het verlenen van advies.

Ondernemingsnummer:

Nummer dat men toegekend krijgt wanneer men bij de kruispuntbank van ondernemingen is ingeschreven.

Onderzoeksrechter:

Deze leidt het gerechtelijk onderzoek. Een onderzoeksrechter bezit zeer uitgebreide bevoegdheden om alle mogelijke onderzoeksmaatregelen te bevelen zoals huiszoekingen, getuigenverhoor, inbeslagname, DNA-onderzoek of het afleveren van een aanhoudingsbevel.

Onroerende voorheffing:

Belasting op de onroerende goederen die je bezit en die je jaarlijks moet betalen. De berekening ervan gebeurt op basis van het kadastraal inkomen (KI).

Opsporingsonderzoek:

Een onderzoek dat onder het gezag staat van de procureur des konings. Het doel is het opsporen van misdrijven, hun daders en de bewijzen ervan. Wanneer het opsporingsonderzoek ten einde is, bestaan er diverse mogelijkheden. De procureur kan de verdachte

voor het gerecht brengen of hij kan de zaak seponeren. Hij kan ook van mening zijn dat een gerechtelijk onderzoek noodzakelijk is.

Orthopedagoog:

Orthopedagogen houden zich bezig met kinderen in moeilijke opvoedings-situaties, waarin zich emotionele en/of gedragsproblemen voordoen.

Orthopedisch:

Hulpmiddelen ter ondersteuning of behandeling van misvormingen en verminkingen van beenderen, spieren en gewrichten.

Overlijdensattest:

Een door een arts afgeleverde verklaring over de doodsoorzaak.

Overlijdensakte = akte van overlijden:

Akte die wordt opgesteld en ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand van de gemeente van overlijden. Je vindt daarin alle gegevens over het overlijden. Het is het bewijs dat een bepaald persoon overleden is.

P

Pacemaker:

Hartstimulator die onderhuids ingeplant wordt.

Parket:

Het parket omvat alle diensten die geleid worden door de procureur des konings of door de procureur-generaal op het niveau van het hof van beroep. Soms wordt ook de term 'openbaar ministerie' gebruikt. De leden van het parket beschermen de belangen van de maatschappij en vervolgen inbreuken

op de strafwetten.

Parketmagistraat:

Een magistraat die op het parket werkt. Zie ook 'parket' en 'magistraat'.

Persoonlijke-assistentie Budget (PAB):

Een PAB is een budget dat het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) iemand geeft om assistentie thuis, op school of op het werk te organiseren en te financieren.

Plaatsbeschrijving:

Nauwkeurige schriftelijke omschrijving van de staat waarin iets zich bevindt, bijvoorbeeld een gebouw.

Politierechtbank:

Is bevoegd voor alle verkeersmisdrijven, inclusief de misdrijven die onder de noemer wanbedrijf vallen, zoals ongevallen met gewonden of doden. De politierechtbanken zijn ook bevoegd voor alle burgerrechtelijke geschillen inzake verkeer. Dat wil zeggen: alle verkeersongevallen die niet tot een strafvervolgning hebben geleid.

Posttraumatisch: zie ook traumatische gebeurtenis

Lichamelijke en psychische gevolgen van een traumatische gebeurtenis. Er is sprake van een posttraumatische stressstoornis (PTSS) wanneer de directe lichamelijke en psychische klachten na de schokkende of traumatische gebeurtenis, zoals een verkeersongeval, niet afnemen of niet verdwijnen. Ze kunnen zelfs toenemen. In het dagdagelijkse functioneren wordt een blijvende pijn en beperking ervaren. Professionele hulp is meestal aangewezen.

Preventorium:

Instelling voor preventieve geneeskundige verzorging, dus 'ter voorkoming van'.

Proces-verbaal (pv):

Een schriftelijk verslag van een gerechtelijke autoriteit. Dit omvat bijvoorbeeld de verklaringen die zijn afgelegd en/of de vaststellingen die zijn gedaan door een magistraat, een officier van de – gerechtelijke – politie of een rechtsdeurwaarder.

Procureur des konings:

Magistraat die de leiding van het parket heeft. Per gerechtelijk arrondissement is er één procureur. Hij wordt bijgestaan door substituten van de procureur des konings.

Prothese:

Kunstmatige vervanging en/of correctie van een lichaamsdeel, bijvoorbeeld een kunstbeen.

Provinciale Evaluatiecommissie (PEC):

Beslist of iemand al dan niet aan de voorwaarden voldoet om ingeschreven te worden bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH). Beslist ook op welke ondersteuningsvorm hij een beroep kan doen en voor welke beperkingen hij in aanmerking kan komen voor het verkrijgen van hulpmiddelen en aanpassingen. De PEC bestaat vooral uit psychologen, pedagogen, juristen, artsen, maatschappelijke werkers en ervaringsdeskundigen.

Psychiater:

Arts die gespecialiseerd is in het voorkomen, vaststellen en behandelen van psychische aandoeningen.

Psychologische bijstand:

Het verlenen van specialistische hulp bij psychische problemen na een zwaar ongeval.

Psycholoog:

Persoon met een universitair diploma in de psychologie die het gedrag en de gevoelens van mensen en de omstandigheden waarin deze plaatsvinden, bestudeert.

Psychosociale hulp:

Sociale dienst waar men terecht kan voor persoonlijke, familiale, relationele of psychologische problemen.

Psychosomatische klachten:

Lichamelijke klachten waarvoor een arts geen lichamelijke verklaring vindt en die lijken te worden veroorzaakt en/of verergerd door psychische factoren (uit onze geest) en niet door een specifieke ziekte.

R**Raadkamer:**

Kamer van een rechtbank van eerste aanleg. De raadkamer oefent toezicht uit op het verloop van een gerechtelijk onderzoek door de onderzoeksrechter. Wanneer een gerechtelijk onderzoek afgerond is, brengt het parket de zaak voor de raadkamer. Die beslist dan of ze doorverwezen wordt naar de rechtbank of dat er een buitenvervolginstelling volgt. De raadkamer zetelt steeds achter gesloten deuren, zonder publiek.

Alleen de betrokken partijen kunnen voor de raadkamer verschijnen.

Rechthebbende:

Iemand die wettig aanspraak kan maken op een bepaald bezit of overdraagbaar recht, bijvoorbeeld een rechthebbende op een erfenis.

Rechtsbijstandsverzekering:

Verzekering die de kosten van een rechtsgeding dekt, hetzij als eiser, hetzij als verweerder. De erelonen van de advocaat of deskundigen en de gerechtskosten worden door de rechtsbijstandsverzekeraar betaald. Meestal vermeldt de polis een maximumbedrag. Indien de kosten hoger oplopen, moet de verzekerde daar zelf voor instaan.

Reconstructie:

Iets in zijn oorspronkelijke vorm (trachten te) herstellen. De onderzoeksrechter kan ook een reconstructie van de feiten bevelen. De gebeurtenissen worden dan herhaald, volgens de verklaringen in het dossier.

Refertebedrag:

Bedrag dat het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) voor een bepaald hulpmiddel wil betalen.

Refertelijst:

Lijst met hulpmiddelen en aanpassingen die in aanmerking komen om door het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap terugbetaald te worden.

Referteloon:

Het loon dat in aanmerking genomen

wordt bij de berekening van niet-forfaitaire sociale uitkeringen.

Registratiekantoor:

Kantoor van de administratie van het kadaster, de registratie en de domeinen dat bevoegd is voor de successierechten. Hier moet de aangifte van een nalatenschap worden ingediend.

Regressief gedrag:

Bij kinderen is dit een tijdelijk terugke-
ren naar een eerder ontwikkelingssta-
dium. Wordt ook gebruikt om een sterk
verlangen van mensen te beschrijven
om gesteund, gekoesterd en verzorgd
te worden.

Regresvordering = verhaalsvordering:

Vordering van de verzekeraar op zijn
verzekeringnemer of verzekerde,
waarbij de verzekeraar de door hem
uitgekeerde vergoedingen aan de
slachtoffers geheel of ten dele van zijn
eigen verzekerde terugvordert.

Residentiële voorziening:

Een residentiële voorziening is een
voorziening voor nacht- en dagopvang.
De voorziening biedt 24 uur op 24
opvang, in principe 7 dagen op 7 en het
hele jaar door.

Restletsel:

De medische term om aan te geven dat
het herstel niet meer tot de oorspron-
kelijke situatie zal leiden, bijvoorbeeld
de situatie van voor een ongeval. Door
specialisten vaak sequel genoemd.
Wanneer een restletsel een functiever-
lies met zich meebrengt, spreekt men
van een handicap.

Revalidatieperiode:

Tijdspanne waarin iemand aan herstel
werkt. Met andere woorden: de periode
waarin men probeert terug te komen
naar het niveau voor het ongeval en
men dus tracht het oorspronkelijke
functieniveau te herstellen.

Rijgeschiktheidsattest:

Medisch attest dat aantoonst dat iemand
geschikt is om een rijbewijs te beko-
men, eventueel na het slagen in een
theoretisch en praktisch examen.

**Rijksinstituut voor ziekte- en
invaliditeitsverzekering (Riziv):**

Overheidsdienst die belast is met het
administratieve en financiële beheer
van de verzekering voor geneeskundige
verzorging, van de uitkeringsverzeke-
ring en van de moederschapsverzeke-
ring.

Rolrechten:

Bedrag dat betaald moet worden om
toegang te krijgen tot de procesvoering,
zodat de zaak op de rol geplaatst kan
worden.

S

Schadevergoeding:

Het betalen van een vergoeding op
grond van de bepaling of schatting van
een geleden schade of verlies.

Schuldsaldoverzekering:

Vaak afgesloten om het uitstaande
bedrag van een bepaald krediet dat
verstrekst werd, te dekken. Meestal
gaat het om een hypothecaire lening
of een lening op afbetaling. Indien je
zou overlijden tijdens de looptijd van
het krediet dat je verstrekt kreeg,

wordt het nog openstaande saldo door de verzekeringsmaatschappij aan de begunstigde uitbetaald. Het voordeel van een schuldsaldoverzekering is dat je bij overlijden geen schuldenberg achterlaat.

Semi-internaten:

Voorziening waarin schoolgaande en niet-schoolgaande kinderen in de week overdag terecht kunnen. Voor verblijf in een semi-internaat is een positieve beslissing van het VAPH nodig.

Semi-residentiële voorziening:

Een semi-residentiële voorziening biedt op weekdays opvang in de voor- en namiddag. Voorbeelden zijn dagcentra en semi-internaten.

Seponering:

Het openbaar ministerie kan beslissen dat er geen aanleiding bestaat om een bestuurder die betrokken is bij een ongeval, te vervolgen. Op deze beslissing tot seponeren of sepot kan steeds worden teruggekomen. Het betekent niet noodzakelijk dat de betrokkene niet schuldig is aan de hem ten laste gelegde feiten. Het slachtoffer behoudt de mogelijkheid om zich burgerlijke partij te stellen.

Slachtofferhulp:

Afdeling binnen een Centrum Algemeen Welzijnswerk die zich richt tot alle slachtoffers, na(ast)bestaanden en getuigen van misdrijven en rampen, nabestaanden en getuigen van dodelijke verkeersslachtoffers en na zelfdoding. Slachtofferhulp biedt emotionele ondersteuning, praktische hulp en informatie aan volwassenen, jongeren en kinderen. De hulp wordt geboden

door beroepskrachten en vrijwilligers.

Slachtofferonthaal:

zie dienst Slachtofferonthaal

Solvabel:

In staat om te betalen.

Spoedafdeling:

Afdeling van een ziekenhuis waar men 24 uur op 24 voor verzorging terecht kan en waar ook iedereen die door een ziekenwagen wordt opgehaald, binnengebracht wordt.

Sporenonderzoek:

Onderzoek naar eventuele overblijfselen of resten van een bepaald gebeuren om dat later beter te kunnen reconstrueren.

Strafdossier:

Dossier van een strafzaak.

Strafonderzoek:

Onderzoek uitgevoerd in het licht van strafzaken.

Strafrechtelijk:

Volgens het strafrecht.

Strafvervolgning:

Gerechtelijke vervolging van strafbare feiten.

Strafvordering:

Vordering ingesteld door het openbaar ministerie, door burgerlijke partijstelling voor de onderzoeksrechter of door rechtstreekse dagvaarding om te bepalen of de strafwet al dan niet overtreden werd en die inbreuk te straffen.

Substituut:

Magistraat die deel uitmaakt van het openbaar ministerie. Hij staat onder het gezag van de procureur des konings en vervult alle handelingen in diens naam.

Successierechten:

Belasting die moet betaald worden op geld en/of goederen die je geërfd hebt, bijvoorbeeld een huis.

T

Tarificatiesysteem:

Systeem dat functioneert via een stelsel van vaste tarieven.

Tegenexpertise:

Deskundigenonderzoek dat de resultaten van een vorig onderzoek moet bevestigen of ontkennen.

Tegenpartij:

Perso(o)n(en) met belangen die tegenstrijdig zijn met de jouwe.

Tegenspraak:

Hier gebruikt in het kader van het bepalen van de schade. 'Op tegenspraak': de schade wordt vastgesteld in aanwezigheid van alle betrokken partijen.

Tegensprekelijk:

Wanneer beide partijen en/of hun vertegenwoordigers aanwezig zijn.

Tegoeden:

Bedragen die iemand nog te vorderen heeft.

Testament:

Laatste wilsbeschikking waarin iemand bepaalt wat er na zijn/haar dood met zijn/haar vermogen en/of goederen

moet gebeuren.

Therapeutische hulp:

Hulp geboden door een beroepspersoon met een gespecialiseerde opleiding voor het behandelen van fysieke aandoeningen of psychische klachten.

Totaal verlies van de auto:

Ook 'total loss' genoemd. Er bestaan twee soorten van totaal verlies. Technisch totaal verlies betekent dat het voertuig niet meer hersteld kan worden omdat belangrijke onderdelen geraakt zijn. Economisch totaal verlies betekent dat de herstellingskosten veel te hoog zijn in verhouding tot de waarde van het voertuig vóór het ongeval.

Transplantatie:

Overplanting van organen van (overleden) donoren.

Traumatische gebeurtenis:

Een gebeuren waarbij de betrokkenen een eerste reactie van ongeloof en verbijstering hebben, gevolgd door gevoelens van extreme angst, afschuw en machteloosheid. Men wordt rechtstreeks of onrechtstreeks geconfronteerd met de dood of de fysieke kwetsbaarheid van zichzelf of van een dierbaar persoon.

U

Uitkering:

Som geld die op regelmatige tijdstippen – wekelijks, maandelijks – betaald of uitgekeerd wordt.

Uittreksel:

Dit is een document waarin de essentiële gegevens uit een akte vermeld wor-

den zonder dat het een volledige kopie is. Een uittreksel uit de overlijdensakte bevat plaats en datum van overlijden, naam, voornaam, geboorteplaats, geboortedatum en burgerlijke status van de overledene.

Uittreksel van een akte:

Weergave van de essentiële elementen van een akte, zonder dat het een volledige kopie is.

V

Verdeelsleutel:

Maatstaf om bijdragen, subsidies of beschikbare middelen zeer precies te kunnen verdelen zodat iedereen krijgt wat hem of haar toekomt.

Verdienvermogen:

De mogelijkheid – het vermogen – om geld te verdienen via arbeid.

Verhoor:

Ondervraging van een verdachte, beklaagde of getuige door de (gerechtelijke) politie of door een rechter.

Verklaring als kandidaat-donor:

Bij zijn overlijden is iedere Belg een potentiële kandidaat-orgaandonor tenzij hij tijdens zijn leven daartegen expliciet verzet heeft aangetekend. In de praktijk vraagt men steeds aan de familieleden van overledenen of er organen mogen weggenomen worden. Bij leven kan je je uitdrukkelijk opgeven als kandidaat-donor. Je moet hiervoor een schriftelijke verklaring bij het gemeentebestuur afleggen. In een dergelijk geval kunnen familieleden zich niet verzetten tegen het wegnemen van organen.

Vervolgen:

Aanklagen.

Verzekeraar/verzekeringstussenpersoon:

Maatschappij die personen of bedrijven verzekert / persoon die aan verzekeringsbemiddeling doet.

Verzelfstandigde agentschappen:

Dat deel van de Vlaamse administratie dat belast is met beleidsuitvoerende taken.

Vonnisgerecht:

Rechtbank waarin een rechter zetelt die zich uitspreekt over de grond van een zaak. Zo kan een strafrechter indien hij de feiten bewezen acht, de dader tot een straf veroordelen en aan de burgerlijke partij een schadevergoeding toekennen. In het andere geval spreekt hij de dader vrij. De politierechtbank en de correctionele rechtbank zijn vonnisgerechten in strafzaken.

W

Wilsbeschikking:

Regeling die iemand maakt om te bepalen wat er na zijn/haar overlijden moet gebeuren.

Wegcode:

Verkeersreglement.

Werkwinkel:

De Werkwinkel brengt alle diensten samen die je moet raadplegen wanneer je op zoek bent naar werk. Je kunt er informatie vinden over vacatures en begeleiding krijgen van een VDAB-consulent. De Werkwinkels zijn verspreid over heel Vlaanderen.

Wetsdokter:

Arts die een opleiding heeft gekregen om gewelddadige, verdachte of onverklaarbare overlijdens te onderzoeken.

Z**Zelfhulpgroepen:**

Een zelfhulpgroep verenigt mensen met een gemeenschappelijk probleem of gelijkaardige situatie. Bedoeling is om elkaar bij te staan of te helpen.

Zelfmedicatie:

Geneesmiddelen slikken op eigen initiatief (en risico).

Zitting:

Vergadering of bijeenkomst van een rechtbank.

Zorgconsulent:

Beroepspersoon die samen met de hulpvrager onderzoekt welke ondersteuningsnoden er zijn en hoe deze kunnen worden georganiseerd.

Trefwoordenlijst

13

183

A Zie pagina:

Aanhouding: 25, 27, 175
 Aansprakelijk: 5, 26, 28, 74, 75, 76, 77, 79, 83, 84, 91, 93, 94, 96, 97, 98, 122, 160, 163
 Aansprakelijkheidsverzekeraar: 76, 83
 Advocaat: 24, 26, 27, 30, 32, 33, 69, 75, 79, 85, 93, 94, 160, 166, 172, 177
 Afscheid: 50, 52, 54, 55, 132, 151
 Afschrift: 20, 57, 166, 170
 Ambulante voorzieningen: 110, 167
 Aangifte van overlijden : 57, 166
 Akte: 57, 59, 61, 64, 65, 69, 95, 166, 167, 168, 170, 175, 180, 184, 185
 Arbeidshandicap: 116, 118, 121, 167
 Arbeidsongeval: 76, 77, 78, 79, 83, 91, 97, 98, 167, 170, 193
 Arbeidsrechtbank: 78, 79, 103, 108, 167
 Attest: 33, 38, 57, 59, 64, 65, 70, 82
 Auto: 15, 27, 32, 61, 75, 91, 92, 93, 94, 96, 97, 98, 102, 104, 106, 121, 122, 123, 129, 148, 180
 Autopsie: 27, 52, 166, 167

B

Begravenis: 54, 55, 56, 57, 58, 59, 70, 132, 166
 Beklaagde: 31, 167, 171, 181
 Bemiddeling: 119, 124, 150, 162, 172, 181, 197, 202
 Beslag: 24, 27, 54, 58, 168
 Benadeelde persoon: 25, 26, 35, 167
 Bijstandverlener: 15, 168
 Bijstandsuitkering: 103, 168
 Bijzondere Bijstandscommissie: 115, 168
 Buitenvervolginstelling: 27, 168
 Boedelbeschrijving: 70, 71, 168
 Broer: 42, 53, 58, 128, 129, 132, 133, 134, 145, 206
 Budgethoudersvereniging: 111, 168
 Burgerlijke aansprakelijkheid (BA): 28, 74, 75, 76, 19, 83, 91, 96, 123, 163, 168

Burgerlijke partij: 25, 26, 27, 28, 28, 29, 30, 31, 74, 75, 168, 173, 179, 181
 Burgerlijke procedure: 31, 168
 Burgerrechtelijke gevolgen: 32

C

Crematie: 54, 166
 Coma: 44, 45, 151, 167, 168
 Concessies: 90
 Consolidatie: 79, 169
 Correctionele rechtbank: 29, 167, 169, 173, 181

D

Dagvaarding: 31, 33, 169, 179
 Deskundige: 6, 18, 24, 27, 29, 32, 75, 87, 92, 93, 94, 111, 169, 170, 176, 177, 180
 Donor: 53, 180, 181

E

Ereloon: 84
 Erfenis - nalatenschap: 63, 69, 70, 71, 169, 174, 177
 Erfopvolging: 64, 167
 Evaluatiecommissie: 107, 108, 114, 168, 170, 171, 177
 Expertise: 83, 84, 85, 93, 94, 180

F

Familie: 4, 5, 14, 22, 28, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 53, 54, 62, 63
 Familiale verzekering: 15, 32, 77, 170
 Funerarium: 50, 170

G

Gederfd loon: 102, 170
 Geestelijke gezondheidszorg: 150, 184, 196
 Gehandicaptenorganisatie: 108, 170
 Geneesheer-deskundige: 84, 170
 Gerechtelijk onderzoek: 25, 26, 27, 170, 173, 175, 177
 Gerechtskosten: 29, 33, 177
 Gewaarborgd loon: 101, 170

Gewond: 14, 18, 19, 22, 24, 36, 37, 38, 40, 44, 76, 77, 86, 97, 121, 128, 129, 135, 143, 144, 151, 162, 169, 176
Griffie: 29, 71, 108, 170

H

Heroverwegingscommissie: 108, 171
Hersendood: 53, 171
Hersenletsel: 36, 44, 47, 174, 197, 199, 206, 207
Herstel: 5, 31, 32, 41, 48, 53, 74, 77, 78, 137, 178
Huisarts: 41, 145, 151
Huiszoeking: 27, 171, 174
Hulpmiddelen: 87, 106, 109, 111, 114, 115, 116, 168, 175, 176, 177

I

Identificatie: 22, 29, 157, 171
Indicatieve tabel : 75, 82, 85, 86, 87, 88
Inkomensvervangende tegemoetkoming: 103, 172
Integratietegemoetkoming: 103, 172
Intensieve zorgen: 37, 41, 54, 172
Interview: 154, 155, 157
Interventiearts: 36, 172
Interventiediensten: 18, 172
Inzage: 28, 34, 172

J

Jongeren: 43, 100, 128, 129, 137, 138, 140, 149, 152, 179
Juridische bijstand: 33, 74, 95, 160, 172, 192
Justitie: 5, 24, 25, 33, 94, 95, 160, 169, 172
Justitieassistenten: 33, 169, 172
Jusitiehuis: 33, 160, 169, 191, 192

K

Kamer van inbeschuldigingstelling (KI): 27, 168, 173
Kapitalisatie: 79, 173
Kind: 42, 43, 52, 55, 58-63, 8690, 100,

105, 109, 111, 128, 129, 132-140, 149, 151, 155, 175
Kinderbijslag: 62, 105, 193
Klachten: 83, 134, 145, 148, 157, 171, 176, 177, 180, 204
Kruispuntbank van ondernemingen: 65, 173, 175

L

Legataris: 61, 68, 173
Lichaamsafstand: 53, 54
Lichamelijke schade: 75, 76, 81-83, 97

M

Magistraat: 18, 19, 173, 175, 176, 179
Meerinspanning: 82, 83, 173
Minnelijk akkoord: 83, 173
Moreel consulent: 38, 41, 150, 174
Morele schade: 79, 81, 86, 87, 88, 91, 97
Mortuarium: 50, 52, 174
MUG: 18, 172, 174
Multidisciplinair team: 107, 114, 115, 174
Mutualiteit: 14, 15, 36, 38, 42, 43, 59, 60, 101, 102, 107, 113, 138, 149, 166, 174, 196

N

Nabestaande: 5, 22, 32, 50, 55, 61, 86, 88, 90, 143, 144, 146, 150, 160, 162, 174, 179, 199
Nalatenschap – erfenis : 61, 64, 68, 69, 71, 174
Nalatenschapsdossier: 64, 174
Niet aangeboren hersenletsel (NAH): 44, 47, 174

O

Onaangepast of ongeremd gedrag:
Ondernemingsloket: 65, 174
Ondernemingsnummer: 65, 175
Onderwijs: 112, 117, 135-138, 140, 202, 204
Onderzoeksrechter: 25-27, 29, 30, 171, 173, 175, 177, 179

Ongevallenverzekering: 15, 57, 58, 79, 97, 98

Onroerende voorheffing: 104, 175

Opsporingsonderzoek: 24, 25, 29, 175

Orgaandonatie: 53, 54

Ouder: 42, 53, 57, 62, 63, 69, 76, 90, 93, 103, 105, 107, 109, 128, 133, 134, 137, 145, 151, 198, 199, 206

Overlijdensattest: 57, 70, 175

Overlijdensakte: 57, 59, 61, 64, 65, 175

P

Patiëntenbegeleiding: 40

Parket: 18, 19, 24, 26, 31, 33, 52, 63, 149, 166-169, 173-177, 206

Partner: 59, 60, 64, 65, 86, 90, 145

Pers: 154, 155, 157

Persoonlijke assistentie Budget: 106, 111, 175

Politie: 5, 14, 15, 18, 19, 20, 22, 24, 27, 28, 29, 31, 40, 54, 97, 143, 167, 172, 176, 181, 190

Politierechtbank: 27, 28, 31, 32

Politierechter: 31, 169

Preventorium: 139, 176

Procedure: 4, 19, 24, 25, 26, 29, 30, 31, 32, 34, 54, 64, 65, 85, 94, 95, 101, 106
Proces-verbaal – pv: 14, 19, 29, 171, 174, 176

Procureur des konings: 14, 24, 26, 34, 172, 175, 176, 179

Prothese: 55, 76, 77, 78, 81, 176

Provinciale Evaluatiecommissie (PEC): 107, 115, 168, 170, 171, 176

Psychologische bijstand: 38, 40, 43, 176, 150, 176

Psychosociale hulp: 177

Psychosomatische klachten: 148, 177

R

Raadkamer: 27, 31, 168, 173, 177

Rechthebbenden: 64

Rechtbank van eerste aanleg : 31, 62,

71, 168, 169, 177

Rechtsbijstandsverzekering: 15, 32, 74, 93, 94, 95

Rechtsplegingsvergoeding: 33

Reconstructie: 18, 177

Refertebedrag: 114, 115, 177

Refertelijst: 110, 115, 177

Referteloon: 118, 177

Regresvordering: 163, 178

Reizen: 123, 126, 203

Religie: 50, 55

Residentieel revalidatiecentrum: 43, 200

Restletsel: 43, 178

Revalidatie: 36, 43, 81, 100, 121, 128, 133, 135, 160, 178, 200

Rijgeschiktheidsattest: 122, 178

Rijksinstituut voor ziekte-en invaliditeitsverzekering (RIZIV): 58, 112, 178, 193

Rouwplechtigheid: 55, 70

S

Schade: 5, 25, 26, 28, 31, 32, 45, 47, 74, 75-98, 149, 150, 158, 166-139, 170, 172, 174, 178, 180, 181

Schadevergoeding: 28, 32, 75, 78, 87, 88, 91, 94, 149, 158, 168, 172, 178, 181

School: 15, 58, 87, 110, 124, 128, 133-140, 178, 202

Schuldsaldoverzekering: 59, 178

Semi-internaten: 113, 178

Semi-residentiële voorziening: 112, 179

Seponerig: 25, 26, 28, 167, 168, 179

Slachtofferbejegening: 20

Slachtofferhulp: 20, 34, 148, 179, 195

Slachtofferonthaal: 33, 34, 369, 172, 179, 191

Sociale dienst: 40, 42, 43, 63, 177

Sociale voordelen: 103

Sociale zekerheid: 5, 100, 101, 103, 203

Spoedafdeling: 36, 37, 40, 52, 172, 179

Sporenonderzoek: 24, 179

Sport: 124, 125, 203

Stoffelijke schade: 76, 81, 91, 92, 98
Strafdossier: 28, 17, 179
Strafonderzoek: 26, 179
Strafrechtelijke gevolgen: 31
Strafvervolgning: 25, 176, 179
Strafvordering: 3, 179
Studeren: 112, 117, 135-140, 202, 204
Substituut - substituten: 24, 34, 176, 179
Successierechten: 61, 68, 179

T

Tarificatiesysteem: 75, 172, 179
Tegemoetkoming: 95, 96, 103, 114, 117, 122, 172
Tegenexpertise: 83, 93, 180
Tegenpartij: 83-85, 91, 93, 94, 150, 158, 180
Testament: 54, 61-64, 68-71, 167, 169, 173, 174, 180, 193
Therapeutische hulp: 180
Transplantatie: 53, 180
Traumatische gebeurtenis: 45-176

U

Uitgavenposten: 56
Uitkering: 5, 57, 60, 61, 77, 78, 100-103, 121, 168, 177, 178, 180, 193
Uittreksel: 57, 59, 61, 64, 65, 180

V

Verdienvermogen: 101, 181
Vergoeding: 28, 32, 33, 58, 59, 60, 62, 64, 65, 70, 74-88, 90-94, 97-98, 102, 125, 149, 158, 163, 168, 170, 172, 178, 181
Verhoor: 19, 20, 181
Verklaring: 18, 19, 20, 26, 53, 62, 64, 166, 167, 169, 175, 176, 177, 181
Veroorzaker: 5, 28, 29, 30, 31, 32, 83, 94-98, 150, 160
Vervanginkomen: 101, 103, 170
Vervoersmogelijkheden: 122
Verwerken: 38, 128, 143, 144, 151
Verzekering - Verzekeraar - Verzeke-

ringstussenpersoon : 5, 14, 15, 28, 32, 36, 38, 43, 56-61, 65, 70, 74, 77, 79, 82-84, 87, 91, 9-8, 100, 105, 107, 111, 123, 149, 160, 163, 170, 177, 178, 181
Verzekeringsmaatschappij: 15, 28, 38, 57, 61, 82, 83, 87, 91, 93, 96, 97
Verzelfstandigde agentschappen: 117, 181
Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH): 106, 109, 168, 175, 176, 177
Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling (VDAB): 117, 118, 119, 181, 202
Vluchtmisdrijf: 5, 19, 25, 97, 162
Voogdij: 62, 63
Voorziening: 106, 109, 11, 112, 113, 123, 125, 149, 167, 178, 179, 194
Vonnisgerecht: 26, 167, 181
Vrije tijd: 26, 167, 181

W

Wilsbeschikking: 54, 57, 69, 180, 181
Wegcode: 31
Werk: 77, 82, 83, 90, 98, 100-104, 107, 115-122, 181, 202
Werkwinkel: 119, 120, 181
Wetsdokter: 24, 181
Wonen: 81, 100, 102, 106, 107, 109, 111, 112, 194

Z

Zelfhulpgroepen: 42, 151, 181
Zelfmedicatie: 145, 181
Ziekenhuis: 14, 19, 22, 36-38, 40-45, 50, 52, 70, 82, 91, 100, 129, 133-136, 139, 160, 172, 179, 200, 202
Zitting: 28, 34, 167, 171, 172, 182
Zorgconsulenten: 111
Zus: 42, 53, 58
Zwakke weggebruiker: 76, 77, 96, 98

13

188

Nuttige
adressen
en telefoon-
nummers

14

189

14. Nuttige adressen en telefoonnummers

Rondpunt
Diksmuidelaan 50
2600 Berchem
03 312 85 11

Voor een hulpvraag: zie onze website:
www.watnaeenverkeersongeval.be
of mail naar: hulpvraag@rondpunt.be
Voor informatie over onze werking:
www.rondpunt.be of mail naar: info@rondpunt.be

Politie en justitie

Politierechtbanken

Politierechtbanken zetelend in burgerlijke zaken worden aangeduid met "B.Z."

Politierechtbanken zetelend in strafzaken worden aangeduid met "S.Z."

Aalst

Administratief centrum
Graanmarkt 2
9300 Aalst
B.Z.: Tel: 053/82 08 78 en
S.Z.: Tel: 053/82 08 77

Antwerpen

Bolivarplaats 20 bus 3
2000 Antwerpen
B.Z.: Tel: 03/257 94 13 en
S.Z.: Tel: 03/257 94 14

Beringen

(afdeling politierechtbank Hasselt)
Pieter Breughelstraat 8
3580 Beringen
Tel: 011/42 59 34

Brugge

Kazernevest 3
8000 Brugge
B.Z.: Tel: 050/47 36 70 en
S.Z.: Tel: 050/47 36 40

Brussel

Regentschapsstraat 63
1000 Brussel
B.Z.: Tel: 02/519 87 14 en
S.Z.: Tel: 02/519 87 42

Dendermonde

Noordlaan 31
9200 Dendermonde
Tel: 052/25 96 20

Genk

(afdeling politierechtbank Tongeren)
Dieplaan 14
3600 Genk
Tel: 089/35 34 72

Gent

Opgeëistenlaan 401 M
9000 Gent
Tel: 09/234 53 50

Halle

Zuster Bernardastraat 32
1500 Halle
Tel: 02/359 80 70

Hasselt

Dr. Willemstraat 23
3500 Hasselt
B.Z.: Tel: 011/29 03 14 en
S.Z.: Tel: 011/29 03 10

Ieper

D'Hondstraat 23
8900 Ieper
Tel: 057/21 68 13

Kortrijk

Beheerstraat 41
8500 Kortrijk
B.Z.: Tel: 056/26 97 30 en
S.Z.: Tel: 056/26 97 07

Leuven

Smoldersplein 5
3000 Leuven
B.Z.: Tel: 016/21 47 05 en
S.Z.: Tel: 016/21 46 96

Maaseik

(afdeling politierechtbank Tongeren)
Sionstraat 24 bus 2
3680 Maaseik
Tel: 089/56 47 43

Mechelen

Keizerstraat 20
2800 Mechelen
Tel: 015/28 82 14

Juridische bijstand

Justitiehuizen

Bij het Justitiehuis kan je terecht voor
o.a. eerstelijns juridische bijstand en
de contactgegevens van de Diensten
Slachtofferonthaal

Oudenaarde

Kasteelstraat 18
9700 Oudenaarde
Tel: 055/33 50 77

Sint-Niklaas

Kazernestraat 8
9100 Sint-Niklaas
B.Z.: Tel: 03/760 94 29 en
S.Z.: Tel: 03/760 94 25

Sint-Truiden

Kazernevest (Schuttershof) 10
3800 Sint-Truiden
Tel: 011/68 76 29

Tongeren

Kielenstraat 22 bus 3
3700 Tongeren
Tel: 012/39 97 40

Turnhout

Kasteelstraat 2
2300 Turnhout
B.Z.: Tel: 014/47 18 11 en
S.Z.: Tel: 014/47 18 10

Veurne

P. Benoîtlaan 2
8630 Veurne
Tel: 058/29 64 10

Vilvoorde

Bolwerkstraat 25
1800 Vilvoorde
Tel: 02/251 28 64

Justitiehuis Antwerpen

Kipdorp 44-46
2000 Antwerpen
Tel: 03/206 96 20
justitiehuis.antwerpen@just.fgov.be

Justitiehuis Brugge

Predikherenrei 3
8000 Brugge
Tel: 050/44 24 10
justitiehuis.brugge@just.fgov.be

Justitiehuis Brussel

Regentschapsstraat 63 2de verdieping
1000 Brussel
Tel: 02/557 76 11
justitiehuis.brussel@just.fgov.be

Justitiehuis Dendermonde

Zwarte Zustersstraat 8
9200 Dendermonde
Tel: 052/25 05 20
justitiehuis.dendermonde@just.fgov.be

Justitiehuis Gent

Cataloniëstraat 6-9
9000 Gent
Tel: 09/269 62 20
justitiehuis.gent@just.fgov.be

Justitiehuis Hasselt

Maagdendries 3
3500 Hasselt
Tel: 011/29 50 40
justitiehuis.hasselt@just.fgov.be

Justitiehuis Ieper

R.Colaertplein 31
8900 Ieper
Tel: 057/22 71 70
justitiehuis.ieper@just.fgov.be

Justitiehuis Kortrijk

Burgemeester Nolfstraat 51
8500 Kortrijk
Tel: 056/26 06 31
justitiehuis.kortrijk@just.fgov.be

Justitiehuis Leuven

Bondgenotenlaan 116
3000 Leuven
Tel: 016/30 14 50
justitiehuis.leuven@just.fgov.be

Justitiehuis Mechelen

Schoolstraat 9
2800 Mechelen
Tel: 015/43 36 11
justitiehuis.mechelen@just.fgov.be

Justitiehuis Oudenaarde

Lappersfort 1
9700 Oudenaarde
Tel: 055/31 21 44
justitiehuis.oudenaarde@just.fgov.be

Justitiehuis Tongeren

Kielenstraat 24 bus 1
3700 Tongeren
Tel: 012/39 96 11
justitiehuis.tongeren@just.fgov.be

Justitiehuis Turnhout

Merodecenter 1
2300 Turnhout
Tel: 014/47 13 40
justitiehuis.turnhout@just.fgov.be

Justitiehuis Veurne

Iepersessteenweg 87
8630 Veurne
Tel: 058/33 23 50
justitiehuis.veurne@just.fgov.be

Zie ook www.juridat.be voor
gerechtelijke adressen.

Orde van Vlaamse Balies

Koningsstraat 148
1000 Brussel
Tel: 02/227 54 70
info@advocaat.be
www.advocaat.be

VZW Verkeersslachtoffers

Ontmijnersstraat 87 bus 2
8370 Blankenberge
www.vzw-verkeersslachtoffers.be
bijstand@verkeersslachtoffers.be

Wegwijs in het Belgisch Verkeersreglement

www.wegcode.be

Testamenten

Koninklijke Federatie
van het Belgisch notariaat
Bergstraat 30-32
1000 Brussel
Tel: 02/505 08 11
www.notaris.be

Centraal Register Testamenten
Bergstraat 30-32
1000 Brussel
Tel: 02/505 08 11

Verzekering, uitkeringen en vergoedingen

Assuralia, Huis der verzekering

de Meeûssquare 29
1000 Brussel
Tel: 02/547 56 11
www.assuralia.be

FVF

Federatie voor Verzekerings-
en Financiële tussenpersonen
Autolei 228
2160 Wommelgem
Tel: 03/244 12 80
info@fvf.be
www.fvf.be

Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds

Liefdadigheidsstraat 33 bus 1
1210 Brussel
Tel: 02/287 18 11
www.fcga-gmwf.be

Rijksinstituut voor de Sociale Verzeke- ringen der Zelfstandigen (RSVZ)

Jan Jacobsplein 6
1000 Brussel
Tel: 02/546 42 11
info@rsvz-inasti.fgov.be
www.rsvz.be

Fonds voor Arbeidsongevallen (FAO)

Troonstraat 100
1050 Brussel
Tel: 02/506 84 11
info@faofat.fgov.be
www.fao.fgov.be

Rijksdienst Kinderbijslag Werknemers

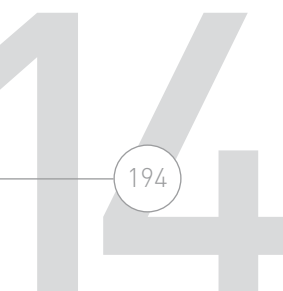
Trierstraat 70
1000 Brussel
Tel: 02/237 21 11
www.rkw.fgov.be

Rijksdienst voor Pensioenen, werknemers en zelfstandigen

Zuidertoren 5
1060 Brussel
Tel: 02/529 30 02
info@rvponp.fgov.be
www.rvponp.fgov.be

Pensioendienst voor de overheidsector

Victor Hortaplein 40 – bus 30
1060 Brussel
België
Info@pdos.fgov.be
www.ap.fgov.be

Voorzieningen en hulpmiddelen in huis

Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH)

Sterrenkundelaan 30
1210 Brussel
Tel: 02/225 84 11
www.vaph.be
informatie@vaph.be

Provinciale Afdeling VAPH Antwerpen

Potvlietlaan 5
2600 Berchem
Tel: 03/270 34 40
antwerpen@vaph.be

Provinciale Afdeling VAPH Limburg

Ilgatlaan 7
3500 Hasselt
Tel: 011/27 43 54
hasselt@vaph.be

Provinciale Afdeling VAPH Oost-Vlaanderen

Kortrijksesteenweg 788
9000 Gent
Tel: 09/269 23 11
gent@vaph.be

Provinciale Afdeling VAPH Vlaams-Brabant

Brouwersstraat 3
3000 Leuven
Tel: 016/31 12 11
leuven@vaph.be

Provinciale Afdeling VAPH West-Vlaanderen

Magdalenastraat 20
8200 Brugge
Tel: 050/40 67 11
brugge@vaph.be

Centrale Registratie Zorgvragen

Antwerpen

Coördinatiepunt Handicap Provincie Antwerpen
Boomgaardstraat 22/100
2600 Berchem
Tel: 03/240 61 78
greet.smeyers@welzijn.provant.be

Limburg

Coördinatiepunt Handicap Provincie Limburg
Universiteitslaan 1
3500 Hasselt
Tel: 011/23 72 18
coordinatiepunthandicap@limburg.be

Oost-Vlaanderen

Coördinatiepunt Handicap Provincie Oost-Vlaanderen
Provinciaal administratief centrum W. Wilsonplein 2
9000 Gent
Tel: 09/267 75 28
leen.de.caluwe@oost-vlaanderen.be

Vlaams-Brabant en Brussel

Coördinatiepunt Handicap Provincie Vlaams-Brabant
Provincieplein 1
3000 Leuven
Tel: 016/26 73 06
handicap@vlaamsbrabant.be

West-Vlaanderen

Coördinatiepunt Handicap Provincie
West-Vlaanderen
Hoefijzerlaan 38
8000 Brugge
Tel: 050/34 98 63
rog@west-vlaanderen.be

De Zilveren Sleutel

Belgiëplein 1
3510 Hasselt
Tel: 011/26 50 30
Info@dezilverensleutel.be
www.dezilverensleutel.be

Verbeterings- en aanpassingspremies (voor +65 jaar)

www.bouwenenwonen.be

Antwerpen
Lange Kievitstraat 111-113
2018 Antwerpen
Tel: 03/224 61 16

Limburg

Koningin Astridlaan 50 bus 1
3500 Hasselt
Tel: 011/74 22 00

Oost-Vlaanderen

Gebroeders Van Eyckstraat 4-6
9000 Gent
Tel: 09/265 45 11

Vlaams-Brabant

Hungariagebouw 5de verdieping
Vaartkom 31 bus 7
3000 Leuven
Tel: 016/24 97 77

West-Vlaanderen

Werkhuisstraat 9
8000 Brugge
Tel: 050/44 29 02

Informatie en emotionele hulp

Centra Algemeen Welzijnswerk

Het CAW staat open voor mensen met vragen en problemen. Voor een contactadres van een CAW in je buurt:
Steunpunt Algemeen Welzijnswerk
Diksmuidelaan 36 A
2600 Berchem
Tel: 03/366 15 40
www.caw.be - info@steunpunt.be
zie ook Slachtofferhulp

Diensten Slachtofferhulp

In elk gerechtelijk arrondissement is een CAW met een afdeling Slachtofferhulp.

Provincie Antwerpen

CAW De Kempen

Sint Jansstraat 17
2200 Herentals
Tel: 014/23 02 42
slachtofferhulp@kawdekempen.be
www.cawdekempen.be

CAW Het Welzijnshuis

Guido Gezellestraat 54
2830 Willebroek
Tel: 03/886 28 10
slachtofferhulp@hetwelzijnshuis.be

CAW De Mare

Lodewijk De Raetstraat 13
2020 Antwerpen
Tel: 03/247 88 30
slachtofferhulp@kawdemare.be

Provincie Limburg**CAW Sonar**

Rozenstraat 28
3500 Hasselt
Tel: 011/23 23 40
slachtofferhulp.hasselt@cawsonar.be
www.cawsonar.be

Provincie Vlaams-Brabant**CAW Archipel – Groot Eiland**

Groot Eiland 84
1000 Brussel
Tel: 02/514 40 25
grooteiland.slh@archipel.be
www.slachtofferhulp-brussel.be

CAW Leuven

Redingenstraat 6
3000 Leuven
Tel: 016/21 01 03
slachtofferhulp@cawleuven.be
www.cawleuven.be

Provincie Oost-Vlaanderen**CAW regio Dendermonde**

O. L. V. Kerkplein 30
9200 Dendermonde
Tel: 052/25 99 55
slachtofferhulp@cawregiodendermonde.be
www.cawregiodendermonde.be

CAW Visserij

Visserij 153
9000 Gent
Tel: 09/225 42 29
slachtofferhulp@cawvisserij.be
www.cawvisserij.be

CAW Zuid Oost Vlaanderen –

Afdeling Kompas Ronse
Ponettestraat 87
9600 Ronse
Tel: 055/20 83 32
kompas@cawzuidoostvlaanderen.be
www.cawzuidoostvlaanderen.be

Provincie West-Vlaanderen**CAW De Papaver**

Maloulaan 43
8900 Ieper
Tel: 057/22 09 20
slachtofferhulp@cawdepapaver.be
www.cawdepapaver.be

CAW De Viersprong

Garenmarkt 3
8000 Brugge
Tel: 050/47 10 47
caw.slachtofferhulp@deviersprong.be
www.deviersprong.be

CAW Stimulans

Voorstraat 53
8500 Kortrijk
Tel: 056/53 21 51
onthaalkortrijk@cawstimulans.be
www.cawstimulans.be

Mutualiteiten

Het contactadres van je mutualiteit en de dienst maatschappelijk werk van het ziekenfonds kun je vinden in de papieren van je mutualiteit of via onderstaande websites.

- Christelijke Mutualiteit: www.cm.be
- Socialistische Mutualiteit: www.socmut.be
- Liberale Mutualiteit: www.mut400.be
- Vlaams en Neutraal Ziekenfonds: www.vnz.be
- Onafhankelijk Ziekenfonds: www.mloz.be

**Centra Geestelijke
Gezondheidszorg**

Voor een contactadres van een Centrum Geestelijke Gezondheidszorg in je buurt kan je contact opnemen met volgende organisatie:

Federatie Diensten Geestelijke Gezondheidszorg (FDGG)
Residentie Servaes
Martelaarslaan 204B
9000 Gent
Tel: 09/233 50 99
fdgg@fdgg.be
www.fdgg.be

Bemiddeling

Suggnomè
Forum voor herstelrecht en bemiddeling
Maria Theresiastraat 114
3000 Leuven
Tel: 016/22 63 88
www.suggnome.be
info@suggnome.be

ZEBRA, bondgenoot van kinderen van de weg

Bondgenotenlaan 134
3000 Leuven
Tel: 016/31 91 10
info@zebraweb.be
www.zebraweb.be

Steunpunt Expertise Netwerken

Voor informatie over o.a. niet aangeboren hersenletsel.
Sint Elisabethstraat 38 a
2060 Antwerpen
Tel: 03/270 16 32
www.senvzw.be
info@senvzw.be

Telefonische hulpverlening

Tele-Onthaal

Tel: 106. Deze dienst is dag en nacht bereikbaar.

Tele-Onthaal biedt ook hulp via het internet. Een onlinegesprek is volledig anoniem. Ga naar www.tele-onthaal.be
Deze dienst is slechts op bepaalde uren van de dag beschikbaar: raadpleeg de website van Tele-Onthaal

Zelfmoordpreventie

Zelfmoordlijn: Tel: 02/649 95 55
www.zelfmoordpreventie.be

Kinder- en Jongerentelefoon

Tel: 102
Je kan hen elke dag bellen van 16 uur tot 22 uur, behalve op zon- en feestdagen.
www.kjt.org
brievenbus@kjt.org

Levensbeschouwelijke hulpverlening

Voor informatie over andere erkende erediensten of levensbeschouwelijke instellingen kan je contact opnemen met het gemeentebestuur of verkrijgen via de begrafenisondernemer.

Centra Morele Dienstverlening

Algemene site: www.uvv.be

Antwerpen

Jan Van Rijswijcklaan 96
2018 Antwerpen
Tel: 03/259 10 80
cmd.antwerpen@uvv.be

Brabant

Brusselsestraat 78
3000 Leuven
Tel: 016/23 56 35
cmd.leuven@uvv.be

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Stalingradlaan 18-20

1000 Brussel

Tel: 02/242 36 02

cmd.brussel@uvv.be

Limburg

A.Rodenbachstraat 18

3500 Hasselt

Tel: 011/21 06 54

cmd.hasselt@uvv.be

Oost-Vlaanderen

Sint-Antoniuskaai 2

9000 Gent

Tel: 09/233 52 26

cmd.gent@uvv.be

West-Vlaanderen

Jeruzalemstraat 51

8000 Brugge

Tel: 050/33 59 75

cmd.brugge@uvv.be

Bisdommen: www.kerknet.be**Aartsbisdom Mechelen-Brussel**

Wollemarkt 15

2800 Mechelen

Tel: 015-21 65 01

aartsbisdom@kerknet.be

Bisdom Antwerpen

Schoenmarkt 2

2000 Antwerpen

Tel: 03/202 84 30

secretariaat.bisdom.antwerpen@kerknet.be

Bisdom Brugge

Heilige Geeststraat 4

8000 Brugge

Tel: 050/33 59 05

secretariaat.bisdom.brugge@kerknet.be

Bisdom Gent

Bisdomplein 1

9000 Gent

Tel: 09/225 16 26

Bisdom Hasselt

Vrijwilligersplein 14

3500 Hasselt

Tel: 011/28 84 40

secretariaat@bisdomhasselt.be

Protestantse en Evangelische kerken

Marsveldstraat 5A

1050 Brussel

Tel: 02/510 61 98

Info@arpee.be

www.arpee.be**Lotgenotenwerkingen**

Trefpunt Zelfhulp vzw

Je kan hier terecht met vragen over lotgenotencontact en voor adressen van lotgenotenorganisaties.

E. Van Evenstraat 2c (bezoekadres)

Parkstraat 45 bus 3608 (postadres)

3000 Leuven

Tel: 016/23 65 07

Trefpunt.zelfhulp@soc.kuleuven.be

www.zelfhulp.be**Over-hoop** – families met een jong verkeersslachtoffer

Mevr. Sabine Cocquyt

Nijvelsebaan 162

3060 Korbeek-Dijle

Tel: 016/47 23 88

sabine.cocquyt@telenet.be of

sabine.cocquyt@pandora.be

www.over-hoop.be**OVK – Ouders van Verongelukte****Kinderen vzw**

Leon Theodorstraat 85

1090 Brussel

Tel: 02/427 75 00

info@ovk.be

www.ovk.be

VZW Wiplash

Postbus 36
2070 Zwijndrecht
info@vzw-whiplash.be
www.vzw-whiplash.be

VZW Coma Limburg

Hendrik Vanveldekesingel 1 bus 3
3500 Hasselt
Tel: 011/27 40 61
willy.thoelen@pandora.be
www.comalimburg.be

COMA Vereniging België

J. de Keuckelaerestraat 12-1
9041 Gent
Tel: 09/253 05 56
www.vzwcoma.be

Moe-dig Verder – Zelfhulpgroep voor mensen met een verworven hersenletsel en hun families.

Rooienberg 21, 2570 Duffel
Tel: 09/226 50 70
Flovo@vt4.net
<http://home.scarlet.be/moedig.verder/index.htm>

Vereniging Afasie vzw

Secretariaat p/a Els De Meulenaere
Dorre Eikstraat 46
2550 Kontich
GSM: 0497/04 34 05
elsdem@gmail.com
www.afasie.be

VZW Piekernie

Vereniging voor personen met een dwarslaesie.
Heurnestraat 286
9700 Oudenaarde
Tel: 055/31 04 22
Info@piekernie.org
www.piekernie.org

OVOK – Ouders van een Overleden

Kind vzw

Nieuwstraat 41
3360 Korbeek-Lo
Tel: 016/89 07 56
info@ovok.be
www.ovok.be

Werkgroep Verder – voor nabestaanden na zelfdoding.

p/a CGG PassAnt
Beertsestraat 21
1500 Halle
Tel: 02/361 21 28
Fax: 02/361 77 17
werkgroepverder@skynet.be
www.werkgroepverder.be

Overlijden

Rouwbegeleiding voor Jongeren

Vzw Achter de Regenboog
Contactadres en zetel: Nicole Everaerts,
Eindekens 74,
2440 Geel
Tel: 014/72 53 61
everaerts.nicole@pandora.be
<http://users.pandora.be/achterdere-genboog/>

Rouwzorg Vlaanderen

Maatschappelijke Zetel:
P.Vekemansstraat 5
2660 Hoboken
info@rouwzorgvlaanderen.be
www.rouwzorgvlaanderen.be

Vlaamse Autonome Raad voor het Uitvaartwezen

www.uitvaartraad.be

Belgisch Instituut voor Thanatopraxie (BIT)

Krawatenstraat 55 bus 3
3340 Kortenaken
Tel: 011/48 73 30
www.ibt-bit.be

Revalidatiecentra

Er zijn meer revalidatiecentra dan hier vermeld staan. Hieronder staan enkel de gespecialiseerde diensten waar verkeersslachtoffers vaak terechtkomen.

Ter Kouter

Aalstersesteenweg 2
9800 Deinze
Tel: 09/386 38 90
info@terkouter.be
www.terkouter.be

CEPOS

Rooienberg 21
2570 Duffel
Tel: 015/30 45 45
cepos@emmaus.be
www.cepos.be

Centrum voor Locomotorische en Neurologische Revalidatie

De Pintelaan 185
9000 Gent
Tel: 09/332 42 37
CLNR@UGent.be
www.clnr.be

Hof ter Schelde

August Vermeylenlaan 6
2050 Antwerpen
Tel: 03/210 60 60
Hoferschelde@hoferschelde.be
www.hoferschelde.be

Revalidatiecentrum Overleie

Overleiestraat 57
8500 Kortrijk
Tel: 056/35 18 52
info@rcoverleie.be
www.rcoverleie.be

Ziekenhuis Inkendaal

Inkendaalstraat 1
1602 Vlezenbeek
Tel: 02/531 51 11
info@inkendaal.be
www.inkendaal.be

Koningin Elisabeth Instituut vzw

Dewittelaan 1
8670 Oostduinkerke
Tel: 058/22 11 22
Info@keigrp.be
www.kei.be

Revalidatiecentrum Buggenhout

Klaverveld 3
9255 Buggenhout
Tel: 052/33 44 18
www.revalidatiecentrum-buggenhout.be

Revalidatiecentrum Pulderbos

Reebergenlaan 4
2242 Zandhoven
Tel: 03/466 06 10
info@revapulderbos.be
www.revapulderbos.be

Het Veer, Revalidatiecentrum vzw

Kazernestraat 35A
9100 Sint-Niklaas
Tel: 03/776 63 19
revalidatiecentrum@hetveer.be
www.hetveer.be

Mobiliteit

CARA (Centrum voor Aanpassing aan het Rijden van gehandicapte Automobilisten)

Haachtsesteenweg 1405 – Centraal Bureau

1130 Brussel

Tel: 02/244 15 52

cara@bivv.be

www.bivv.be

Minder Mobielen Centrales (MMC's)

Tel: 070/222 292

mmc@taxistop.be

www.taxistop.be

De Lijn

Centrale Diensten

Motstraat 20

2800 Mechelen

Tel: 015/44 07 11

marketing.cd@delijn.be

www.delijn.be

De Lijn Antwerpen

Grote Hondstraat 58

2018 Antwerpen

Tel: 03/218 14 11

klantenreacties.ant@delijn.be

Belbus Antwerpen

Tel: 03/218 14 94

belbus.ant@delijn.be

De Lijn Limburg

Grote Breemstraat 4

3500 Hasselt

Tel: 011/85 02 11

limburg@delijn.be

Belbus Limburg

Tel: 011/85 03 00

belbus.limburg@delijn.be

De Lijn Oost-Vlaanderen

Brusselsesteenweg 361

9050 Gentbrugge

Tel: 09/210 93 11

ovl@delijn.be

Belbus Oost-Vlaanderen

Tel: 09/210 94 94

Tel (alleen om een rit voor een rolstoel-gebruiker te reserveren): 09/210 94 93

De Lijn Vlaams-Brabant

Martelarenplein 19

3000 Leuven

Tel: 016/ 31 37 11

vlbrab@delijn.be

Belbus Vlaams-Brabant

Tel: 016/31 37 00

De Lijn West-Vlaanderen

Nieuwpoortsesteenweg 110

8400 Oostende

Tel: 059/56 52 11

wwl@delijn.be

Belbus West-Vlaanderen

Tel: 059/56 52 56

NMBS

Directie Reizigers

Centrale Klantendienst

Hallepoortlaan 40

1060 Brussel

Info reizigers met beperkte mobiliteit:

Tel: 02/528 28 28

School, werk en vrije tijd

School

P.L.A.N. vzw

P.L.A.N. ondersteunt personen met beperkingen en/of hun partner of ouders in het concreet uitwerken en toepassen van een persoonlijk toekomstplan.
Odilon Vanderlindenstraat 2 B
9050 Gentbrugge
Tel: 0495/24 20 88
Info@planvzw.be
www.planvzw.be

Bednet

Bondgenotenlaan 134 bus 4
3000 Leuven
Tel: 016/20 40 45
info@bednet.be
www.bednet.be

Trefpunt Onderwijs Zieke Kinderen

Herestraat 49
3000 Leuven
Tel: 016/34 39 62
ziekenhuisschool@uzleuven.be
www.kuleuven.be/uzschool

Open Therapeuticum Leuven (OTL)

Brusselsesteenweg 60
3020 Herent
Tel: 016/23 69 96
www.opentherapeuticum.be
info@opentherapeuticum.be

Werk

Samenwerkingsverband Sociale Tewerkstelling vzw

Land Van Waaslaan 2 bus 2
9000 Gent
Tel: 09/259 97 66
info@sst.be
www.sst.be

Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling

VDAB Hoofdzetel
Keizerslaan 11
1000 Brussel
Tel: 0800/30 700 gratis servicelijn
info@vdab.be
www.vdab.be

Bijzondere tewerkstellingsondersteunende maatregelen

www.vdab.be/arbeidshandicap

MODEM - communicatie en computercentrum

Doornstraat 331
2610 Wilrijk
Tel: 03/820 63 50
modem@vzwkinsbergen.be
www.modemadvies.be

Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk

Amerikalei 164
2000 Antwerpen
Tel: 03/218 59 01
info@vrijwilligerswerk.be
www.vrijwilligerswerk.be

Arbeids Consulting Team Désiron (ACT-Désiron)

Vredestraat 51
3500 Hasselt
Tel: 011/27 29 38
info@act-desiron.be
www.act-desiron.be

Vakbonden

Liberale vakbond - ACLVB
Koning Albertlaan 95 - 9000 GENT
Tel: 09/222 57 51
aclvb@aclvb.be
www.aclvb.be

Algemeen Christelijk Vakverbond - ACV
 Contactgegevens ACV-Konfederatie
 Haachtsesteenweg 579
 1030 Brussel
 Tel: 02/246 31 11
www.acv-online.be

Algemeen Belgisch Vakverbond - ABVV
 Hoogstraat 42
 1000 Brussel
 Tel: 02/506 82 11
info@vlaams.abvv.be
www.abvv.be

Vrije tijd

Intro vzw – leidraad voor toegankelijke evenementen

Noorderlaan 4
 1731 Zellik
 Tel: 02/465 67 00
info@intro-events.be
www.inclusie.be

Infopunt Toegankelijk Reizen

Grasmarkt 61
 1000 – Brussel
 Tel: 070/23 30 50
www.toegankelijkreizen.be
info@toegankelijkreizen.be

Recreatief Aangepast Sporten (Recreas)

Nationaal Secretariaat
 Sint-Jansstraat 32-38
 1000 Brussel
 Tel: 02/515 02 62
info@recreas.be
www.recreas.be

Sportkampen

Bloso - www.bloso.be

Vlaamse Liga Gehandicaptensport vzw

Huis van de Sport
 Zuiderlaan 13
 9000 Gent
 Tel: 09/243 11 70
info@vlg.be
www.vlg.be

AKABE - Verbondscentrum Scouts en Gidsen Vlaanderen

Lange Kievitstraat 74
 2018 Antwerpen
 Tel: 03/231 16 20
info@scoutsengidsenvlaanderen.be
www.scoutsengidsenvlaanderen.be

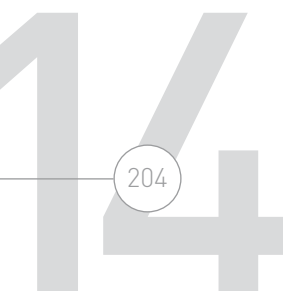
Overheidsdiensten

Federale Overheidsdienst Justitie

Waterloolaan 115
 1000 Brussel
 Tel: 02/542 65 11
info@just.fgov.be
www.just.fgov.be

Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid

Administratief Centrum Kruidtuin
 Finance Tower
 Kruidtuinlaan 50 bus 1
 1000 Brussel
 Tel: 02/528 60 11
social.security@minsoc.fed.be
www.socialsecurity.fgov.be

Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer

Vooruitgangstraat 56
1210 Brussel
Tel: 02/277 31 11 (algemeen nummer)
Dienst Inschrijvingen Voertuigen
Tel: 02/277 30 50
info.mob@mobilit.fgov.be
www.mobilit.fgov.be

Vlaams ministerie voor Onderwijs en Vorming

Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel
Tel: 02/553 86 11
www.ond.vlaanderen.be

Emancipatiezaken van de Vlaamse overheid

Boudewijnlaan 30 – bus 33
1000 Brussel
Tel: 02/553 49 65
emancipatiezaken@vlaanderen.be
www.emancipatiezaken.be

Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin van de Vlaamse overheid

Koning Albert II laan 35 bus 30
1030 Brussel
Tel: 02/553 31 24
Info@wvg.vlaanderen.be
www.vlaanderen.be/welzijnengezondheid

Klachten

Comité P

Vast Comité van Toezicht op de politiediensten
Wetstraat 52
Brussel
Tel: 02/286 28 11
Fax: 02/286 28 99
Info@comitep.be
www.comitep.be

Hoge Raad voor de Justitie

Louizalaan 65 bus 1 - 1050 Brussel
Tel: 02/535 16 16
Fax : 02/535 16 20
www.hrj.be

Ombudsman van de verzekeringen

de Meeûssquare 35
1000 Brussel
Tel: 02/547 58 71
info@ombudsman.as
www.ombudsman.as

Raad voor de Journalistiek

Raad voor de Journalistiek
IPC Residence Palace,
3e verdieping 3/217
Wetstraat 155
1040 Brussel
Tel: 02/230 27 17
info@rvdj.be
www.rvdj.be

VAPH Klachtendienst

Tel: 02/225 85 97
klachten@vaph.be

Geraadpleegde
werken
en websites

15

205

Geraadpleegde werken en websites:

Informatie en raadgevingen aan families van verkeersslachtoffers – Federale Overheidsdienst Justitie, 2008.

Slachtofferonthaal bij parket en rechtbank – Federaal Ministerie van Justitie, 2001.

Traject van een slachtoffer – Nationaal Forum voor slachtofferbeleid, 2008.

Bemiddelen na een verkeersongeval – Suggestie – Nieuwsbrief 04/2007.

Een niet aangeboren hersenletsel. Wat nu? – Steunpunt Expertisenetwerken (SEN)vzw.

Formaliteiten bij het overlijden van een verwant – ING – Brussel.

Slachtoffer van een ongeval – KBC Verzekeringsinfo – KBC – Brussel.

Persoonlijk Assistentiebudget. Een zelfstandiger leven voor personen met een handicap – VAPH, De Blauwe Peer 00005/05, Gewijzigde herdruk, 2008.

Op weg naar een betere opvang: de tocht van ZEBRA, bondgenoot van kinderen van de weg (2003 – 2008), ZEBRA vzw.

Voor altijd mijn zus, mijn broer. Hoe als ouder omgaan met een kind dat rouwt – ZEBRA vzw e.a., 2008.

Kinderen slachtoffer van het verkeer – Ouders van Verongelukte Kinderen en Federaal Ministerie van Justitie, 2000.

Voor een betere opvang en begeleiding van verkeersslachtoffers – Rapport van de stuurgroep aan de Staten-generaal – Vlaamse Overheid – Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 16 februari 2007.

De stille epidemie – Sabine Cocquyt – Uitgeverij Epo & Sabine Cocquyt, 2000.

Over-hoop – Sabine Cocquyt – Uitgeverij Epo & Sabine Cocquyt, 2006.

Na de klap – Huub Buijssen en Suzanne Buis – Uitgeverij de Stiel & Huub Buijssen, 2004.

Zonder afscheid – Wim Geysen – Standaard Uitgeverij, 2004.

Kinderen van de weg – Betty Mellaerts – Clavis uitgeverij, 2006.

Het weetjesboek – Een boek vol weetjes voor broers en zussen van kinderen met een niet-aangeboren hersenletsel – Revalidatiecentrum Pulderbos – www.revapulderbos.be

Wet en duiding Wegverkeer – Frank Glorieux, Geert Jocqué, Rudi Sierens - Larcier, 2008.

Tien jaar praktijk artikel 29bis – Johan Bogaert – Kluwer, 2004.

De indicatieve tabel herzien –

W. Peeters, T. Bolmain, L. Cornelis,
P. Cosyns, P. Duquenne, B. Morlion
- die Keure, 2008.

Je rechten als slachtoffer – I. Wouters
- Epo, 2008.

Ik herken je niet meer. Informatie
en adviezen over het samen-leven na
een niet-aangeboren hersenletsel
– Christophe Lafosse – Gepubliceerd
door SIG vzw, 2006.

Je rechten als patiënt –

Willeke Dijkhoffz - Uitgeverij EPO, 2008.

Leven met gemis. Handboek over rouw,
rouwbegeleiding en rouwtherapie -
Johan Maes, Zorg-Saam – 2007.

www.suggnome.be
www.delijn.be
www.nmbs.be
www.taxistop.be
www.gtb-vlaanderen.be
[www.vdab.be/personenmeteen-
handicap/](http://www.vdab.be/personenmeteen-handicap/)
www.vlaamspatientenplatform.be
www.wegcode.be
www.just.fgov.be
www.zebraweb.be
www.socmut.be
www.cm.be
www.azstvdinze.be
www.saintluc.be/ndls/ongeval.html
www.vlafo.be
www.vaph.be
www.belgium.be/nl
www.handicap.fgov.be/nl
www.vlaamseprovincies.be
www.slachtofferrechten.just.fgov.be
[www.belgium.be/nl/belastingen/nala-
tenschap/aangifte](http://www.belgium.be/nl/belastingen/nala-tenschap/aangifte)
www.vzw-verkeersslachtoffers.be
www.assuralia.be
www.advocaat.be
www.ombudsman.as
www.presse-justice.be
www.jerechtenalsslachtoffer.be
www.kuleuven.be/uzschool
www.ond.vlaanderen.be

